

PSALMY.

Tłumaczył i objaśnił,

D^o. J. Cyłkow.

WARSZAWA.
W DRUKARNI ALEXANDRA GINSA.
Nowozielna Nr. 37.

1883.

Prawie zupełny brak podręczników egzegetycznych w piśmiennictwie krajowém, zmuszający młodzież żydowską szukać u obcych źródeł potrzebnych wyjaśnień przy studjach swoich biblijnych, spowodował mnie do podjęcia i wykonania niniejszej pracy. W tłumaczeniu starałem się zachować żywość i barwność oryginału, przedewszystkiém jednak szło mi o ściśle i dokładne oddanie znaczenia wyrazu. W komentarzach zwracałem szczególną uwagę na sytuację historyczną, na wyjaśnienie okoliczności w których każdy autor pieśń swą ułożył, bez dokładnego zbadania których, starożytne utwory, a zwłaszcza utwory poetyczne stają się ciemnym zbiorowiskiem zdań, bez związku i treści. Niemniejszą uwagę zwracałem na etymologią, wyjaśnienie figur retorycznych i trudniejszych zwrotów mowy, aby ułatwić początkującym zrozumienie właściwości i ducha języka hebrajskiego. W ogóle starałem się, o ile być może, rzucić światło na odrębny i mało u nas znany świat literatury biblijnej, która oprócz znakomitej, wewnętrznej swój wartości, przedstawia najwyższy interes pod względem religijnym.

Дозволено Цензурою.
Варшава 28 Іюля 1893 года.

UWAGI WSTĘPNE.

Psalmy (*psalmoi*, *psalterion* תְּהִלִּים, תְּלִיִם, תְּלִיִן), zajmujące pierwsze i najwybitniejsze miejsce w rzędzie „pism świętych“ בְּתוֹרָה, stanowią zbiór 150 pieśni religijnych, które wzorem ksiąg Mojżesza na pięć części podzielone zostały.

Przedmiotem ich są:

1. Pojedyncze epizody z dziejów ludu Izraelskiego, chwile jego chwały lub poniżenia, tryumfu lub klęski, poczęści w tonie epicznym czyli opowiadalnym ułożone.
2. Rozpamiętywania o wielkości Boga i wspaniałości przyrody, o człowieku i jego przeznaczeniu, o grzechu i cnotcie, szczęściu i nieszczęściu, osnute na tle ogólnych prawd, lub indywidualnych wrażeń każdego z odnośnych autorów.
3. Wspomnienia wygnańców o minionej świetności narodu, o górze Cyon, Jerozolimie, świątyni, skargi na teraźniejszość i nadzieje lepszej przyszłości.
4. Obrazy z życia Dawida, jego walki i cierpienia, pokora i skrucza i nieograniczona ufność w łaskę i miłosierdzie Boga.
5. Wypadki doniosłości ogólnej, jak wstąpienie na tron króla, przeniesienie arki, ustanie moru i tym podobne przygodne okoliczności.

We wszystkich tych pieśniach góruje żywa, ognista i wzniosła wiara w Opatrzność Boga, będącego ideałem wszechmocy, mądrości, sprawiedliwości i miłości, wiara stanowiąca po wsze czasy najdroższy skarb ludzkości, która zapewniła też psalmom wielką i niespżytą ich wartość.

że pieśń przy dźwięku muzyki ułożona, następnie wyłączenie do wokalnego użytku przeznaczoną została.

3. משכיל „dumanie“ od שכל wnikać, rozważać, prawdopodobnie poemat w celu dydaktycznym ułożony.
4. תהלה, הללויה, הדרו, תהלה „hymny; pieśni pochwalne“ w uroczystych chwilach w świątyni śpiewane.
5. להודיה „pieśń dziękczynna“ zapewne po przebytem niebezpieczeństwie przy składaniu ofiary intonowana.
6. תפלה „modlitwa“ albo pieśń żałobna.
7. מכתב „klejnot,“ wedle Ebn Ezry od בָּהֶם błyszczące złoto, wedle Gesenjusza zam. מכתב pismo. Zdaniem innych od בָּהֶ ryć, kreślić (Jer. 2,22) Pieśń ułożona na podstawie napisu albo sentencji umieszczonej na medalach, wybitych na pamiątkę ważnego jakiego wypadku, który wieszcz opiewa, albo zasady moralnej, podług której w życiu swoim się rządzi.
8. שניין, syryjskie סוגיות wiersz, wedle innych elegja. Modlitwy śpiewane nosiły nazwę שנינות Por. Hab. 3, 1,
9. שיר המעלות „pieśni pielgrzymie“ przez pielgrzymów udających się do świątyni, jak niemniej wracających z niewoli Babilońskiej wygnańców śpiewane.
10. שיר ירדוה „pieśń erotyczna,“ oda do króla z okoliczności ślubu jego ułożona.
11. שירי pieśń o ogólnej tendencji moralnej.

Do tych oznaczających rozmaite odmiany i postacie poezji nazw, dołączane są często w nagłówkach wzmianki, wskazujące już to na przeznaczenie psalmu, już to na okoliczność której powstanie swe zawdzięcza.

1. להזכיר „Na pamiątkę“ przebytych nieszczęść, lub dla przypomnienia się Bogu, na pamiątkę dla przyszłych pokoleń.
2. ללמד „Dla nauczania,“ aby pieśń się rozpowszechniła i stała się własnością narodu.
3. עדות „Na świadectwo“ pieśń mająca świadczyć potomności o wiekopomnym fakcie historycznym.
4. לענות „Do śpiewania“ w chórach, w których rozmaite głosy naprzemian się odzywają.

Styl psalmów.

Styl psalmów ścisły i zwięzły, odznacza się wyborem wyrazów dobitnych i malujących, a w szczególności przenośniami z życia i natury uchwyconymi.

Sprawiedliwy jest drzewem u źródeł wód, niegodziwy plewą, którą wiatr rozwiewa; niedola jest przepaścią, cień skrzydeł opieką, róg potęgą, błyskawica strzałą, natarcie wroga, nawałnością spienionych fal; wszystkie bezwładne przedmioty przyrody nabierają w porównaniach poety życia, ruchu i rozpędu. Niebo płonie, ziemia drży, góry się zapadają, a to wszystko bierze udział w sytuacjach narodu lub jednostki. Ale jak z jednej strony są żywioły natury tłem i ilustracją stosunków ludzkich, których zwykle rozmiary niejako w nieskończoności giną—tak przenoszą się przeciwnie bezmiary stworzenia w ramy drobnych i ograniczonych stosunków powszednich, w których sferze tytaniczne kształty ich kurczą się i maleją. Wszechświat staje się świątynią, niebo namiotem, słońce oblubieńcem, ziemia podnóżkiem stóp, lasy śpiewają, rzeki klaskają w dłoń i t. d. To bogactwo porównań i przenośni nadaje psalmom jak w ogóle poezji hebrajskiej niepospolitą śmiałość i okazałość, tylko utworom wschodniej literatury właściwą.

Rodzaj poezji.

Poezja psalmów jest przeważnie liryczną. Wnosząc z licznych, przechowanych w napisach nazw, znane były Hebrajczykom rozmaite tego rodzaju poezji odmiany i formy, których zasadnicze cechy wszakże się zatarty i bliżej już określić się nie dają.

W nagłówkach psalmów napotykamy mianowicie następujące odrębne zatytułowania:

1. מזמור „pieśń“ przy towarzyszeniu instrumentów muzycznych.
2. שיר „śpiew“ któremu żaden instrument nie wtóruje. Połączenie tych dwóch napisów oznacza prawdopodobnie,

A. W wierszu z dwóch spółrzędnych a symetrycznych zdań złożonym.

1. Zdanie drugie stanowi synonim pierwszego, czyli powtarza innemi słowami tę samą myśl, np.

Drogi Twoje Boże daj mi poznać,
Ścieżki twoje wskaż mi. Ps. 25, 4.

Kto mnie wprowadzi do miasta obronnego,
Kto mnie powiedzie do Edomu. Ps. 60, 11.

2. Dwie części wiersza spojone są ze sobą za pośrednictwem przeciwstawienia czyli antytezy np.

Oni poklekali i legli,
A my stoimy i trzymamy się Ps. 20, 9.

Dół kopie i wydrąza go,
A wpadnie w przepaść którą przygotował. Ps. 7, 16.

3. Dwie części wiersza łączą się sposobem syntetycznym, czyli mają się do siebie jak zdanie główne do pobocznego.

Nie lękam się kroci ludu,
Które zewsząd mnie oblegają. Ps. 3, 7.

Wielu powiada o duszy mojej,
Niema dlań zbawienia u Boga—Sela. Ps. 3, 3.

4. Druga część wiersza jest identyczna z pierwszą, czyli dopełnia, rozszerza i uzasadnia zawartą w niej myśl:

O życie prosił Cię, dałeś mi je,
Długie dni na wieki wieków. Ps. 21, 5.
Jak księżyc będzie utwierdzonym na zawsze,
Świadek w obłokach wierny—Sela. Ps. 89, 38.

B. W wierszu z dwóch niesymetrycznych zdań złożonym wytwarza się rytm samą siłą myśli:

Bo oto królowie zgromadzili się,
Wyruszyli spolem. Ps. 48, 5.

Pan urąga mi,
Bo widzi że nadchodzi dzień jego. Ps. 37, 13.

C. W wierszu z trzech symetrycznych zdań złożonym:

1. Wszystkie zdania wypowiadają jedną myśl, np.

Zmożony jestem łkaniem,
Skrapiam co noc me posłanie,
Łzami łże moje zalewam. Ps. 6, 7.

5. ליום השבת „Na dzień odpoczynku“ pierwiastkowo pieśń na nastanie pokoju ułożona.

6. שיר הנכתב הבית „Na poświęcenie domu Bożego.“

7. על-מות „Na śmierć,“ prawdopodobnie wodza nieprzyjacielskiego, a może zamiast על-מות.

Okoliczności, w których pojedyncze psalmy ułożone zostały, wyrażają się stosownie do chwilowego położenia autora rozmaicie:

בהיותו במערה „Gdy bawił w jaskini“

בברחו מפני אבשלום „Gdy uciekał przed Absalonem“ i t. d.

Muzyka i rytm psalmów.

Psalmy wyśpiewane w chwilach uniesienia przy dźwięku liry lub cytry, są prawdziwym wylewem uczuć, drgających w głębi wzruszonej duszy. Muzyka tych pieśni nie jest czemś obcym, z zewnątrz dodanym, ale wydobywającym się z tajni serca odgłosem, który stosownie do motywu wieszczą, do położenia w którym się znajduje, do przedmiotu który opiewa, już cicho i poważnie, już szeroko i wspólnie się rozbrzmiewa. Muzyka ta wewnętrzna, która psalmom nie tylko towarzyszy, ale istotną ich część, ich duszę i życie stanowi, jest zarodkiem formy, która razem z pieśnią na jaw wychodzi i w pewnej symetrii i harmonii, w pewnym równomiernym takcie myśli się wyraża. Naturalny i że tak powiem samorodny ten rytm znany jest pod nazwą równoległości zdań (parallelismus membrorum.) Właściwej jednak prozody, iloczasu, akcentuacji, metru i rymu starohebrajska poezja nie zna. Siłą i ozdobą jej jest uniesienie, twórczy zapal, pekn ognia i natchnienia polot myśli, który się wzmagą w miarę jak wzrasta zakres i obszar treści, forma jednak i sztuka wcale rozwinięta i wydoskonalona nie została.

Kształty rytmu.

Kształty rytmu, czyli harmonijne stosunki, między pojedynczemi częściami każdego wiersza zachodzące, są głównie następujące:

Napisy.

Napisy, czyli nagłówki na czele psalmów umieszczone, pochodzą już to od poety, już od redaktora, lub też powstały skutkiem interpolacji późniejszych recenzentów. Napisy te wyszczególniają: imię autora albo osoby, której pieśń poświęconą została, nazwę chóru i jego przewodnika, nazwę instrumentu który śpiewowi wtórował, melodyą, podług której muzyka ułożoną została, rodzaj poezji, przeznaczenie psalmu i nareszcie historyczną okoliczność stanowiącą jego pobudkę i osnowę. 34 psalmy nie mają żadnego napisu i noszą w talmudzie miano „osieroconych” כַּזְבוּרֵי יְהוֹבָה.

Autorowie.

Jako autorowie psalmów wymienieni są:

1. Mojżesz w psalmie 90, któremu talmudyści i następujące 10 psalmów bez żadnej jednak zasady przypisują.
2. Dawid w 74 psalmach, mianowicie: 3—9. 11—32. 34—41. 51—65. 68—70. 86—101. 103. 108—110. 122. 124. 131. 133. 138—145.
3. Salomon w ps. 72 i 127.
4. Asaf syn Berechjasza (1 Kron. 15, 17.) przewodnik chóru za czasów Dawida i słynny wieszcz חִזְקִיָּהוּ (2 Kron. 29, 30. Neh. 12, 46). Potomkowie jego בני אֶסָפָה piastowali jeszcze ten urząd za króla Josafata (2 Kron. 20, 14) a nawet za czasów Ezry i Nehemjasza (Ezra 2, 41. 3, 10. Neh. 7, 44). Zachowane pod imieniem tego autora ps. 50. 73—83. nie są wyłącznie utworami współczesnego Dawidowi poety, lecz pochodzą w części od późniejszych członków jego rodziny.
5. Synowie Koracha w ps. 42—49. 84. 85. 87. Była to rodzina wieszczów z pokolenia Lewi.
6. Heman syn Joela, Ezrachida czyli potomek Zeracha, naczelný przewodnik chóru za czasów Dawida (1 Kron. 6, 18. 15, 17. 25, 1. 5.) w ps. 88.
7. Ethan czyli Jedutun syn Kuszajahu, Ezrachida w ps. 89.

2. Jedno zdanie jest dopełnieniem dwóch innych równoznacznych:

Bo otóż niegodziwi napięli łuk,
Założyli strzałę na cięciwę,
By wystrzelać w ciemności prawych sercem Ps. 11, 2.

D. W wierszu z czterech symetrycznych zdań złożonym.

1. Równoległość zamienia się w synonim np.
Bo spełniło się w trosce życie moje,
A lata moje w westchnieniach,
Zwątlala w grzechu siła moja,
A kości moje zanikły. Ps. 31, 11.
 2. Pierwsze zdanie jest synonimem trzeciego a drugie czwartego:
Niech się zawstydzą i zarumienią spolem,
Co cieszą się niedolą moją,
Niech okryją się hańbą i sromotą,
Którzy wynoszą się nademnie. Ps. 35, 26.
 3. Pierwsze zdanie jest synonimem trzeciego, a drugie i czwarte ich antytezą:
Tyś dłonią twoją ludy wygnał,
A zasadziłeś ich,
Wytraciłeś narody,
A rozkrzewiłeś ich. Ps. 44, 3.
- Wiersz prosty, niezłożony, umieszczony jest zazwyczaj na początku psalmu, gdzie mowa niejako siły i rozpędu nabiera np. Ps. 23, 1. 66, 1.

Strofy.

Strofy są to całości krótsze lub dłuższe, które z pewnego szeregu wierszy się składają, zamykają w sobie myśl skończoną. Zachodzi między nimi ten sam co w pojedynczych wierszach symetryczny stosunek, który równoległością peryodów nazwać by można. Najwyraźniej występuje ten obszerniejszych rozmiarów rytm w psalmach porządkiem alfabetycznym ułożonych i tam gdzie przez zwrotkę, przez *sela* lub inny powtarzający się wyraz oznaczonym zostaje.

5. Alamot (Al-mut?) czyli chór dziewic i młodych niewiast opiewających starożytnym zwyczajem odniesione zwycięstwa. Por. Ps. 68.
6. Szeminit, chór w którym ośm głosów przeważa.
7. Szoszanim albo Szuszan (sześciolistna lilja?) w którym prawdopodobnie sześć głosów góruje.
8. Nechilot, chór któremu wtórowały flety czy też instrumenta dęte.
9. Neginot, czyli chór z towarzyszeniem instrumentów smyczkowych.

Melodje.

Melodje znanych wówczas pieśni, podług których dane psalmy śpiewane być miały, a których początkowe wyrazy się przytaczają, są następujące:

1. ינת אלם רחוקים Gołębico niema dali.
2. אל השחת Nie zatracaj.
3. אילת השחר Łanio zorzy.

Niektórzy zaliczają tu również על כות, na nutę: umieraj.

Lamnaceach.

Wyraz ten w napisach 53 psalmów się powtarzający i raz jeszcze w Habakuk 3, 19. użyty, oznacza niewątpliwie przewodnika chóru. Por. על נצח Ezra 3, 8. 10. „doglądać dozorować, kierować,” a w szczególności לנצח 1 Kron. 15, 21. Dodana na początku wyrazu lit. ל oznacza, że pieśń przewodnikowi chóru do podłożenia pod muzykę i wykonania powierzona została.

S e l a.

Znak muzyczny 71 razy w psalmach i trzykrotnie w hymnie Habakuk powtórzony, umieszczony jest zwykle na końcu strofy i oznacza zdaniem *Geseniusza i Rosenmüllera* pauzę — סלה — odpocząć, zamilknąć. Prawdopodobniej

Był on również jednym z naczelnych przewodników chóru (1 Kron. 15, 17. 25, 1. 3).

Oprócz wyżej wymienionych zaliczają jeszcze Septuaginta do rzędu autorów: Jeremjasza, Hagjasza i Zacharjasza, z których pierwszemu przypisują ps. 137. dwom innym ps. 138. 146—148.

Ch ó r y.

Pierwszy *Lebenson* zwrócił uwagę na to, że poczytywane dotąd powszechnie za nazwy rozmaitych instrumentów wyrazy, raczej chóry, a nie narzędzia muzyczne oznaczają. W całej bowiem biblii podobnie nazwane instrumenta się nie napotykają, a i w samych psalmach nie powiedziano nigdzie: chwalcie Boga na Machalat, na Gitit, na Szeminit, a tylko na lirze, na cytrze i t. d. Przypuszczenie to stwierdzają zresztą najzupełniej określenia על השמינית 1 Kron. 15, 20. בכנורות על השמינית (ibid. 15, 21.) gdzie obok nazwy instrumentu umieszczoną jest i nazwa chóru, któremu pieśń do wykonania poręczoną została. Za czasów Dawida liczyły mianowicie chóry 4,000 członków, śpiewaków i muzyków (1 Kron. 23, 5), którzy pod kierunkiem 288 przewodników i 24 naczelnych dyrektorów do uświetnienia służby Bożej się przykładali (1 Kron. 25, 7). Wszystkie te wokalne i instrumentalne siły podzielone były na pojedyncze ciała muzyczne z których każde osobne miano nosiło.

Nazwy chórów.

- Wymienione w napisach nazwy chórów są następujące
1. Synów Jedutuna czyli chór zostający pod przewodnictwem potomków Ethana 1 Kron. 9, 16. 16, 42. Istniał on do najpóźniejszych czasów historii biblijnej. Por. Neh. 11, 17.
 2. Machalat czyli chór synów Machola. 1 Król. 4.
 3. Gitit czyli synów Oled Edoma z Gat. 1 Kron. 15, 21.
 4. Bena drugorzędnego przewodnika za czasów Dawida, 1 Kron. 15, 18.

jednak jest to jak תנו תנו sygnal dany orkiestrze, aby uderzyła w bębny. (כל koszykowatej formy instrument, bęben z *suff.* wskazującym kierunek jak קרה od הר) Interpretacya אשר לבעלה השר dal capo cantor, סימן לשנות הקול, znak dla transpozycyi tonu niema naukowej podstawy.

Czas nastania psalmów.

Czas, w którym pojedyncze psalmy ułożone zostały nie da się ściśle oznaczyć. Pierwszym i najgłówniejszym twórcą ich był Dawid, żyjący w 11. wieku przed erą zwyczajną. Znaczna część napisana była w epoce Salamanasara, Nabuchodnozora i później za czasów Cyrusa i jego następców. Wiele ważnych wskazówek przemawia za tém, że są i psalmy datujące z epoki makabejskiej. Takiego zdania są *Venema, Rosenmüller, Hitzig, Kaiser, Zimm* i inni, jakkolwiek nie zgadza się to z podaniem *Józefa Flawiusza*, wedle którego zamknięcie kanonu nastąpiło już ostatecznie za panowania Artakserksa Longimana. Stosownie też do tego przyjętóm jest powszechnie, że ostatnie psalmy ułożono były w epoce Nehemjasza i proroka Maleachi, ok. r. 440. przed erą zwyczajną.

Redakcja psalmów.

Redakcja psalmów i podział ich na 5 ksiąg (Ps. 1—41. Ps. 42—72. Ps. 73—89. Ps. 90—106. Ps. 107—150.), z których każda doksologją się kończy, rozpoczęła się prawdopodobnie w celu liturgicznym w epoce niewoli Babilońskiej (por. Ps. 14, 7.) i dopełniana była stopniowo staraniem późniejszych kolatorów, którzy do pierwotnych mniejszych zbiorów coraz nowe, odnalezione, lub z pamięci spisywane pieśni dołączali. Ztąd dwukrotne umieszczenie jednego psalmu w oddzielnych księgach, brak porządku i ciągłości w zestawianiu utworów jednego autora, brak chronologicznego następstwa i nareszcie formuła drugą księgę zamkająca: skończyły się modły Dawida, syna Izajego.

ספר תהלים

—
KSIĘGA PSALMÓW.

KSIEGA PSALMÓW.

Ps. 1.

1. Szczęsny mąż, który nie szedł za radą niegodziwych, a na drodze grzeszników nie postął, a w kole szyderców nie zasiadł.

2. Lecz w nauce Bożej ma upodobanie i zakon Jego bada dzień i noc.

3. I będzie jako drzewo zasadzone nad strumieniami wód, które owoc daje w czasie swoim, którego liść nie więdnie, a wszystko co czyni się powiedzie.

4. Nie tak niegodziwi; bo są jako plewa którą rozwieje wiatr.

5. Przetoż nie ostoją się niegodziwi na sędzie, ani grzesznicy w gronie sprawiedliwych.

6. Albowiem świadom Bóg drogi sprawiedliwych, a ślad niegodziwych zaginie.

Ps. 2.

1. Czemu burzą się ludy, a narody knują zamysły próżne.

2. Powstają królowie ziemi i książęta radzą spolem, przeciw Bogu i pomazańcowi Jego.

Ps. 2. Napisany przez Dawida w pełnym poczuciu swojej godności i potęgi. Król Izraelski jest nietylko pomazańcem Bożym, ale podług dawnego prawa i synem Jego (ob. 2 Sam. 7, 14. Ps. 89, 27, 28), zastępcą Jego rządów nad pierwotnym Jego ludem (Exod. 4, 22, Deut. 8, 5, 14, 1. 32, 6. Jez. 63, 16. Hos. 11, 1). Biada więc tym, którzy się nie ukorzą i do uległości nie wrócą. Czas powstania tego psalmu z dokładnością oznaczyć się nie daje, w każdym razie ułożonym został po szeregu zwyciężkich wojen wzmiankowanego króla. *Gratz* powołując się na Zach. 9, 9-10, uważa go za utwór Chiskjasza. *Paulus, Ewald, Bleek* i inni przypisują go Salomonowi, albo prorokowi Natanowi.

1. *למה* wyraża zdziwienie nad zuchwałym przedsięwzięciem, które do żadnego celu nie prowadzi.

2. „Królowie ziemi“ śmiały powstawać przeciw pomazańcowi Boga! Takie miano nosi król Izr. 1 Sam. 12, 3. 24, 7. 26, 9. *Nij.* od יצר

ספר תהלים

א

- 1 אִישׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בְּעֲצַת רְשָׁעִים וּבַדְרֹךְ חַמְסָאִים לֹא עָמַד וּבַמַּוֶּשֶׁב לַיָּצִים לֹא יָשָׁב :
- 2 כִּי אִם־בְּתוֹרַת יְהוָה חָפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וּלְיָלֵה :
- 3 וְיִהְיֶה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל־פְּלֵי מַיִם אֲשֶׁר פֵּרוּ וַיִּתֵּן בְּעֵתוֹ וַעֲלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ :
- 4 לֹא כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם־כַּמּוֹן אֲשֶׁר־תִּדְפְּנוּ רוּחַ :
- 5 עַל־כֵּן לֹא־יִקְמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַמְסָאִים בְּעֵדֶת צְדִיקִים :
- 6 כִּי־יִדְעַ יְהוָה דְרֹךְ צְדִיקִים וּדְרֹךְ רְשָׁעִים תֵּאבֵד :

ב

- 1 לָמָּה רָגַזוּ גוֹיִם וְלֹא־מִים יִהְנוּרִיק :
- 2 יִתְנַצְּבוּ מַלְכֵי־אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוֹרֵי־חַד עַל־יְהוָה וְעַל־מְשִׁיחוֹ :

Ps. 1. Stanowi wstęp do całej księgi i jest niejako zapowiedzią ogólnej jej treści. Z układu psalmu widnieje porównanie, które czyni Dawid między swoim życiem, a życiem tych wszystkich, którzy go niesłusznie prześladowali; między celem, którego sam dostąpił, a marnym końcem tych, którzy w wrogich zamiarach na drodze jego stanęli.

1. *אשרי* stat. constr. od zaginionej formy *אשרים* sing. podwójne szczęście. *רשע* oznacza wytrawnego, *חמסא* pospolitego złoczyńcę, *לי* zjadliwego szydercę.

2. Ob. Deut. 17, 19. Joz. 1, 8. gdzie monarchom izraelskim bezustannie, pilne badanie zakonu zaleconém zostało.

3. Drzewo „zasadzone“ w przeciwieństwie do dziko rosnącego, którego nikt nie pielęgnuje. *יעשה* odnosi się do człowieka.

4. *נדח* od *דחפו*.

6. „Świadom“ tyle co „opiekuje się, czuwa“ Deut. 2, 7. Hos. 13, 4. Inni: „miłuje Gen. 18, 19.

3. Stargajmy ich więzy i zrzucimy z siebie ich pęta.
4. Królujący w niebiosach uśmiecha się, Pan urąga im.
5. Tedy przemówi do nich w gniewie Swoim, a w grozie Swojej zatrwoży ich.
6. Ja to namaściłem króla mego na Cyonie, górze mojej świętej.
7. Wygłaszam ten wyrok: Wiekuisty rzekł do mnie: Tyś mój syn, jam cię dziś światu wydał.
8. Zażądaj odemnie, a dam ludy w dziedzictwo twoje, a na własność twoją kończyny ziemi.
9. Roztrącisz je berłem żelaznym, jak naczynie garncarskie, skruszysz je.
10. A teraz królowie rozmyślcie się, ukorzcicie się, sędziowie ziemi.
11. Służcie Bogu w bojaźni, a radujcie się w skrusze.
12. Hołdujcie synowi by się nie gniewał i abyście nie zmylili drogi; bo łatwo zapłonie gniew Jego. Szczęśni którzy się doń uciekają.

Ps. 3.

1. Psalm Dawida, gdy uciekał przed Absalonem synem swoim.
2. Boże, jak liczni wrogowie moi, wielu powstaje przeciwko mnie.

12 נשקו dost. „całujcie“. Okazywano czolobitność królom Wschodu przez złożenie pocałunku na ich kolano, albo usta. Por. Gen. 41, 40. i Sam. 10, 1. בר „syn“. (Przyp. 31, 2) *Raszi*: ברר od בבר לב „uzbrojcie się w czystość serca“. Inni: „całujcie wybrańca“ פן יאנא odnosi się do Boga.

Ps. 3. Zdaniem kom. żyd. psalm ten odnosi się do chwili, gdy Dawid ze stolicy swojej uchodził i płacząc wstępował na górę Oliwną, aby raz jeszcze rzucić wzrokiem na Jerozolimę. Ob. 2 Sam. 15, 30. Według innych, wieczorem tegoż dnia, gdy przepędzał noc w pobliżu Jerozolimy, w Bachurim. Ob. 2 Sam. 16, 14. Prawdopodobniej jednak wypowiedział go Dawid w przeddzień bitwy z Absalonem.

2. Wyróżnia zatrważającą liczną przowagą nieprzyjaciół, których dzieli na zaciętych, osobistych wrogów צרי, na rokosznów קמים i na zdradzieckich przyjaciół, którzy go w chwili nieszczęścia opuścili, אויבים. — רבב od רבו.

- 3 נגַתְקָה אֶת־מוֹסְרוֹתַיִמוּ וַנְשַׁלְכֵהּ מִמֶּנּוּ עֵבְרַתִּימוּ :
- 4 יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק אֲדָנָי יִלְעַג־לָמוּ :
- 5 אִזּוּ יִדְבַר אֱלֹהִים בְּאַפּוֹ וּבְחִירוֹנוּ יִבְהַלְמוּ :
- 6 וַאֲנִי נִסְכַּתִּי מִלְכִּי עַל־צִיּוֹן חִרְקֵד־שִׁי :
- 7 אִסְפָּרָה אֶל־חֵק יְהוָה אֶמַר אֱלֹהֵי בְנֵי אֲתָהּ אֲנִי הַיּוֹם יְלֻדְתִּיהָ :
- 8 שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְנֶה גּוֹיִם נַחֲלֶתְךָ וְאַחֲזֶתְךָ אֶפְסֵי־אָרֶץ :
- 9 תִּרְעַם בְּשֹׁבְטִי בְרוֹל כִּבְלֵי יוֹצֵר תִּנְפְּצָם :
- 10 וְעַתָּה מְלָכִים הַשְׁפִּילוּ הוֹסְרוֹ שִׁפְמוֹ אָרֶץ :
- 11 עֲבְדוּ אֶת־יְהוָה בִּירְאָה וְנִילוּ בְרַעְדָּה :
- 12 נִשְׁקוּ־בְר פִּו־יְהוָה וְתִאֲבָדוּ דְרוֹךְ כִּי־יִבְעַר כְּמַעַט אַפּוֹ אֲשֶׁר־י פִּל־חוֹסֵי בּוֹ :

ג

- 1 מוֹמוֹר לְדוֹר בְּבָרְחוֹ מִמֶּנִּי אֲבַשְׁלוֹם בְּנוֹ :
- 2 יְהוָה מִהֲרֵבּוֹ צָרֵי רַבִּים קָמִים עָלַי :

4. Wiersz wł. siedzący, zasiadający na tronie.
5. Inni czytają יִדְבַר denom. od יָדַבַר i tl. „wtedy zgromi ich mocarzy.“
6. Wiersz ten był powodem, że wielu kom. uważa psalm niniejszy za utwór późniejszej epoki, Dawid bowiem nie był koronowany na Cyonie. Polega to jednak na niewłaściwym zrozumieniu słowa נָכַר które nie znaczy jedynie pomazać, lecz w ogóle „władca ustanawiać.“
7. Wygłoszę dawny wyrok Boży. Ob. wstępne uwagi do nin. ps. אל zam. או או albo על דבר por. ps 69, 27. „Rzekł do mnie“ w chwili znaczenia mnie na króla, prawdopodobnie przez proroka Natana.
9. Zdaniem innych od רָעַע זדaniem innych od רָעַע, zam. תִּרְעַם pasterzyć, rządzić.
10. Napiętnienie i groźba. חוֹסֵי NY: od יָסַר tu „ukorzcie się“ jak Lev. 26, 23.
11. Inni jak Hos. 10, 5. zam. וחילו „i drzyjcie“.

3. Wielu powiada o duszy mojej: Nie ma dlań zbawienia u Pana. — Sela.

4. Ale Tyś o Boże, tarczą moją, chwałą moją, i co podnosisz głowę moję.

5. Głosem moim do Boga wołam, a On odpowie mi z góry świętej Swojej. — Sela.

6. Kładę się i zasypiam; budzę się, bo Bóg wspiera mnie.

7. Nie lękam się kroci ludu, które zewsząd mnie obiegają.

8. Powstań o Boże, wspomóż mnie Panie mój, bo porazisz wszystkich wrogów moich szczęki, zęby niegodziwych pokruszysz.

9. U Boga ocalenie; nad narodem Twoim błogosławieństwo Twoje. — Sela.

Ps. 4.

1. Przewodnikowi chóru, przy towarzyszeniu instrumentów smyczkowych. Psalm Dawida.

2. Na wezwanie moje, odpowiedz mi Panie słusności mojej, w niedoli rozprzestrzeniłeś mi, zmiłuj się nademną i wysłuchaj modlitwę moję.

3. Synowie ludzcy! dopókiż będzie chwała moja w powiewie? upodobacie sobie marność, poszukiwać będziecie fałszu? — Sela.

4. Wiedzcież, że odznaczył Bóg wiernego Sobie, Bóg słyszy, gdy wołam do Niego.

5. Drżycie, a nie grzeszcie; rozważajcie w sercach waszych na łożach waszych, i uśmierzcie się. — Sela.

Ps. 4. Odnosi się prawdopodobnie do powstania Seby, po ukończonej wojnie z Absalonem.

2. *אלהי הצדיק* subst. nie jak wielu utrzymuje zam. *אלהי הצדיק*. Wieszcz stwierdza bowiem przede wszystkim słusność swojej sprawy, na którą się w całym psalmie powołuje. „W niedoli“, w wojnie z Absalonem. *הרחבת* rozprzestrzeniłeś, wyprowadziłeś na swobodę.

3. *בני אדם* w przeciwstawieniu do *בני אדם* oznacza zwykle dostojnych ludu, por. ps. 49, 3. tu zapewne przywódców rokoszu, *ריק* próżne, *כחב* uludne przedsięwzięcia.

4. *חסיד* właściwie przejęty miłością ku Bogu i ludziom.

5. Chciejcie spokojnie rozważyć, że postępowanie wasze jest grzechem przeciw Bogu, którego w osobie Jego pomazańca znieważacie. *רמם* od *רמם*.

3 רַבִּים אֹמְרִים לְנַפְשִׁי אֵין יִשׁוּעָתָה לִּי בְּאֱלֹהִים סֵלָה :

4 וְאַתָּה יְהוָה מִנֵּן בְּעַדִּי כְבוֹדִי וּמְרִים רֹאשִׁי :

5 קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶקְרָא וַיַּעֲנֵנִי מִתֵּר קוֹדְשׁוֹ סֵלָה :

6 אָנֹכִי שָׁכַבְתִּי וְאִישָׁנָה הִקְיָצוּתִי כִּי יְהוָה יִסְמְכֵנִי :

7 לֹא־אִירָא מִרִבּוֹת עִם אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלַי :

8 קוֹמָה יְהוָה הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהֵי כִּי־הִפִּיתָ אֶת־כָּל־אֵיבֵי

לְחֵי שָׁנֵי רַשָּׁעִים שִׁבְרָתָ :

9 לְיְהוָה הִישָׁעָה עַל־עַמּוֹת בְּרִבְתָּהּ סֵלָה :

ד

1 לְמַנְצָת בְּנִינֹת מוֹמֵר לְרוּד :

2 בְּקִרְאֵי עֲנֵנִי וְאֱלֹהֵי צְדִקְוִי בְצָר הִרְתַּבְּתָ לִּי הֲנֵנִי

וְשָׁמַע תַּפְלָתִי :

3 בְּנִי־אִישׁ עַד־יָמָה כְּבוֹדִי לְכַלְמָה תִּאֲהַבְוּוּ רִיק תִּבְקָשׁוּ

כִּזְבַּ סֵלָה :

4 וְדַעוּ כִּי־תַפְלָה יְהוָה חֲסִיד לִּי יְהוָה יִשְׁמַע בְּקִרְאֵי אֱלֹוִי :

5 הֲנוֹו וְאֶל־תִּחַמְטְאוּ אֹמְרוּ בְּלִבְבְּכֶם עַל־מִשְׁבַּבְּכֶם וְדַמּוּ סֵלָה :

3. אימתה. Gen. 20, 13. *ישועתה* w for. *אמרי לי* jak *לנפשי*.

5. *קולי* acc. *respectivus*, „głosem moim“, głośno, usilnie. Nie opuścił mnie, i nadal pomocy Swój mi nie odmówi. Przed zbudowaniem świątyni znajdowała się już arka przymierza na górze Cyon.

6. Pomimo zbliżającej się ciężkiej walki, kładzie się i zasypia spokojnie. *הקיצותי* *hif.* od *קץ* = *קץ*.

7. *שתו* od *שית* = *שתה*, eliptycznie dopełnić *מתנה*.

8. Porównanie wrogów do dzikich zwierząt, nieszkodliwych gdy im w ręcznej walce szczęki skruszono, *הכיר* *hif.* od *כח*.

9. Odnosi *Ebn Ezra* do szczupłego orszaku Dawida, który mu wiernym pozostał, zdaje się jednak, że tu mowa o całym ludzie, o którym troskliwy król w żadnym położeniu nie zapomina.

6. Ofiarujcie ofiary sprawiedliwości i ufajcie Bogu.

7. Wielu powiada: któż wskaże nam dobro? Zwróć na nas światło oblicza Twojego Boże.

8. Dałeś radość sercu memu, z chwilą gdy zboże ich i wino obrodziło.

9. W spokoju zarazem kładę się i zasypiam, bo Ty o Boże sam pozwalasz mi bezpiecznie spoczywać.

Ps. 5.

1. Przewodnikowi chóru, przy towarzyszeniu fletów.
Psalm Dawida.

2. Słowa moje usłysz Boże; wyrozumię westchnienia moje.

3. Usłysz głos skargi mojej, królu mój i Panie, gdy się modłę do Ciebie.

4. Boże, zrana usłyszysz głos mój, zrana zwracam się do Ciebie i czekam.

5. Bo nie jesteś Bogiem, który upodobał sobie nieprawość, nie przebywa przy Tobie zło.

6. Nie ostaną się zachwalcy przed oczyma Twemi, nienawidzisz wszelakich złoczyńców.

7. Gubisz kłamców, czekiem krwi i zdrady brzydzi się Bóg.

8. A ja w wielkiej łasce Twojej, wstąpię do domu Twojego; ukorzę się w przybytku Twoim świętym, w bojaźni przed Tobą.

9. Boże, prowadź mnie w sprawiedliwości Twojej, wobec czyhających na mnie, utworuj przedemną drogę Twoją.

2. ננה od westchnienia albo myśli, od רנה jak רנה od רנה westchnienie albo myśli, od רנה jak רנה od רנה westchnienie albo myśli.
4. „uszykować“, bez obiektu „uszykować się“. Ebn Ezra dopełnia: „modlitwę moją“.

5. יגור zam. יגור zam. יגור zam.

6. הלל od הוללים „błyszcząc“ pożyczonem światłem, przechwalać się.

7. Mąż krwawy: Doeg.

8. Przybytek w Szylo nosił tak samo jak późniejsza świątynia miano בית Ex. 23, 19, 34, 26 i היכל 1 Sam. 1, 9, 3, 3. — אל היכל określa dokładnie sytuację modlącego się, który nie będąc kapłanem, do właściwego przybytku wstępu nie miał. אשתחווה hit. od שרה.

9. שרי od שרי patrzyć, czyhać, odróżnić od שרי pochl. od שרי a pokr. z נרי wrogować. הישר jak הישר.

ובתנו ובחיי צדק ובטחו אל יתה: 6

רפים אמרים מיראנו טוב נסח עלינו אור פניך יהיה: 7

נתתה שמחה בלבי מעת דגננו ותירושם רבנו: 8

בשלוש יחדיו אשכבה ואישן כיאנתה יהיה לבדר לבטח 9

הושבני:

ה

למנצח אל תהחילות מזמור לדוד: 1

אמרי האוינה יהיה בינה הניני: 2

תקשיבה לקול שועי מלפי ואלהי כיאליך אתפלל: 3

יהיה בקר השמע קולי בקר אעקדך ואצפה: 4

כי לא יאל תפין רשע ואתה לא יגרה רע: 5

לא יתיצבו הוללים לנגד עיניך שנאת כל פעלי און: 6

תאבד דברי זוב אישדמים ומרמה יתעב ו יהיה: 7

ואני ברב חסדך אבוא ביתך אשתחווה אל היכל 8

קדשך ביראתך:

יהיה ונחני בצדקתך למען שוררי הושר הישר קי לפני 9

ברבך:

6. Nawróćcie się, nie składajcie więcej ofiar w buntowniczych zamysłach, (por. 2 Sam. 15, 12) i zaufajcie Bogu, któremu najlepiej wiadomo, co dobru waszemu sprzyja.

7. Wielu wygląda już z upragnieniem powrotu pokoju i łączącego się z nim dobrobytu. נסח zam. נשא -- שועי.

8. Najwyższą radość zaznałem w chwili gdy widział, że pomyślność ludu wzrasta.

9. Cokolwiek jednak przeciwnicy moi postanowią, spokojnym zostaną. יהיה hit. od הישר.

Ps. 5. Wedle kom. żyd. wymierzony przeciw potwarzom Dawida na dworze Saula, a zwłaszcza przeciw Doegowi. Tułający się w pustyni, w okolicach morza Martwego wieszcz, zwraca się do Boga z prośbą, aby go wysłuchał. Zdaniem Graetza ułożony za czasów króla Menasse i wzmagającej się wtedy politeistycznej reakcji.

10. Bo niemasz w ustach ich szczerości, ich wnętrze zgubą tchnące, grobem otwartym ich gardło, język swój wygładzili.

11. Potęp ich Panie, niech upadną przez własne knowania, dla ogromu grzechów strąć ich, bo przekorni są Tobie.

12. A niech cieszą się wszyscy, co uciekają się do Ciebie, i wiecznie się radują, gdyż otaczasz ich opieką Swą, i weselą się w Tobie, którzy unikowali imię Twoje.

13. Bo błogosławisz sprawiedliwemu o Boże, gdyby tarczą, łaską go wieńczysz.

Ps. 6.

1. Przewodnikowi chóru, przy towarzyszeniu instrumentów smyczkowych, na ośm głosów. Psalm Dawida.

2. Boże, nie w gniewie Twoim napominaj mnie, nie w uniesieniu Twojem karć mnie.

3. Zmiłuj się nademną o Boże, bo zawiednę, ulecz mnie, bo strętwiali członki moje.

4. A dusza moja strwożona wielce, a Ty o Boże dopókiż jeszcze?

5. Zwróć się Boże, wyswobodź duszę moją, dopomóż mi przez litość Twoją.

6. Bo nie w śmierci pamięć o Tobie; w grobie któż wielbi Cię.

żonych nieoczekiwanym tym widokiem nieprzyjaciół zawstydzonych i pierzchających. Większość kom. odnosi ten psalm do epoki Saula, Sternbery do wybuchłej za czasów Dawida zarazy, *Litsig* przypisuje go jak i poprzedni Jeremjaszowi, opierając się na podobieństwie wyrażań. Por. Jer. 10, 24.

2. *Kimchi* rozumie: Nie w gniewie karć mnie, lecz z umiarkowaniem i łagodnością *lyf*: od *lych* i *lych* od *lych*.

3. *אמללתי* *paul.* redupl. od *אמללתי* wiednąć, zam. *אמללתי*.

4. Dopókiż gniew Twój potrwa.

5. Zwróć się ku łasce. Nawróć, zmień Twe zamiary.

6. Wyższe i niższe pojmuje o życiu pośmiertnym, zmieniając się w psalmach stosownie do chwilowego nastroju autora. *שאל* przepaść, która wszystko co ziemskie pochłania, od *שאל* brzeg, odpowiada gr. *Hades*, łac. *Orcus*, owemu państwu śmierci i mroku, w którym cienie umarłych bezczynny byt pędzą. *lyf*: od *lych*.

10 כִּי אֵין בְּפִיהֶם נְכוּנָה קִרְבָּם חֲנוּת קִרְבֹּתֵיהֶם נִרְגָּם לְשׁוֹנָם יַחְלִיקוּן :

11 הַאֲשִׁימָם אֱלֹהִים יַפְלֹוּ מִמַּעַצְוֹתֵיהֶם בְּרַב אֲשִׁעִיהֶם הַדִּיחֵמוּ כִּי מָרוּ בָהֶם :

12 וַיִּשְׂמְחוּ כָל־חֹסֵי בָהֶם לְעוֹלָם יִרְנְנוּ וְתִסַּף עֲלֵיהֶם וַיַּעֲלֶצוּ בָהֶם אֱלֹהֵי שָׁמָיִם :

13 כִּי־אֲתַתָּה תִּבְרַךְ צְדִיק יְהוָה בְּצִנָּה רָצוֹן תַּעֲמִרְנוּ :

1

1 לְמַנְצֵחַ בְּנִינֹת עַל־הַשְּׂמִינִית מִזְמוֹר לְדָוִד :

2 יְהוָה אֵל־בְּאִפְסָה תִּזְכֶּינִי וְאֵל־בְּחִכְתָּה תִּיִּסְרְנִי :

3 חֲנִנִי יְהוָה כִּי אֲמַלֵּל אֲנִי רַפְאֵנִי יְהוָה כִּי נִבְחַלְוּ עַצְמִי :

4 וַנִּפְשֵׁי נִבְחַלְתָּ מֵאֵד וְאֵת יְהוָה עַד־מָתִי :

5 שׁוּבָה יְהוָה חֲלֹצָה נַפְשִׁי הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חַסְדָּךָ :

6 כִּי אֵין בְּמֹות וְכִרָה בְּשִׂאֵל מִי יוֹדֶה־לָּךְ :

10. *lych* plur. od *lych* nieszczęście, niedola. Hiob 6, 2. Podobnie Jer. 5, 16 „jego kolezcan jak grób otwarty“.

11. *lyf*: od *lych* „objaw ich winę“ przez to, że ich ukarzesz, wtedy bowiem każdy pozna, że przewinili. *lyf*: od *lych* dla knońców swoich (Hos. 11, 6).

12. *lyf*: od *lych* okryć, obronić.

13. *lych* owalna, całego wojownika osłaniająca tarcza, większa niż *lych*. — *lych* wedle *Kimchi kal.* wed. *Ebn Ezr. lyf*.

Ps. 6. Znękany, chory i seigany przez nieprzyjaciół wieszcz, zwraca się w utrapieniu swojem do Boga, aby uśmierzył słuszny gniew Swój, który za naturalny skutek swych przewinień uważa. Wielkość jego cierpień fizycznych i moralnych, ciężki smutek który go przygniata, uprawnia go do nadziei rychłego ocalenia. Już też widzi się w duchu pokrzepionym, powstającym w pełni sił do nowych zapasów, a przera-

7. Zmożony jestem łkaniem, skrapiam co noc me posłanie, łzami łoże moje zalewam.

8. Zamroczyło się od strapienia oko moje, zgrzybiało przez tyłu gnębiących mnie.

9. Odstąpcie odemnie wszyscy zлочyńcy, gdyż wysłuchał Bóg głos płaczu mego.

10. Wysłuchał Bóg błaganie moje; Bóg modlitwę mą przyjął.

11. Zawstydzeni i zatrwożeni wielce! wszystkie wrogi moje, pierzchają szanbieni w jednej chwili.

Ps. 7.

1. Pieśń Dawida, którą zaśpiewał Bogu z powodu Kusza Benjaminsy.

2. Boże Panie mój, w Tobie szukam obrony, ocal mnie od wszystkich prześladowców, i wyzwól mnie.

3. By nie porwał jako lew, życia mego, szarpiąc gdy niema zbawcy.

4. Boże Panie mój, jeżeli to uczynił, jeżeli jest bezprawie w ręku mojem.

5. Jeżeli odpłacił przyjacielowi złem, ja co wyzwoliłem prześladowającego mnie niewinnie.

6. Niech ściga wróg duszę moję; niech ją pojma, i rozdepta po ziemi żywot mój, a sławę moję w proch niechaj strąci. — Sela.

7. Powstań o Boże, w gniewie Twoim, wystąp przeciw zaciekłości ciemiężców moich, czuwaj nademną, ustanów sąd.

2. כנל od הציילי, ישע od הציילי.

3. Obraz najwyższego niebezpieczeństwa. „By nie porwał“. Kusz. Wedle Ebn Ery użył tu słowo פירק dla oznaczenia כורק karku ofiary, na który zazwyczaj lew się rzuca. Sept. i inni: „Nikt nie wybawia“ כנל od הציילי i פירק powtarzając אין פירק i אין פירק. Por. Treny 5, 8. Ps. 136, 24.

4. Jeżeli uczynił to, o co mnie obwiniają.

5. איש שלימי zam. שלימי Ps. 41, 10. Jer. 20, 10. Obad. 1, 7. Sept. i Vulg. „jeżeli odwetował płacącemu mi złem“. Mendel-sona zam. ואלהצה i „gnębiłem“. Philippson jak Raszi: „ograbilem“. Kimchi, Ewald i inni: Ja który nie tylko sam nie dopuściłem się odwetu, ale go z rąk Abiszaja ocaliłem. 1 Sam. 26, 8.

6. כשע od ישע i כאל i כאל.

7. Inni uważają ועורה za verb. trans. „I rozbudź dla mnie sąd zapowiedziany“.

7 יגַעַתִּי בְּאַנְחֹתַי אִשְׁחָה בְּבִלְלֵי לֵילָה מִמַּתִּי בְּדַמְעֹתַי עֵרְשִׁי

אַמְסָה :

8 עֲשִׂשָׁה מִכַּעַם עֵינַי עֲתָקָה בְּנֹל־צֹרְרָי :

9 סִוְרוּ מִמֶּנִּי כָּל־פְּעֻלֵי אֹן כִּי־שָׁמַע יְהוָה קוֹל בְּבִי :

10 שָׁמַע יְהוָה תַּחֲנֻנֹתַי יְהוָה תִּפְּלֵתִי יָקַח :

11 יִבְשׁוּ וַיִּפְּהֻוּ מֵאֵד כָּל־אֵיבֵי יֹשְׁבוּ יִבְשׁוּ רַגְע :

1

1 שִׁגִּיוֹן לְדָוִד אֲשֶׁר־שָׂר לַיהוָה עַל־דְּבַר־כּוֹשׁ בְּיָמֵינִי :

2 יְהוָה אֱלֹהֵי בְּךָ חֲסִיתִי הוֹשִׁיעֵנִי מִכָּל־דֹּפֵי וְהַצִּילֵנִי :

3 פִּן־יִטְרַף כְּאַרְיֵה נִפְשִׁי פִּרְק וְאֵין מַצִּיל :

4 יְהוָה אֱלֹהֵי אִם־עָשִׂיתִי וְאִם־יִשְׁעָעֵל בְּכַפִּי :

5 אִם־נִמְלַתִּי שׁוֹלְמֵי רַע וְאִחֲלָצָה צֹרְרֵי רִיקָם :

6 יִרְדַּף אֵיבֵי וְנִפְשִׁי וַיִּשָׁג וַיִּרְמַס לְאַרְצֵי חַיִּי וּכְבוֹדִי וְ

לְעַפְרֵי־יִשְׁכּוֹן מְלָה :

7 קוֹמָה יְהוָה בְּאַפְּךָ הַנְּשֵׂא בְּעֵבְרוֹת צֹרְרֵי וְעוֹרָה אֲכִי

מִשְׁפָּט צִוִּיתָ :

7. מכס od אמסה, שחה od אשה.

8. עששה o wzroku „ciemnieć“, o kościach „kruszeć“, ztałd עש מול. Raszi: „zeszklilo się oko moje“, por. עששה latarnia, szkło.

11. Na widok powstającego z łoża boleści bohatera pierzchną. Por. Hiob 34, 20.

Ps. 7. Dawid błaga o pomoc, a czując się wolnym od rzuconego nań ciężkiego oskarżenia, wzywa Boga, aby go w obliczu zgromadzonych pokoleń ludu osądził i jawnie niewinność jego stwierdził. Z otucha wygląda wyrok, który niegodziwych oszczerców potępi. Psalm odnosi się prawdopodobnie do zarzutu czynionego Dawidowi przez Benjaminsę Szymej, który go publicznie o wytracenie całego domu Saula obwiniał. Ob. 2 Sam. 16, 5. Powszechnie odnoszą go do epoki Saula.

1. כן קיש od שיר — כוש z daniem Krocymala zam. קיש.

8. A zbór narodów otoczy Cię, a po nad nim wzniesiesz się ku wysokości.

9. Boże który sędzisz narody, rozsądź mnie Boże; wedle sprawiedliwości mojej i niewinności niech się dzieje mi.

10. Niech się skończy tedy złość niegodziwych, abys podźwignął sprawiedliwego, Ty co badasz serca i wnętrzności, Boże sprawiedliwy!

11. Tarcza moja u Boga, który wspomaga prawych sercem.

12. Pan sędzią sprawiedliwym, i Pan groźnym jest wciąż.

13. Jeżeli się nie nawróci; miecz Swój wyostrzy, huk Swój naciągnie i wymierzy go.

14. I dlań przygotowuje narzędzia śmierci, strzały Swe paląciami uczyni.

15. Otóż poczyna bezprawie i brzemiennym jest zaguba, a rodzi fałsz.

16. Dół kopie i wydraża go,—a wpadnie w przepaść, którą przygotował.

17. Zwraca się niedola na głowę jego, a na jego ciemię srogość jego spada.

18. Chwalić będę Boga wedle sprawiedliwości Jego, i wysławiać imię Boga Najwyższego.

Ps. 8.

1. Przewodnikowi chóru Gitejczyków. Psalm Dawidą.

2. Boże Panie nasz, jak wspaniałe imię Twoje po wszystkiej ziemi, coś wznioł świetność Twoją na niebiosach.

16. Jamy wykopane przez myśliwych, a pokrywane gałęzmi i liśmi dla złowienia dzikich zwierząt, albo dla zasadzki na nieprzyjaciela.

Ps. 8. Wieszcz stwierdziwszy, że majestat Boży, Jego imię i chwala tylko przez ludzi, przez te słabe i znikome istoty uznane zostały, pyta się, czemuż jest człowiek w obec ogromu i wspaniałości stworzenia, że jego uznanie taką ma wagę? Człowiek, — odpowiada, — jest najdoskonalszym tworem ziemi i najwyższym jój panem, oddał mu Bóg w posługę wszystko co ziemia i morze nosi, pozwolił mu wszystkie siły natury służyć i dla tego objawia się w nim głównie Jego chwala i majestat. Zdaniem niekt. odnosi się ten psalm do czasów przesładowań Judaizmu, a stąd wyrażenie *אויב ומהנקט*; przemawia wszakże przeciw temu rozlany w psalmie spokój.

2. *ארונו ה' ארונו* tylko raz jeszcze, Neh. 10, 30. *תהו* imperat. zam. praet. tak *מררה* jak *תנהו*, Jez. 38, 16. Wedle innych zam. *תהו* jak *תנהו* w inf. Gen. 46, 3.

8 וַעֲדַת לְאֻמִּים תִּסְבְּבֶךָ וְעֲלִיָּה לְמָרוֹם שׁוּבָה :

9 יְהוָה יִדְּוֶן עַמִּים שְׂפָמַי יְהוָה בְּצַדִּיק וּבְתָמִי עָלַי :

10 וַיִּמְרֹנָא רַע וְרָשָׁעִים וְהִכּוּנָו צַדִּיק וּבָחַן לְבוֹת וּבְלִיֹּת

אֱלֹהִים צַדִּיק :

11 מִנְּנִי עַל־אֱלֹהִים מֹשִׁיעַ יִשְׂרָאֵל לֵב :

12 אֱלֹהִים שׁוֹפֵט צַדִּיק וְאֵל וְעַם בְּכָל־יוֹם :

13 אִם־לֹא יֵשׁוּב חֲרָבוֹ יִלְמֹושׁ קִשְׁתּוֹ דָּרְבָה וַיִּכּוּנְנָה :

14 וְלוֹ הִכּוּן בְּלִי־מֹות חֲצִיו לְדִלְקִים יַעֲשֶׂל :

15 הִנֵּה יִתְבַּל־אֵוֹן וְהִרָה עֲמָל וַיִּלְד שֶׁקֶר :

16 בֹּדַר בָּרָה וַיִּתְפָּרְדּוּ רִפְלַל בְּשַׁחַת יַעֲשֶׂל :

17 יֵשׁוּב עֲמָלוֹ בְּרֵאשׁוֹ וְעַל קַדְדָּקוֹ חָמְסוֹ יִרָד :

18 אֹרְחָה יְהוָה בְּצַדִּיקוֹ וְאֹמְרָה שֵׁם־יְהוָה עֲלִיּוֹן :

ח

1 לְמַנְצָחַת עַל תְּהִלָּתִית מִזְמוֹר לְדָוִד :

2 יְהוָה אֲרִי־נִי מִהַאֲדַתִּיר שִׁבְיָה בְּכָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־תִּנְהַה הַיּוֹדֶה

עַל־הַשָּׁמַיִם :

8. Zbór narodów, tu pokoleń izr. Por. Deut. 38, 8 Cały naród otoczy Boga, który zstąpi niejako na ziemię i na tronie do sądu zasiądzie. *עליה* nad zbozem, *למרום* na wywyższeniu, na wzniesionym wysoko tronie. Tak zasiadali królowie Wschodu do publicznego sądenia swoich poddanych.

9. Przed *עלי* dod. *Targ*: *גמל*, *Eichhorn*: *יהיה*. 10. *והכונן* wedle *Kimchi* Verb. trans: „niechaj zniszczy“, *ימנן* piel. od *כנן*.

12. Groźnym codzień, gotowym w każdej chwili sprawiedliwość wymierzyć. Inni: Bóg sędzi sprawiedliwego, a Pan tego, który Go gniewa — codzień. *Pesztylo* czyta *ועם* *ואל* zam. *ובל*.

13. Miecz swój wyostrzy, Bóg, wedle innych niegodziwy. 14. Inni: Na samego siebie przygotował narzędzia śmierci. W starożytności oblekano często grotę palną materyą, którą przed wystrzałem zapalano. *Raszi* czyta *לדלקים* i tl. „dla ścigających“. *Ebn Ezra*: grotty szartowane w ogniu.

15. Ból właściwie ból przy porodzie, tu: „poczynać“. Ta sama ret. fig. Jez. 33, 11. Hiob 15, 35.

3. Przez usta dzieci i niemowląt utwierdziłeś Sobie chwałę, wobec przeciwników Twoich, by uśmierzyć wroga i mściwego.

4. Gdy spoglądam na niebiosa Twoje, dzieło pieńści Twoich, księżyc i gwiazdy, któreś ustanowił.

5. Czemże jest człowiek, że pamiętasz o nim, a syn człowieczy, że nań zważasz.

6. A upośledziłeś go o mało od bóstwa, i chwałą i blaskiem uwieńczyłeś go.

7. I postanowiłeś go władcą nad dziełami rąk Twoich, wszystko poddałeś pod stopy jego.

8. Trzody i bydło wszelkie, jak i zwierzęta dzikie.

9. Ptactwo nieba i ryby morza, wszystko co ciągnie po drogach morskich.

10. Boże, Panie nasz, jak wspaniałem imię Twoje po wszystkiej ziemi.

Ps. 9.

1. Przewodnikowi chóru, z powodu śmierci, Benowi Psalm Dawida.

2. Chwalić chcę Boga, całym sercem, opowiadać wszystkie cuda Twoje.

3. Cieszyć się chcę i radować w Tobie, wysławiać imię Twe Najwyższy.

4. Że pierzchły wrogi moje wstecz, upadły i zginęły przed obliczem Twojém.

5. Bo przeprowadziłeś sprawę moją i spór mój, zasiadłeś na tronie, sędzia sprawiedliwy.

6. Zgromiłeś ludy, zgubiłeś niegodziwego, zgladziłeś imię ich na wieki wieków.

9. Co żyje w morzu. *Hupfeld* odnosi עבר do człowieka.

Ps. 9. Pieśń tryumfalna po odniesionem zwycięztwie nad nieprzyjacielem, którego wódz w bitwie poległ. Zwycięztwo takie odniósł Dawid nad Sobachem wodzem Syryjczyków i innych podległych im ludów i być może, że psalm niniejszy do tego faktu się odnosi.

1. Pieśń poręczona chórowi Bena do wykonania. Ob. wstęp.

2. Przejście od jednej do drugiej osoby często się powtarza.

4. Okoliczność będąca główną osnową i pobudką pieśni.

3 מפי עוללים, וינקי יפדת עז למען צורריה להשפית

אוֹיֵב וּמְתַנְקָם :

4 כִּי־אָרְאָה שְׁמִיךָ מַעֲשֵׂה אֲצַבְעֶתְךָ יָרַח וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר

בַּיָּנְתָּה :

5 מִה־אֲנוּשׁ כִּי־תוֹכְרֵנוּ וּבֶן־אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ :

6 וּתְחַפְּרֵנוּ מֵעַט מֵאֱלֹהִים וּכְבוֹד וְהָרַר תַּעֲמִירְהוּ :

7 תִּמְשִׁילְהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שֵׁתָה תַחַת־רַגְלָיו :

8 צָנָה וְאֱלֹפִים כָּלָם וְגַם בְּהִמּוֹת שָׂדֵי :

9 צַפּוֹר שָׁמַיִם וּדְגַי הַיָּם עֵבֶר אֲרֻחּוֹת יָמַיִם :

10 יִהְיֶה אֲדִנְיָנוּ מִה־אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל־הָאָרֶץ :

ט

1 לְמַנְצֵחַ עַל־מוֹת לַיָּן מוֹמְזוֹר לְדוֹד :

2 אֲוֵרָה יְהוָה בְּכָל־לִבִּי אֲסַפְּרָה כָּל־נִפְלְאוֹתֶיךָ :

3 אֲשַׁמְחָה וְאֶעֱלֶצָה בְּךָ אֲזַמְּרָה שְׁמֶךָ עֲלוֹן :

4 בְּשׁוֹב אוֹיְבֵי אַחֲרֵי יִפְשְׁלוּ וַיֵּאבְדוּ מִפְּנֶיךָ :

5 כִּי־עֲשִׂיתָ מַשְׁפָּטִי וְדִינִי יִשְׁבֹּתָ לְכַפֵּא שׁוֹפֵט צָדִיק :

6 וְעֵרַת גּוֹיִם אֲבִדְתָּ רָשָׁע שְׁמֵם מִחַיִּית לְעוֹלָם וְעַד :

3. Z ust „dzieci“ określenie ludzi jako istot słabych i wątłych i chwała ob. ps. 68, 35. *Graetz* czyta מני עוללים i dopełnia ועז לעמך.

4. Brak wzmianki o słońcu, wskazuje, że psalm ułożony był podczas pięknej, wschodniej nocy, kiedy uroczysta cisza zalegająca naturę do wzniosłych uczuć pobudza. Wieszcz spogląda już na niebo usiane gwiazdami, już na ziemię i rozliczne jej twory i pyta się czém jest w porównaniu z tém wszystkiém człowiek, że jego poznanie Boga, tak wielkie ma znaczenie.

7. Wrogu, skończone spustoszenia na zawsze, a miasta, które zburzyłeś, zaginęła pamięć o nich.

8. Ale Bóg wiecznie zasiada, ustanowił do sądu tron Swój.

9. A On sędzi świat w sprawiedliwości; wyrokuje o narodach wedle słuszności.

10. I będzie Bóg twierdzą uciśnionemu, twierdzą w czasach niedoli.

11. I ufać będą Tobie, którzy znają imię Twoje, bo nie opuściłeś szukających Cię, o Boże.

12. Śpiewajcie Bogu, który zamieszkał na Cyonie, rozповідаjcie między narodami dzieła Jego.

13. Bo mściciel krwi, On zapamiętał ich, nie zapomniął wołania uciśnionych.

14. Zmij się nademną Boże, spojrz na nędzę moją od nieprzyjaciół moich, któryś mnie wyniósł z bram śmierci.

15. Abym opowiadał wszystką chwałę Twoją u wrót córki Cyonu, abym się cieszył pomocą Twoją.

16. Popadły ludy w przepaść, którą zgotowały; w siłą, które zastawiły uwikłała się noga ich.

17. Dał się poznać Bóg, sprawiedliwość wymierzył, w dziele rąk własnych oplątał się niegodziwy.—Higgajon Sela.

18. Znijdą niegodziwi do grobu; wszystkie ludy co zapomniały Pana.

19. Bo nie zawsze zapomnianym jest ubogi, nadzieja biednych nie znika na wieki.

20. Powstań o Boże, niech się nie rozzuchwali śmiertelny, niech sądzone będą ludy przed obliczem Twojém.

21. Rzuć Boże, postrach na nich, niech wiedzą ludy, że ludźmi są.

ei w głębi ziemi, — od tych wybawił go Bóg, aby mógł w bramach Cyonu chwałę Jego wygłaszać.

15. Jerozolima jest niby matką, mieszkańcy córka.

17. *kal* od *קש* „przygotowuje sobie sieć“. *Sept.* i *Vulg.* czytają jednak *ניקש*. *nif.* od *יקש* „oplątał się“. *ישע* = wódz nieprzyjacielski *הנין* podług fleksyi od *והנין* od *הנה*. *Steinberg*: uderzcie w bębny. *Mend.*: co za myśl wspaniała!

20. *עיו* od *יעו*.

21. *Edn Ezra* i *Kim.* zam. *טורא*. Przypomina ludom, że są ludźmi, by się nie unosiły pychą, i że i względem innych ludów, jako względem ludzi zachowywać się należy.

7 האויב | תמו חרבות לנצח וערים נתשת אבד זכרם הקמה :

8 ויהיה לעולם ישב פוגג למשפט כסאו :

9 והוא ישפט תבל בצדק ירון לאמים במישרים :

10 ויהי יהוה משגב להך משגב לעתות בצרה :

11 ויבמתו בה יודעי שמך פי לא עזבת דרשיה יהוה :

12 זמרו ליהוה ישב ציון הנירו בעמים עלילותיו :

13 פי דרש דמים אתם זכר לא שכח צעקת עניים עיים ק :

14 חננני יהוה | ראח עניי משנאי מרוממי משערימות :

15 למען אספרה בלתי תחלתיה בשערי בת ציון :

אזילה בישועתך :

16 מבעו גוים בשחת עשו ברשתיו ממונו נלפדה רגלים :

17 נודעו יהוה משפט עשה בפעל בפיו נקש רשע הנין :

מלה :

18 ישובו רשעים לשאולה בל גוים שבחי אלהים :

19 פי לא לנצח ישבח אביון תקות ענוים עיים ק האבד :

לעד :

20 קומה יהוה אליעו אגיש ישפטו גוים על פניה :

21 ישיתה יהוה | מורה להם ידעו גוים אגיש הנמה פלה :

7. Wrogu, nie będziesz więcej pustoszył, a klęska którą dzisiaj poniosłeś, zaćmiła wszystkie dawniejsze twoje przewagi wojenne, o których nikt już nie wspomni. *האויב* voc. jak *הקהל*, tak *Kimchi*, *Ebn Ezra*, *Hitzig* i *Mend.* Inaczej *Paulus*, *De Wette* i inni, którzy biorą *האויב* w znaczeniu zbiorowém, zam. *האויבים*: Nieprzyjaciela znikli, a wrogi (por. 1 Sam. 28, 16.) które wytepiłeś i t. d. Za tym wykładem przemawia tylko *המה* mas. „miasta“ bowiem są rodz. żeń. — *חמו* od *חמס*.

12. *הנירו* odnoszą niektórzy do mieszkańców Cyonu. *הנירו* *nif.* od *ניר*.

14. Prośba o dalszą pomoc. *הנני* for. poet. *כרוממי* „który mnie wznosisz“, wedle wyobrażeń bowiem wieszczą znajdując się bramy śmierci

Ps. 10.

1. Czemuż o Boże stoisz zdaleka, ukrywasz się w czasach niedoli.
2. W pysze swojej ściga niegodziwy biednego, usidleni są w knowaniach, które usnuli.
3. Albowiem chlubi się niegodziwy żądzą duszy swojej, a łupieżca bluźni, lży Boga.
4. Niegodziwy w wyniosłości ducha swego: nie karci On, niemasz Boga, są wszystkie myśli jego.
5. Szczęśliwe są drogi jego każdego czasu; wysoko sądy Twoje, daleko od niego; na wszystkich przeciwników swoich nadyma się.
6. Mówi w sercu swém: nie zachwieję się, od pokolenia do pokolenia nie będę w złej doli.
7. Bluźnierstwa usta jego są pełne, podstęp i zdrady, a na języku jego niecność i nieprawosć.
8. Siedzi w zasadzce po zagrodach, w kryjówkach go dzi na niewinnego; oczy jego nieszczęsnego śledzą.
9. Czai się w kryjówce, jak lew w gęstwinie, czycha by porwał biednego; porywa biednego, oplątując go w siła swoje.
10. Płaszczy się, czai, aż wpadną w moc jego nieszczęśni.
11. Mówi w sercu swoim: zapomniał Bóg, zakrył oblicze Swoje, nie ujrzy na wieki.

3. Żądzą duszy, której bezkarnie dogadzać może. *Ebn Ezra* A łupieżca się przechwala, że lży Boga.

5. Hyl właściwie „rozwijać się“. *Raszi*: od hyl są silne, stałe. Inni od hyl „oczekiwać“: odpowiadają oczekiwaniu. Dotychczas nie uczuł skutku Twoich sądów. *hif*. od *hif* dmuchać. *Graetz*: „tworzyć on tem“. zam. *hif*.

6. Zam. *hif* w: jestem tym, który nie będzie w złej doli. Inni: Nie zachwieję się nigdy, przeto że nie znajduje się w złej doli.

8. *hif* uważa *Hengstenberg* za złożone z *hif* i *hif* „być słabym i strapionym“, *Fürst* za równoznaczne z *hif* pielgrzym, *Ges.* z arab. *hif* być czarnym, ponurym, nieszczęsnym. Inni: zam. *hif* *Graetz*: twoja gromada.

10. *hif* od *hif* nachylać się, *hif* w mocne jego (szpony). *Sternberg*: w jego ukryte zasadzki. Por. Jez. 33, 15. *Graetz* zam. *hif*.

- 1 לָמָּה יְהוָה תַּעֲמֹד בְּרַחֲקֹתַי לְעַתּוֹת בְּצָרָה :
- 2 בְּגִּזְאוֹת רָשָׁע יִדְלַק עָנִי יִתְפָּשׂוּ וּבְמִוְמוֹתָיו חָשְׁבוּ :
- 3 כִּי הִלְלֵל רָשָׁע עַל־תְּאוּנֹתָ נַפְשׁוֹ וּבִצְעַת בְּרָךְ נֶאֱמַר וְיָהוָה :
- 4 רָשָׁע כְּנֹבֵה אָפוּ בְּלִי יָדָרֵשׁ אֵין אֱלֹהִים כֹּל־מוֹמוֹתָיו :
- 5 וְחִילֹו דְרָכָו דְּרַבֵּי קָרִי וּבְכַל־עֵת מָרוֹם מִשְׁפָּטָיָה מִנְגִּדָו כָּל־צַוְרָתָיו יִפְיֵחַ בָּהֶם :
- 6 אָמַר בְּלִבּוֹ בְּלֵאֲמוֹת לְדָר וְדָר אֲשֶׁר לֹא־בָרַע :
- 7 אֱלֹהֵי וְפִיהּ מִלֵּא וּמְרִמּוֹת וְתָהּ תַחַת לְשׁוֹנוֹ עָמַל וְאָנוּ :
- 8 יֵשֵׁב בְּמִאֲרֹב חַצִּירִים בְּמִסְתָּרִים יַהֲרֹג נֶקִי עֵינָיו לְחֻלְכָה יִצְפְּנוּ :
- 9 יֵאָרֵב בְּמִסְתָּר וּכְאֲרִיָּה בְּסֶכֶה יֵאָרֵב לְחַמְטָה עָנִי יִתְחַפֵּה עָנִי בְּמִשְׁכּוֹ בְּרִשְׁתּוֹ :
- 10 וְדַכָּה יִרְבֵּה ק' יִשְׁחַ וְנִפְלַל בְּעֵצוֹמָיו חֲלָפָאִים חַל כֵּאִים ק' :
- 11 אָמַר בְּלִבּוֹ שָׁכַח אֱלֹהֵי הַסִּתֵּיר פָּנָיו כֹּל־רָאָה לְנֶצַח :

Ps. 10. Odnosi się prawdopodobnie do najazdu kraju przez Filistynów po bitwie pod Gilboa. Usadowili się oni wtedy w miastach środkowej Palestyny z których wyparli ich dopiero Abner. Wieszczy uskarża się na brak pomocy Boga w obec bezbożności, zuchwalstwa i ucisku niegodziwych i prosi Go, aby potęgą ich zламаł i z kraju wygubił. *De Wette* odnosi go do czasu wtargnięcia Assyryjczyków. *Sept.* i *Vulg.* łączą go z ps. poprzednim. Wedle hipotezy. *Graetz*, który uważa przydomki *hif*, *hif*, *hif*, *hif*, *hif*, *hif*, *hif*, *hif*, *hif*, *hif* od *hif* „być słabym i strapionym“, utworzonego pierwiastkowo przez Jezajasza, należałoby ten i wiele innych ps. uważać za utwory późniejszej epoki. Ob. *Graetz* *Hist.* *Izr.* t. 2. uwaga 5.

1. Zdaniem niektórych dopełnić należy po *hif* (szpony).
2. *De Wette* i inni: Dla pychy niegodziwego płonie (trwoży się) biedny. „Usidleni są“ biedni.

12. Powstań Boże, Panie podnieś dłoń Twoją, nie zapominaj uciśnionych!

13. Czemuż ma lżyć niegodziwiec Pana; mawiać w sercu swoim: Ty nie poszukujesz.

14. Widzisz jednak Ty! niecnosć i krzywdę widzisz, by odplacić ręką Twoją, na Tobie polega nieszczęśliwy, osieroconego Ty byłeś pomocą.

15. Skrusz ramię niegodziwca; a złoczyńcy, obys złości jego szukał, a nie znalazł więcej.

16. Bóg królem na wieki wieków, znikną pogany z ziemi Jego.

17. Życzenia uciśnionych usłyszysz o Boże; pokrzepisz ich serce, wysłucha ucho Twoje.

18. Byś sprawiedliwość wymierzył sierocie i uciśnionemu, by nie wielmożył się więcej człowiek tój ziemi.

Ps. 11.

1. Przewodnikowi chóru; Dawida. Bogu powierzam się. Jakże wam mówić do duszy mojej: schrońcie się na górę waszą, niby ptak.

2. Bo otóż niegodziwi napięli łuk, założyli strzałę na cięciwę, by wystrzelać w ciemności prawych sercem.

3. Gdy podstawy zburzone będą, sprawiedliwy cóż uczyni.

4. Bóg w przybytku świętości Swojej, Bóg, którego w niebiosach tron, oczy Jego widzą, powieki Jego badają synów ludzkich.

5. Bóg sprawiedliwego doświadcza, a niegodziwego i miłującego bezprawie nienawidzi dusza Jego.

6. Jakby deszcz spuszcza na niegodziwych błyskawice, ogień i siarkę, a wiatr spieki jest udziałem ich czary.

wiedliwego doświadcza i na ciężkie próby wystawia, ale upaść mu nie pozwala. Chwila powstania ps. bliżej oznaczyć się nie daje, *Hitzig* odnosi go do epizodu podanego w 2 Sam. 21, 17. gdy ludzie Dawida nań nalegali, aby z boju się cofnął i nie zagasił pochodni Izraela, *Sternberg* powołując się na 1 Sam. 28, 19. do epoki Saula.

1. „Schrońcie się“, ty i towarzysze twoi. Wielu rozumie pod *צריכם* górę Cyon.

2. Słowa otoczenia Dawida.

6. *צדיק*, *צדיק* zam. *צדיק* sing. od *צדיקים* czernieć, kopcic = *מיש*.

(*Fürst*) „Udział ich czary“, los ich.

12 קוֹמֵת יְהוָה אֶל נִשְׂא יָדָהּ אֶל־תְּשֻׁפֶת עֲנִיִּים עֲנִיִּים קִי :

13 עַל־מַתָּה וְנֶאֱמַר רָשָׁע וְאֱלֹהִים אָמַר בְּלִבּוֹ לֹא תִדְרֹשׁ :

14 רָאִתָּה כִּי־אָתְּתָה וְעָמַל וּבָעַם וּתְבִיטָה לְתֵת בְּיָדְךָ עֲלֵיהֶם :

יַעֲזֹב חֲלָבָה יְתוֹם אִתָּה וְהָיִיתָ עֹזָר :

15 שָׁבֵר זְרוּעַ רָשָׁע וְרַע תִּדְרֹשׁ־רָשָׁעוֹ בִּלְתִּמְצָא :

16 יְהוָה מֶלֶךְ עוֹלָם וְעַד אֲבָדוּ גֹיִם מֵאֶרֶץ :

17 תִּצְאֵת עֲנִיִּים שְׂמֵעַתָּה יְהוָה תִּבְרֵן לָבָם תִּקְשִׁיב אָזְנוֹךָ :

18 לְשִׁפְטֵי יְתוֹם יִדְרֶה בְּלִי־יִסְרִיף עוֹד לְעֶרְץ אֲנֹשׁ מִן־הָאָרֶץ :

יא

1 לְמַנְצֵחַ לְדָוִד בְּיַהוָה וְהִסִּיתִי אֵיךְ תִּאֲמָרוּ לְנַפְשִׁי נִדְוִי מִדִּי :

הִרְבַּם צָפָר :

2 כִּי הִנֵּה הִרְשָׁעִים יִדְרֹכֹן קִשְׁת׃ כּוֹנְנֵי חַצֵּם עַל־יַתֵּד לְיָרוּת :

בְּמוֹ־אֶפֶל לְיִשְׂרָאֵל־לֵב :

3 כִּי הַשָּׂתוּת יִהְרָסוּן צְדִיק מִה־פָּעַל :

4 יְהוָה וּבְהִיבֵל קִדְשׁוֹ יְהוָה בְּשָׁמַיִם כָּסֵאוֹ עֵינָיו יַחֲוּ :

עָפְעָפוּ יִבְחָנוּ בְּנֵי אָדָם :

5 יְהוָה צְדִיק יִבְחָן וְרָשָׁע וְאִתְּבַח חָמָס שְׂנֵאָה נִפְשׁוֹ :

6 יִמְטֵר עַל־רָשָׁעִים פְּתִים אֵשׁ וּגְפָרִית וְרוּחַ זֶלְעָפוֹת מִנֵּת :

כּוֹסֶם :

14. „Widzisz“ w przeciwstawieniu do w. 11. *חיש* od *חיש*.

15. *Sternberg* odnosi *תמצא* do *זרוע*.

18. *מן עפר הארץ* por. Ps. 148, 7. albo zam. *מן הארץ*.

Ps. 11. Bliższe otoczenie Dawida doradza mu, aby na dalsze niebezpieczeństwa się nie narażał. Nieprzyjaciel toczy walkę w ciemności, podstępem i zdradą. Gdyby on, naczelnik państwa od skrytobójczego zamachu zginął, wszystkie podstawy narodowego bytu by się zachwiały, a wtedy cóżby sprawiedliwym czynić zostawało. Dawid powołuje się jednak na niewzruszoną ufność swoją w Boga, który wprowadzie spra-

7. Bo sprawiedliwym jest Bóg, sprawiedliwość miłuje; prawi oglądać będą oblicze Jego.

Ps. 12.

1. Przewodnikowi chóru, na ośm głosów. Psalm Dawida.

2. Dopomóż Boże, bo nie staje pobożnych, bo znikli wierni z pośród synów ludzkich.

3. Fałsz prawi jeden drugiemu, usty gładkimi; dwójakiem sercem mówią.

4. Oby wytepił Bóg wszystkie usta gładkie, języki przemawiające z wysoka.

5. Którzy powiadają, przez nasz język jesteśmy potężni, wargi nasze z nami: któż panem naszym.

6. W obec grabieży biednych, w obec jęku ubogich, teraz powstanę, rzecze Bóg; stawię w bezpieczeństwie tego, który tęskni za niemi.

7. Słowa Boże, słowa czyste, srebro wyplawione w topielni ziemi, oczyszczone siedmkroć.

8. Ty o Boże strzedz ich będziesz, ochronisz ich od tego rodu na wieki.

9. Na około niegodziwi krażą, gdy się wzmaga zepsucie wśród synów ludzkich.

rego się puszone. por. Ps. 10, 6. *Pumpiański* zam. *אמנה לו בישע יפיה* zwrócić się doń z pomocą, rzecze on.

7. *עליל* od *עלל* = *חלל* wydrążenie w ziemi w którym kruszec się wytapia (Targ.) *Mend.* „w pracowni“ *Ebn Ez.* srebro pana ziemi, zam. *כעל הארץ* podobnie *כעל הארץ*. *Sachs* i *Fürst* *היף* od *עלל* gdy (Bóg) ziemię karci. *Graetz* zam. *עלי* moździerz. Przep. 27, 22. Siedmkroć—wielokrotnie.

8. Ochronisz biednych od tego rodzaju ludzi.

9. Muszą niegodziwi się mnożyć, gdy zepsucie bezkarnie się wzmaga, jak to właśnie obecnie ma miejsce. Tak *Ewald*.—*Raszi* i *Ebn Ez.* gdy wyniesionym zostaje poniżony w oczach ludzi, mianowicie pasterz Dawid na króla. *Kimchi*: *כרמה* gdy się podnoszą, hańba ludziom! *Mend.* *כרם* — niby robactwo wylega. ta hańba ludzka. *Pump.* „Krażą niegodziwi jak pelzająca gadzina w około ludzi“. *Sternberg*: gdy się podniosą, upadną i staną się hańbą.

7 כִּי־צַדִּיק יִהְיֶה צְדָקוֹת אֱתֶה יִשָּׂר יִהְיֶה פְּנֵימוֹ :

יב

1 לְמַנְצַח עַל־הַשְּׁמִינִית מוֹמֹר לְדוֹד :

2 הוֹשִׁיעָה יְהוָה כִּי־גִמַר חֶסֶד כִּי פִסּוּ אֲמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם :

3 וְשׂוֹא יִדְבְּרוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ שִׁפְתַי חֲלָקוֹת בְּלִבּ וּלִבּ יִדְבְּרוּ :

4 יִכְרַת יְהוָה כָּל־שִׁפְתֵי חֲלָקוֹת לְשׁוֹן מִדְּבַר־תְּהִלּוֹת :

5 אֲשֶׁר אָמְרוּ ׀ לְלִשְׁנֵנוּ נִגְבִּיר שִׁפְתֵינוּ אֶתְנוּ מִי אֲדוֹן לָנוּ :

6 מִשֹּׁר עֲנִיִּים מֵאֲנַקְתָּ אֲבִיּוֹנִים עֲתָה אֲקוּם יִאֲמַר יְהוָה

אֲשִׁית בְּיִשָּׁע יִפְתִּחַ לוֹ :

7 אֲמַרְוֹת יְהוָה אֲמַרְוֹת מַהֲרֹת כִּסְף צָרוּף בַּעֲלִיל לְאַרְצָן

מִזְקָן שִׁבְעָתַיִם :

8 אֶתֶּה יְהוָה תִּשְׁמְרֵם תִּצְרְנוּ ׀ מִן־הַדּוֹד נוֹ לְעוֹלָם :

9 סָבִיב רְשָׁעִים יִתְחַלְּבוּ כָרָם זֶלֶת לִבְנֵי אָדָם :

7. *Hengstenberg*: sprawiedliwego, widzi oblicze Jego. *Sachs*: prosto patrzy oblicze Jego. Por. Przep. 4, 26. Ps. 17, 2.

Ps. 12. Ułożony przez Dawida prawdopodob. w czasie tułactwa na puszczy, kiedy go przewrotność i zdrada zewsząd otaczały. W samotności i opuszczeniu swoim pociesza się słowem Bożem w chwili tajemnego namaszczenia przez Samuela mu daném, któremu i w największej niedoli ufać nie przestaje. *Sternberg* odnosi go zdrady Achitofela.

2. Por. Micha 7, 2. *כסו* od *כסם* — *אָפֶם* — *אָפֶם* kończyły się.

3. *כרמה* jak *וכן* i *אכן* dwójakie, fałszywe serce, które inaczej mówi niż czuje.

5. Por. Jez. 28, 15.

6. Tak *Ewald* i *Hengstenberg*. *Rosenm.* i *De Vette* *לי יפיה* na któ-

Ps. 13.

1. Przewodnikowi chóru, Psalm Dawida.
2. Dopókiż Boże zapominać mnie będziesz zupełnie, dopókiż odwracać będziesz oblicze Twoje odemnie?
3. Dopókiż układać będę rady w duszy mojej, będzie troska w sercu mojem codziennie; dopókiż wynosić się ma wróg mój nademną?
4. Wejrzyj, odpowiedz mi Boże; Paniemój, oświeć oczy moje, bym nie zasnął śmiercią.
5. Niech wróg mój nie powie: zmożłem go; prześladowcy moi niech się nie cieszą, żem się zachwiał.
6. A ja ufam w miłosierdzie Twoje, rozraduje się serce moje pomocą Twoją; wysławiać będę Boga, bo łaskę zlał na mnie.

Ps. 14.

1. Przewodnikowi chóru. Dawida. Rzecz niekzemny w sercu swoim: niemasz Boga; zepsuli, skazili postęпки swe, niema czyniącego dobro.
2. Bóg z nieba spogląda na synów ludzkich, by zobaczyć, czy jest kto rozumny, szukający Boga.
3. Wszystko odstąpiło, pospołu się zepsuli; niema czyniącego dobro, niema ani jednego.
4. Czyż nie mają poznać wszyscy złooczyńcy, co pożerają lud mój, spożywają jako chleb, Boga, którego nie wezwali.
5. Tam zatrwożą się trwoga, gdyż Bóg jest w pokoleniu sprawiedliwém.
6. Zamysłami biednego gardzić możecie, ale Bóg jest obroną jego.

Ps. 14. Odnosi się prawdopodobnie do zdrady Achitofela. Wiersz 7 nie mający żadnego związku z tekstem przeniesiony został z ps. 53, który stanowi późniejszą, do innej okoliczności zastosowaną redakcyą tego psalmu. Por. ps. wzmiankowany.

4. „Lud mój“ tu miano prześladowanych przez Absalona stronników Dawida. „Tam“, nieokreślone miejsce gdzie kara ich spotka. *Ebn. Ezra*: „na tém samym miejscu“.

6. כוש חיי. od כוש.

יג

- 1 לְמַנְצֵחַ לְדָוִד מִזְמוֹר לְדָוִד :
- 2 עַד-אֵנָה יְהוָה הִשְׁכַּחְנִי נִצַּח עַד-אֵנָה תִּמְתָּר אֶת-פְּנֵיךָ מִמֶּנִּי :
- 3 עַד-אֵנָה אֲשִׁית עֲצוֹת בְּנַפְשִׁי יָגֹן בְּלִבִּי יוֹמָם עַד-אֵנָה יָרוּם אֵיבִי עָלַי :
- 4 הַבִּיטָה עֲנֵנִי יְהוָה אֱלֹהֵי הָאֲרֶזֶת עֵינַי פֶּן-אֲשַׁן הַמּוֹת :
- 5 פֶּן-יֵאמֵר אֵיבִי יִבְלֹתֵנוּ אֲרֵי יִגִּילוּ בִּי אֲמוֹט :
- 6 וַיֵּאָנֵס בְּחַסְדֶּךָ בְּמַחְתֵּי יָגֹל לִבִּי בִישׁוּעֶתְךָ אֲשִׁירָה לַיהוָה בִּי גַמְלָה עָלַי :

יד

- 1 לְמַנְצֵחַ לְדָוִד אֲמַר נָבֵל בְּלִבּוֹ אֵין אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוּ הַתְּעִיבוּ עֲלֵיָהָ אֵין עֲשֵׂה-טוֹב :
- 2 יְהוָה מִשְׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל-בְּנֵי-אָדָם לָרְאוֹת הַיֵּשׁ מִשְׁכֵּל הָיֵשׁ אֶת-אֱלֹהִים :
- 3 הַכֹּל סָר יַחַדוּ נִאֲלָחוּ אֵין עֲשֵׂה-טוֹב אֵין גַּם אֲחַד :
- 4 הֲלֹא יִדְעוּ כָל-פְּעֻלָּי אֲנֹן אֲכַלֵּן עַמִּי אֲכַלּוּ לָחֶם יְהוָה לֹא קָרְאוּ :
- 5 שָׁם אֲפָחְרוּ פָחַד בִּי-אֱלֹהִים בְּדָוִד צִדִּיק :
- 6 עֲצֵת-עֲנִי תִבְּשׂוּ בִּי יְהוָה מַחְסְתִּי :

Ps. 13. Wyraźniejszej wskazówki historycznej ps. niezawiera. *Kimchi* i *De Vette* uważają go za pieśń narodową. *Sternberg* odnosi go do epoki pośladowań przez Saula. 1 Sam. 27, 1.

1. נצח jak Ps. 74, 1. „Zupełnie“.
3. Plany ocalenia.
4. Inni: הוירה „pokrzepiaj, orzeźwiaj“ por. 1 Sam. 14, 27.

7. Ktoby dał z Cyonu pomoc Izraelowi; gdy zwróci Bóg wygnańców narodu Swego, rozweseli się Jakób, rozraduje Izrael.

Ps. 15.

1. Psalm Dawida. Boże, komuż przebywać w namiocie Twoim, komu mieszkać na górze Twojej świętej?
2. Kto postępuje nieskazitelnie, i świadczy sprawiedliwość, i prawi prawdę w sercu swoim.
3. Nie spotwarza językiem swoim, nie czyni bliźniemu złego, ani hańby nie rzuca na krewnego.
4. Nikczemnik w oczach jego wzgardzony, a bogobojnych szanuje; przysięga na swą szkodę, a nie odmienia.
5. Pieniądzy swych nie daje na lichwę, i wziętku przeciw niewinnym nie bierze. Kto tak czyni, nie zachwieje się nigdy.

Ps. 16.

1. Klejnot Dawida.—Ochroń mnie Boże, gdyż ufam Ci.
2. Rzoknął do Boga; Panem moim Ty; dobrom mojemu najwyższem.
3. W Świętych, którzy na ziemi są, i szlachetnych, całe upodobanie moje w nich.
4. Liczne są utrapienia tych, którzy innego nabyli; nie zalewam ja ich zalewek krwawych, i nie biorę imion ich na usta moje.

2. Wieszczy przemawia do własnej duszy. Po *מארו* należy dop. *נפשי* por. Ps. 42, 6. 43, 5. *Treny* 3, 24. *מבחי* tł. *Sep.* „dóbr moich nie potrzebujesz“, *Raszi* i *Kimchi* „dobrze mi świadczyć nie jest powinnością Twoją“, *Targ.* i inni „dobro moje tylko od ciebie pochodzi“, por. Ex. 20, 3.

3. Po *הארץ* dop. *ואירי*.

4. Tak *Raszi* i *Kimchi* którzy czytają jednak *ירבו* *Targ.* i inni uważają *עצבות* za *עניים*, liczne są ich bałwany. *אמר* zam. *אמר* inne bóstwo, ob. Ex. 34, 14. Jes. 42, 8. *מחרו* od *מחר* = *מור* zamieniać, nabywał, bałwochwalcy kupowali bowiem bożki swoje. Inni: którzy za czem innym „dążą“ ale słowo to ma tylko w *piel* podobne znaczenie. *אסף* *hif.* od *אסף* „krwawe zalewki“, ofiary ludzkie bożyszczom składane. *ובל* *אשא* por. Ex. 20, 7.

7 *מִי־יִתֵּן מִצִּיּוֹן יִשְׁעֶת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְהוָה שְׁבוֹת עַמּוֹ יִגְלֵי יִעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל :*

מז

- 1 *מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה מִי־יִגְדֹל בְּאַחַדְלָה מִי־יִשְׁכֹּן בְּתֵר קְדוֹשָׁה :*
- 2 *הוֹלֵךְ תָּמִים וּפָעַל צְדָק וְדָבַר אֱמֶת בְּלִבּוֹ :*
- 3 *לֹא־דִגְלַל וְעַל־לִשְׁנוֹ לֹא־עָשָׂה לְרַעְיוֹ רָעָה וְחִרְפָּה לֹא־נָשָׂא עַל־קִרְבּוֹ :*
- 4 *נִבְנָה בְּעֵינָיו וּנְמָאָם וְאֶת־יְרֵאֵי יְהוָה יִבְכֹּךְ נִשְׁבַּע לְרַעַי וְלֹא יִמָּר :*
- 5 *בַּסֶּפֶר וְלֹא־תָנוּן בְּנִשְׁקָה וְשִׁמְרַת עַל־נַפְקֵי לֹא־תִלְקַח עֵשֶׂה אֱלֹהֵי לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם :*

מז

- 1 *מִכְתָּם לְדָוִד שְׁמַרְנֵי אֵל כִּי־חִסִּיתִי בָּךְ :*
- 2 *אֲמַרְתָּ לְיְהוָה אֲדָנִי אֲתָה מִזְבֹּחַי בְּלִעְלִיקָה :*
- 3 *לְקַדוֹשִׁים אֲשֶׁר־בְּאֶרֶץ הַתְּהֵא וְאֲדִירֵי בְּלִחְפְּצֵי־בָבֶל :*
- 4 *יָרְבוּ עֲצָבוֹתֶם אַחַר מְהָרוּ בְּלִאֲפִידָם נִסְכְּיָהֶם מִדָּם וּבְלִ־אֲשָׂא אֶת־שְׁמוֹתֶם עַל־שַׁפְּתַי :*

7. *Stier* i inni chcący i ten wiersz Dawidowi przypisać, wskazują na Hiob 42, 10. gdzie *שוב* znaczy do pierwotnego stanu dobrobytu doprowadzić.

Ps. 15. Prawdopodobnie ułożony z okazji przeniesienia arki przywierza i poświęcenia nowego przybytku na Cyonie. Ob. 2 Sam. 6, 12. 1 Kron. 15, 1. Według innych wymierzony przeciw kapłanom.

1. Por. Ps. 5, 5.
4. *רעע* *hif.* od *רעע*.
5. *על ה'* ועל *כשריו* *על נקי* „przeciw“. Por. Exod. 22, 24. Deut. 16, 19.

Ps. 16. W przeciwstawieniu do bałwochwalców w Izraelu stwierdza wieszcz swoje przywiązanie do Boga, którego za najwyższe swoje dobro uważa. Zdaniem *Graetz* ułożony za króla Jojakima.

5. Bóg jest darem w udziale moim i kielichem moim; Ty dzierzysz los mój.

6. Granice przypadły mi w rozkoszném polu; tak, dziecięctwo uroczne jest dla mnie.

7. Błogosławię Boga, który mi tak doradził; nocami téż napominają mnie wnętrza moje.

8. Stawiam Boga przed sobą zawsze, bo póki On po prawicy mojej, nie zachwieję się.

9. Przeto cieszy się serce moje i raduje godność moja, a ciało moje spoczywa bezpiecznie.

10. Bo nie zostawisz duszy mojej przepaści, nie dasz pobożnemu Twemu widzieć zagubę.

11. Wskażesz mi drogę życia, pełnia radości jest przed obliczem Twojem, rozkosz u prawicy Twojej wiecznie.

Ps. 17.

1. Modlitwa Dawida. Wysłuchaj Boże słusznosc moją, zważ na moje wołanie; skłoń ucho do prośby mojej, nie z ust obłudnych.

2. Z przed Ciebie niech wyrok mój wyjdzie; oczy Twoje spoglądają na prawość.

3. Gdy zbadasz serce moje, nawiedzisz w nocy, doświadczysz mnie, nie znajdziesz nic; zła myśl nie przeszła przez usta moje.

4. W obec spraw ludzi, stosownie do słowa ust Twoich, wystrzegałem się dróg przestępcy.

5. Trzymają się kroki moje ścieżek Twoich; nie chwieją się stopy moje.

6. Wzywam Cię, bo mnie wysłuchasz Panie; skłoń mi ucho Twoje i wysłuchaj słowa moje.

10. Większa część kom. widzi w tych słowach niezaprzeczonego dowód, że nauka o nieśmiertelności nie była Judaizmowi obca.

11. Niekt. łączą *תוריעני* i z drugą częścią zdania.

Ps. 17. Skarga i prośba o wymiar sprawiedliwości. Ułożony prawd. w epoce Saula.

1. Przed *בלא* dop. *אשר*.

3. *זמתי* subst. pl: z końcówką w sing: każdą złą myśl stłumiłem w zarodku.

4. *שמרתי* wł. uważałem na drogi przestępcy, aby je wymijać.

5. *חמך* inf. zam. praet. tyle co *חמכו*. Por. *הכר משוכתי*. Jez. 5, 5. zam. *הכר אפסי*.

5 יהוה מנת חלקי וכפי אתה תומיך גורלי :

6 חבלים נפלולי בנעמים את-נחלת שפרה עלי :

7 אברך את-יהוה אשר יעצני את-לילות פרוני כליותי :

8 שויתי יהוה לנגדי המיד פי מימיני בל-אמוט :

9 לבן | שמח לבי ויגל כבודי את-בשרי ישפן לבטח :

10 פי | לא-תענב נפשי לשאול לא-תתן חסדיך יי :

לראות שחת :

11 תודיעני ארח חיים שבע שמחות את-פניך נעמות

בימינה נצח :

יז

1 תפלה לרוד שמעה יהוה | צדק בקשיבה רנתי האזינה

תפילתי בלא שפתי מרמה :

2 מקלפני משפמי יצא עיניך תחזינה מישרים :

3 ברתת לבי | פקדת לילה צרפתני בל-תמצא זמתי בל-

יעבר-פי :

4 לפעלות אדם בדבר שפתך אני שמרתי ארחות פריי :

5 תמך אשורי במעגלותיך בל-נמוטו פעמי :

6 אני קראתיך פיתעני אל המ-אזינה לי שמע אמרתי :

5. „Moim kielichem“ niby przy stole życia. *Fürst* za part. zam. *החמך* inni za fut. *חף*. od *חמך*, prawdopodob. j. t. subst. „podpora“ jak *אוכיל* Hos. 11, 4.

6. Szczęśliwą dola moja, *נחלה* zam. *נחלתי* podobnie *הנחן* כל 2 Sam 23, 5. *חבלים* wł. sznury miernicze.

7. Który mnie nauczył, abym mu wiernym pozostał, to pobudza mnie do wdzięczności. *כליתי* wł. wewn. naczynia, nerki moje.

8. *piel* od *שוה* nie porównywał, przeciwstawiać. Nie zachwieją się, wedle *Ebn Ez.* nie zejde z drogi prawdy.

9. Serce, duch i ciało, czyli cała istota moja. *כבוד* godność, tyle co „dusza“. *בשר* ciało ożywione.

7. Ucudownij łaskę Twoją, który wybawiasz od przeciwników, ufających prawicy Twojej.

8. Strzeż mnie jako źrenicę oka, w cieniu skrzydeł Twoich ukryj mnie.

9. Przed niegodziwymi, którzy mnie napadają; przed wrogami, którzy zawzięcie mnie otaczają.

10. Tuczne serce swe zamknęli, usta ich przemawiają z wysoka.

11. Na każdym kroku teraz otaczają nas; oczy swoje zwracają, by nas powalić o ziemię.

12. Podobny do lwa, pragnącego żeru, do lwiatka, siedzącego w ukryciu.

13. Powstań Boże, uprzedź go, połóż go płazem; wybaw życie moje od niegodziwca, tego miecza Twojego.

14. Od tłumów, które są ręką Twoją, od tłumów tej ziemi. Ich udział w tym życiu, a darami Twemi napełniasz ich żywot; mają pełnię synów, a zostawiają nadmiar dzieciom swoim.

15. Ja zaś w prawości ujrzę oblicze Twoje; nasycę się za przebudzeniem, postacią Twoją.

Ps. 18.

1. Przewodnikowi chóru. Przez sługę Bożego, Dawida, który wypowiedział Bogu, słowa pieśni tej, gdy wyba-wił go Bóg z rąk wszystkich nieprzyjaciół i z ręki Saula.

14. *לרל* pl. od *לרל* mąż, w fen. jak łac. mas. *לרל* świat znikomy od *לרל* przeżerać, toczyć, niszczyć—zład *לרל* łasica albo kret. *לרל* skarbnica od *לרל* chować. Inni: nasycają się synowie. *לרל* od *לרל*.

15. Wieszcz tego wszystkiego jest pozbawiony, ale nie traci nadziei, że ujrzy Boga w sprawiedliwości, kiedy pozorna niesprawiedliwość Jego wyrównaną będzie, *לרל* „za przebudzeniem się“, odnoszą wszyscy do przyszłego życia.

Ps. 18. Pieśń dziękczynna w której sędziwy Dawid przebiega pamięcią cały zawód swój, pełen walk i niebezpieczeństw, z których go jednak Bóg zwycięsko wyprowadził. *Chald.* upatruje w tym hymnie obraz życia ludu Izr. jego zapasów, niedoli i wyzwolenia. Z małoznaczonymi zmianami umieszczony również w 2 Sam. gdzie tworzy rozdz. 22.

1. „a w szczególności z ręki“, por. *לרל* Joz. 2, 1.

7 הַפְּלֵה חַסְדֶּיךָ מוֹשִׁיעַ חוֹסִים מִמַּתְקוֹמָמִים בְּיַמִּינֶךָ :

8 שְׁמַרְנִי כְּאִישׁוֹן בַּתְּעֵוֹן בְּצֵל כְּנַפְיֶךָ תַּסְתִּירֵנִי :

9 כַּפְּנֵי רַשָׁעִים זֶה שְׂרֹוֹנִי אֵיבִי בְּנַפְשׁ יִקִּיפוּ עָלַי :

10 הַלְּבָבוֹ סָגְרוּ פִּימוֹ דַּבְּרוּ בְּגִזְאוֹת :

11 אֲשׁוּרֵנוּ עֲתָה סָבְבוּנִי סִבְבוּנֵי קִרִי עֵינֵיהֶם יִשְׁתוּ לְנַמּוֹת :

בְּאָרְץ :

12 דְּמִינוּ בְּאָרְצָה יִכְסוּף לְמַרְאֵה וּבְכַפִּיר יֵשֵׁב בְּמַסְתָּרִים :

13 קוֹמָה יְהוָה קִדְמָה פָּנָיו הִכְרִיעֵהוּ פְּלִמָּה נִפְשֵׁי מִרְשָׁע :

חֲרָבָה :

14 מִמַּתִּים יָדָהּ | יְהוָה מִמַּתִּים מִחֶלֶד חֲלַקְתָּם בְּחַיִּים וְצַמִּינָהּ :

15 יִשְׁפֹּטוּן ק' תִּמְלֵא בְּמַגֵּם יִשְׁפְּעוּ בָנִים וְהִנְחִיחוּ יִתְּרָם לְעוֹלָלֵיהֶם :

15 אֲנִי בְּצַדֵּק אֲחַוֶּה פָּנָי אֲשַׁבְּעָה בְּהַקִּיץ תִּמְוַנְתָּהּ :

יה

1 לְמַנְצֵחַ לְעַבְדֵי יְהוָה לְדָוִד אֲשֶׁר דָּבַר | לַיהוָה אֶת־דְּבָרָי :

הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּיוֹם | הַצִּילֵי־יְהוָה אֹתוֹ מִכַּף־כָּל־אֵיבָיו וּמִיַּד שָׂאוּל :

7. Tak *Ebn Ez.* i *Mend.* Inni: który wybawiasz prawicą Twoją.

8. Podobna ret. fig. Deut. 32, 11. *אישן* for. zdrob. od *איש* dla odbijającego się w źrenicy obrazu wpatrującej się w nią osoby. Podobnie *עין* córka oka, *Graetz* rozumie *אשן* ciemność oka „Pod cieniem skrzydeł“ porównanie wzięte od ptaka, który skrzydłami pisklęta swe ochrania.

9. *שרוי* od *שרד* grabić, niszczyć. Niekt. *כנפ* przed śmiertelnymi wrogami. *לרל* od *לרל*.

10. *לרל* w poczci tyle co serce. Por. Ps. 119, 70. Inni: tłuszc, dobrobyt zalał ich usta. Ob. Sęd. 3, 22.

11. *Pumptiański*: Oczy swoje wytrzeszczają, by niemi wodzić poziomi.

13. *לרל* app. do *רשע*, tak Jez. 10, 5. Inni zam. *לרל* mieczem Twoim.

2. I rzekł: Miłuję Cię, Boże, potęgo moja.
3. Boże, opoko i twierdzo moja i wybawco mój, Panie mój, obroń, w którą ufam, tarczy moja i rogu wybawienia mojego, ucieczko moją!
4. Wielbionego wzywam, Wiekuistego, i od wrogów moich wybawion jestem.
5. Ogarnęły mnie bóle śmierci i nurty otchłani zatrwożyły mnie.
6. Męki przepaści osnuły mnie, pochwyciły sidła śmierci.
7. W niedoli mój wzywam Boga i do Pana mojego wołam; wysłuchał z przybytku Swego głos mój, a wołanie moje przed Nim doszło uszu Jego.
8. I wstrząsnęła się i zdrzętała ziemia, i posady gór się chwieją i wstrzęsły się, bo gniewem zaplonał.
9. Wzniósł się dym w gniewie Jego, i ogień z ust Jego zieleje; główne żarzą się z Niego.
10. I skłonił niebiosa i zstąpił, i gęsta mgła pod stopami Jego.
11. I wsiadł na cherubina i wznosił się, i pędził na skrzydłach wichru.
12. I uczynił mrok Swą osłoną w około Siebie, gdyby namiot; pomrokę wód, gęste obłoki.
13. Przed blaskiem od Niego chmury Jego pierzchały, grad i główne ogniste.
14. I zagrzmiął w niebiosach Bóg, a Najwyższy wydał głos Swój, grad i główne ogniste.

9. גזלים rozżarzone kamienie, lawa z kraterów wyrzucona.
 10. W chwili zbliżania się burzy, chmury ciemnieją i spuszczają się niżej ku ziemi—zład „i skłonił niebiosa”. יש fut. kał od נטה.
 11. Cherubiny, postacie ludzkie o skrzydłach już w Gen. 3. wspomniane, a nad arką przymierza umieszczone, (Ex. 25, 18.) były wyobrażeniem majestatu Bożego, o ile go myśl ludzka w polocie swoim ogarnąć i pojąć w stanie. W późniejszych czasach przybrały Ch. nazwane również Chajot, bardziej skomplikowaną postać i zamieniły się w zaziemskie istoty, które majestat Boży w przestworach unoszą. Por. Ezech. 10. וירא od וירא.
 12. Ciemność stopniowo się powiększająca, jest tylko osłoną nadciągającej groźnej burzy. שחך w sing. „pył”, w pl. skroplona para w atmosferze.
 13. Główne ogniste, błyskawice.

- 2 ויאמר ארחמך יהוה חוקי :
- 3 יהוה | סלעי ומצודתי ומפלתי אל צורי אחסהבו מגני וקרן ישעי משנבני :
- 4 מהלל אקרא יהוה ומן איבי אושע :
- 5 אפפוני חבלי מות ונחלתי בלי על יבעתוני :
- 6 חבלי שאול סבבוני קדמוני מוקשי מות :
- 7 בצר לי | אקרא יהוה ואל-אלהי אושע ישמע מהיכלי קולי ישועתי לפניו | תבוא באוני :
- 8 ותגעש ותגעש | הארץ ומוסרי הרים ירגו ויתגעשו כי תרה לו :
- 9 עלה עלון | באפו ואש מפיו תאכל גחלים בערו ממנו :
- 10 ויט שמים וירד ובערפל פחת רגליו :
- 11 וירפב על-פרוב ויעף וירא על-פני-רוח :
- 12 ישת חשד | סתרו סביבותיו ספתו השכתמים עבי שחקים :
- 13 מנה נגדו עביו עברו ברד ונחלי-אש :
- 14 וירעם בשמים | יהוה ועליון יתן קלו ברד ונחלי-אש :

2. ורחם = Targ: ואהבת לרעך-אהבתך = ארחמך.
 3. מצודה gr. keras, łac. cornu, jest symbolem siły obronnej. obwarowane, wysokie, nieprzystępne miejsce. Szereg synonimów jest wypływem wzruszonego, wzbranego wdzięcznością serca.
 4. מהלל pual od הל tu w acc. do 'ה אושע - nif: od ישע.
 5. Obraz najwyższego niebezpieczeństwa. אף powinow. z אף z wściekłością otaczać. חבלי pl. od חבל bóle, a nie jak posp. tk więzy, - pl. od חבל sznur jest bowiem חבלי = בליעל. חבלי יעל = בלי יעל, bez pożytku, w dalszym znaczeniu zaguba, otchłani w której wszystko marnie przepada. O człowieku, bezpożyteczny, niecny. Tu w przenośni: nagłe napady wrogów.
 6. Męki przepaści = męki piekielne.

15. I puścił strzały Swoje i rozproszył ich, i błyskawicami ciskał i zmieszał ich.

16. I ukazały się łożyska wód, i obnażyły się posady świata od groźby Twojej Boże, od zadęcia wichru gniewu Twojego.

17. Sięgnął z wysokości i wziął mnie, wy dobył z toni wielkiej.

18. Ocalił mnie od wroga potężnego, od nieprzyjaciół moich, choć mocniejsi byli odemnie.

19. Napadli mnie w dniu mego nieszczęścia, ale stał się Bóg podporą moją.

20. I wywiódł mnie w przestronność, wybawił mnie, bo upodobał Sobie we mnie.

21. Wynagradza mnie Bóg, wedle sprawiedliwości mojej, wedle czystości rąk moich odplaca mi.

22. Albowiem przestrzegałem dróg Bożych, i nie byłem odstępca od Pana mego.

23. Bo wszystkie Jego ustawy są przedemną, a od praw Jego nie odstępuję.

24. I jestem cały oddany Jemu, i strzegę się od grzechu mego.

25. Przeto oddaje Bóg mi wedle sprawiedliwości mojej, wedle czystości rąk moich przed oczyma Jego.

26. Z miłosiernym postępujesz miłosiernie, z mężem nieskazitelnym nieskazitelnie.

27. Ze szczerym postępujesz szczerze, a z przewrotnym walczysz.

28. Bo lud ucisniony wybawiasz, a oczy wywyższone ponizasz.

29. Tak, Ty rozświecasz pochodnię moją, Wiekuisty Pan mój rozjaśnia ciemność moją.

30. Bo Tobą przełamie szyki, i Panem moim przestąpię mury.

31. Pan, nieskazitelna droga Jego, słowo Boże czyste, tarczą On dla wszystkich, którzy ufają Mu.

32. Bo któż Bogiem, prócz Wiekuistego, i któż opoką, prócz Pana naszego.

27. רחמל od ברר wybierać, w moralnym znaczeniu oczyszczać. *חֵטְא* od מלל wód, silił się, współzawodniczyć, nie przebijając w środkach.

29. *חֵטְא* od גיה. Światło i ciemność, tyle co szczęście i niedola.

30. *חֵטְא* pokr. z ריץ.

31. Por. Przyp. 30; 5. *חֵטְא* właściwie: ten to jest Bóg, sprawiedliwym On dla wszystkich, a przyrzeczenia Jego nieomyłne.

32. Tylko On obronić może.

15 וישלח חציו ויפיצם וברקים רב ויהפם :

16 ויראו אפיקי מים ויגלו מוסדות תבל מערתה

יהוה מנשמת רוח אפה :

17 וישלח ממרום יקחני ימשני מפנים רפים :

18 יצילני מאיבי עו ומשנאי פי אמצו מפני :

19 יקדמוני ביום אידי ויהי יהוה למשען לי :

20 ויוציאני לפרחב יחלצני כי חפץ בי :

21 יגמלני יהוה בצדקי כבוד ידו ישיב לי :

22 פי שמרתי דרכי יהוה ולא רשעתי מאלהי :

23 כי כל משפטיו לנגדי וחקתיו לא אסיר מני :

24 ואהי תמים עמו ואשתמר מעוני :

25 וישב יהוה לי בצדקי כבוד ידו לנגד עיניו :

26 עם חסיד תתחפר עם נבר תמים תתמם :

27 עם נבר תתברר ועם עקש תתפתל :

28 כי אתה עם עני תושיע ועינים רמות תשפיל :

29 כי אתה תאיר נרי יהוה אלהי גיה חשכי :

30 כי בה ארץ נדוד ובאלהי ארלג שור :

31 האל תמים ירכו אמרת יהוה צרופה מגן הוא לכל :

דחוסים בו :

32 כי מי אלוה מבליעני יהוה ומיצור וילתי אלהינו :

15. Ich: nieprzyjaciół. רב od רבב, por. Gen. 49, 23.

16. Burza wyrzuciła wody z łożyska, tak, że dno morza się ukazało. Wedle starożytnych wyobrażeń spoczywała ziemia na podwalinach.

18. Wyjaśnienie przenośni.

21. Przyczyną ocalenia była niewinność moja.

26. Bóg wynagradza każdego wedle zasługi.

33. Pan, który opasał mnie siłą, i uczynił prostą drogę moje.

34. Upodobił nogi moje do jelenich, a na wyżynach moich mnie stawia.

35. Wprawia ręce moje do boju, że naciągają łuk spiżowy ramiona moje.

36. I dałeś mi tarczę wybawienia Twego, a prawica Twoja wspierała mnie, a pobłażliwość Twoja uwielmożyła mnie.

37. Rozszerzyłeś kroki moje podemną, i nie zachwiały się stawy moje.

38. Ścigałem wrogi moje i dagnałem je, i nie wróciłem ażem je wytepił.

39. Skruszyłem je, że nie mogły powstać; padły pod stopy mojemu.

40. Tak opasałeś mnie mocą do boju, powaliłeś przeciwniki moje podemnie.

41. I wrogów moich podałeś mi kark, a nieprzyjaciół moich zgładziłem.

42. Wołali, a nikt nie pomógł; do Boga, a nie odpowiedział im.

43. I starłem ich jak proch na lica wiatru, jak błoto nlic rozrzuciłem ich.

44. Wybawiłeś mnie od zatargów ludu, ustanowiłeś mnie głową narodów; lud, którego nie znałem służy mi.

45. O których ze słuchu ucha zasłyszałem, synowie obczyzny schlebiają mi.

46. Synowie obczyzny omdleli, i drżąc uchodzą z zamków swoich.

47. Żyw Bóg, pochwaloną niech będzie opoka moja, wywyższonym Pan zbawienia mojego.

48. Pan, który użyczył pomstę mi, i poddał narody podemnie.

49. Który mnie wybawił od wrogów moich, a nad przeciwniki moje wyniósł mnie; od męża srogiego ocalił mnie.

50. Przeto sławić Cię chcę między narodami o Boże, i imieniu Twojemu śpiewać będę.

51. Który wielkimi czyni zwycięstwa króla Swego i świadczy łaskę pomazańcowi Swemu, Dawidowi i rodowi jego na wieki.

43. *אויקם* *לף* od *לף* wyrzucać.

44. Od wewnętrznych zawichrzeń.

45. *ישמעו לי* w *לף* nie znaczy jak pospolicie tł. słuchają mnie.

46. *חרי* w *Chald.* podskakiwać, drzeć, inni: chromać, por. 2 Sam. 22, 46.

49. Od wrogów zewnętrznych i wewnętrznych i od Saula.

33 *האל המאורני חיל ונתן תמים דרכי :*

34 *משנה רגלי פאילות ועל פמתי יעמידני :*

35 *מלמד ידי למלחמה ונחרה קשת נחושה ורועתי :*

36 *ותתן לי מגן ישעך וימינה הסעדי וענתה דרכי :*

37 *תרחיב צעדי תחתך ולא מערו קרסלי :*

38 *אדרוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד פלותם :*

39 *אמחצם ולא יכלו קום יפלו תחת רגלי :*

40 *ותאורני חיל למלחמה תבריע קמי תחתך :*

41 *ואיבי נתתה לי ארף ומשנאי אצמיתם :*

42 *ישועו ואין מושע על יתה ולא ענם :*

43 *ואשחקם כעפר על פני רוח כמיט הוצות אריקם :*

44 *תפלמני מריבי עם תשימני לראש גוים עם לא ידעתי :*

יעבדוני :

45 *לשמע און ישמעו לי בני נבר יכתשו לי :*

46 *בני נבר יכלו ויחרגו ממסגרותיהם :*

47 *תיחה וברנה צורי וירום אלוהי ישעי :*

48 *האל הנותן נקמות לי וידבר עמים תחתך :*

49 *מפלמי מאיבי את מוקמי תרוממני מאיש תמם תצילני :*

50 *על גן | אודה בגוים | יהיה ולשמך אופרה :*

51 *מגדל ישועות מלכו ועשה חסד ולמשיחו לדור ולדורו :*

עד עולם :

*מלא ו

34. Obdarzył mnie siłą i rącością w walce odpornej i zaczepnej, że mogłem zajmowane przez nieprzyjaciół wyżyny zdobywać. Por. Hab. 3, 19.

35. *זמ* zam. *זמ* *זמ* od *זמ* zginać, naciągać.

37. Obraz śmiałego natarcia na stanowiska nieprzyjaciół.

41. Por. Ex. 23, 27.

Ps. 19.

1. Przewodnikowi chóru. Psalm Dawida.
2. Niebiosa opowiadają chwałę Pana, a dzieła ręk Jego wygłasza nieboskłon.
3. Dzień dniowi podaje hasło, a noc nocy przekazuje wieść.
4. Bez mowy, bez wyrzów, nie słychnąć głosu ich.
5. Po całej ziemi rozchodzi się ich dźwięk, aż na krańce świata ich słowo, kędy słońcu namiot postawił.
6. A ono jak oblubieniec wychodzi ze swęj komnaty, cieszy się jak bohater, by przebiez drogę.
7. Od krańca niebios wschód jego, a jego obieg do krańców ich; a nie nie ukryte przed żarem jego.
8. Nauka Boża doskonała, orzeźwia duszę; świadectwo Boże wiarygodne, uczy mądrości prostodusznego.
9. Rozkazy Boże proste, rozweselają serce; przykazanie Boże jasne, oświeca oczy.
10. Bojaźń Boża czysta, ostoi się na wieki; ustawy Boże prawda, sprawiedliwe społem.
11. Pożądańsze od złota i szczerego złota mnóstwa, słodsze od miodu i patoki się rozplywającej.
12. I sługa Twój ustrzeżony przez nie, w przestrzeżaniu ich sowita nagroda.

7. *למנצח* od *קורא* = *קורא* krążyć, kołować. Roztaczające ciepło i życie słońce, od jednego do drugiego krańca nieba przebiegające, prowadzi do porównania z innym słońcem, które Bóg przez naukę objawioną w świecie moralnym rozpałił.

8. *יורה* od *יורה* wskazywać, nauka Boża w ogólnem jęj znaczeniu. *מי* nie znający się na przewrotności i matactwie. Por. Ps. 116, 6.

11. *זך* samorodne złoto — *נחם* od *נחם* skrapiać „oczyszczony miód“ *זך* plastr miodowy, pokr. z *נחם* rozlewał się, rozplywał, oznacza prawdopodobnie sączący się miód daktylowy.

12. Wieszcz mówi z własnego doświadczenia. *עקי* „stopa“ j. zakończeniem ciała, nagroda ostatecznym rezultatem czynu. *Kimchi*.

יז

- 1 *למנצח מוזמר לדוד :*
- 2 *השמים מספרים כבודאל ומעשה ידיו מגיד הרקיע :*
- 3 *יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יתוהדעת :*
- 4 *אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם :*
- 5 *בכלהארץ יצא קום ובקצה תבל מליהם לשמש שם |*
אהל בהם :
- 6 *והוא בחתן יצא מחפתו ישיש כנבור לרוץ ארח :*
- 7 *מקצה השמים | מוצאו ותקופתו עלקצותם ואין נסתר מחפתו :*
- 8 *הנורת יהוה המימה משיבת נפש עדות יהוה נאמנה מחימת פתי :*
- 9 *פקודי יהוה ישרים משמחילב מצות יהוה ברה מאירת עינים :*
- 10 *יראת יהוה | מהורה עומדת לעד משפמייהוה אמת צדקו יהוה :*
- 11 *הנחמדים מוהב ומפו רב ומתוקים מדבש ונפת צופים :*
- 12 *נסעבדה נותר בהם בשמם עקב רב :*

Ps. 19. Cały świat widzialny głosi przez swoje istnienie i swoję wielkość o potędze i mądrości Boga. Nagle przejście od przyrody do nauki objawionęj dało powód do wniosku, że to dwie odrębne pieśni — w takim jednak razie nie miałyby ani pierwsza zakończenia ani druga początku.

3. *נבע* od *היף* *יביע* .

4. Inni zam. *אשר* *בל נשמע* których by głosu nie słyszano.

5. Sznur mierniczy, struna, a w przenośni dźwięk; tak już *Vulg.* „sonus“. Inni: „prawo“ por. Jez. 28, 10. Wieszcz wyobraża sobie na skraju widnokęgu gdzie niejako ziemia z niebem się styka *בהם* namiot, do którego słońce wieczorem wchodzi a zrana wychodzi.

13. Mimowolne błędy, któż je spostrzeże, od skrytych oczyść mnie.

14. Ale i od rozmyślnych oddal służę Twojego, by nie oswładnęły mną; wtedy będę nieskazitelny i oczyszczony od grzechu wielkiego.

15. Oby znalazły upodobanie słowa ust moich i myśli serca mojego przed Tobą, o Boże, opoko moja i wybawicielu mój.

Ps. 20.

1. Przewodnikowi chóru. Psalm Dawida.

2. Niech wysłucha cię Bóg w dzień niedoli, ochroni cię imię Boga Jakóba.

3. Niech szle ci pomoc z świątyni, i z Cyonu cię wesprze.

4. Niech wspomni wszystkie ofiary twoje, a całopalenie twoje niech Mu miłym będzie. — Sela.

5. Niech da ci wedle serca twojego, i wszystkie zamysły twoje, niech spełni.

6. Wtedy ucieszysz się zwycięstwem twojem, i w imię Pana naszego chorągiew podniosiem. Oby spełnił Bóg wszystkie życzenia twoje.

7. Teraz wiem, że wspomóże Bóg pomazańca Swego, że go wysłucha z niebios Swoich świętych, przez potężne czyny zbawczój prawicy Swojój.

8. Ci wozami, a ci rumakami, a my imieniem Boga, Pana naszego, chlubiemy się.

2. W dniu bitwy. Imię Boga Jakóba wypisane na chorągwiach Izraelskich.

4. biorą niekt. jak *אוֹכְרֵתָהּ* Lev. 2, 9. Jez. 66, 3. i tł. „oby ulotnił“. Oby je za tłuście, za cenne i miłe uważał—tak *Raszi*. Inaczej *Ebn Ez.* i *Kimchi*: „oby spopielił“ *דָּשַׁן* w *piel* oznacza jednak z popiołu oczyścić.

6. *Vulg.* „magnificabimur“, *Ebn Ez.* „podniosiem sztandar“, *Symmachos* „zatknijemy sztandary na wyżynach“, zwykła oznaka zwycięstwa w starożytności. *Ewald* uważa *דָּגַל* za spokr. z *גָּדַל* i tł.: „w imię Boże wywyższym“.

7. *עַתָּה* teraz wszak poznałem już z poprzednich doświadczeń, że Bóg i t. d.

8. *הוֹכִיר* „chlubnie wspominać“, por. Amos 6, 10.

שְׂגִיאוֹת מִיִּגְיוֹן מִנְסֻתֵיךָ נִקְנִי : 18

גַּם מִזֵּדִים | חֲשֵׁךְ עֲבָדֶךָ אֶל־יִמְשְׁלוּבִי אִן אֵיתָם וְנִקְוִיתִי 14

מִפְּשַׁע רָב :

יְהִי לְרָצוֹן | אִמְרֵי־פִי וְהִגִּיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צִוִּיתִי 15

וְנִוְאלִי :

ב

לְמַנְצֵחַ מִזְמוֹר לְדָוִד : 1

יִעָנֶה יְהוָה בְּיָוֵם צָרָה יִשְׁבַּחְךָ שֵׁם | אֱלֹהֵי יַעֲקֹב : 2

יִשְׁלַח עֲזָרָה מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעֶדֶךָ : 3

יִזְכֹּר כָּל־מִנְחֹתֶיךָ וְעֹלֹתֶיךָ יִדְשֶׁנָּה־פִלָּה : 4

יִתֵּן לָךְ כָּל־בְּרָכָה וְכָל־עֲצָתֶךָ יַמְלֵא : 5

נִרְנְנָה וּבִישׁוּעָתֶךָ וּבִשְׁמֵ־אֱלֹהֵינוּ נִדְגַל יִמְלֵא יְהוָה כָּל־ 6

מִשְׁאֵלוֹתֶיךָ :

עֲתָה יִרְעֵתִי כִּי הוֹשִׁיעַ | יְהוָה מִשִּׁיתִּי יַעֲנֶה מִשְׁמַן קֹדֶשׁוֹ 7

בְּגִבּוֹרוֹת יֵשַׁע יִמִּינוּ :

אֱלֹהֵי בָרֶכֶב וְאֱלֹהֵי בַּסּוּסִים וְאֱנַחְנוּ | בְּשֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ 8

נִזְכִּיר :

18. *שְׂגִיאוֹת* = *שגיאה* bezwiedne, nierozumne przekroczenie i przeto dla duszy ukryte.

14. *וְנִקְוִיתִי* wedle *Raszi*, *Kimchi* i innych zam. występkę rozmyślną, *אֵיתָם fut. kal* od *תָּמַם* zam. *אֵתָם*. — *פְּשַׁע* przyczyna wzięta za skutek, tyle co *עַשׂ* kara.

Ps. 20. Lud zgromadzony w świątyni życzy składającemu ofiary i gotującemu się do wojny Królowi powodzenia i zwycięstwa. Sądząc z napisu Psalm poświęcony jest Dawidowi, prawdop. w chwili gdy wojska jego wyruszyły po raz drugi przeciw Ammonitom. Por. 2 Sam. 11. Zdaniem *Graetza* mowa tu o Jozjaszu i wojnie jego z Nechonem.

9. Oni poklekali i legli, a my stoimy i trzymamy się.
10. Boże wspomóż! Król oby nas wysłuchał w dzień wołania naszego.

Ps. 21.

1. Przewodnikowi chóru. Psalm Dawida.
2. Boże potęgą Twoją cieszy się król, a Twoją pomocą jakże raduje się wielce.
3. Pragnienie serca jego dałeś mu, a życzeniu jego ust nie odmówiłeś. — Sela.
4. Bo uprzędziłeś go błogosławieństwem szczęścia, włożyłeś na głowę jego koronę szczerozłotą.
5. O życie prosił Cię, dałeś mu je, długie dni na wieki wieków.
6. Wielka chwała jego z pomocy Twojej, sławę i świętność włożyłeś nań.
7. Albowiem czynisz go błogosławieństwem na zawsze, orzeźwiasz go radością oblicza Twojego.
8. Albowiem król ufa Bogu, i za łaską Najwyższego nie zachwieje się.
9. Dosięgnie ręka Twoja wszystkie wrogi Twoje, prawica Twa najdzie nieprzyjacioly Twoje.
10. Uczynisz je jako piec ognisty w chwili uniesienia Twego, Bóg w gniewie Swoim je zniweczy i pożre je ogień.
11. Ród ich z ziemi zagubisz, a potomstwo ich z pośród synów ludzkich.
12. Albowiem zastawili na Ciebie zło, knuli zdradę, a nic nie dokazali.
13. Zwróciłeś ich barki, cięciwy Twojami mierząc ku twarzy ich.

4. *ברכות* zam. *בברכות*. Dałeś mu zwycięstwo prędszej niżeli się spodziewał. Wedle *Ebn Ez.* jest tu mowa o Koronie Króla Ammonitów. 2 Sam. 12, 30.

5. O zachowanie życia w boju błagał cię, obdarzyłeś go życiem długim; albo też królestwem wiecznym, podług przyrzeczenia, 2 Sam. 7, 13, 16. Ps 89, 5. że ród jego panować nie przestanie.

7. Przedmiotem błogosławieństwa, por. Gen. 12, 2, 3. *piel* od *חרהו* napelnisz go tą radością, jaką daje pewność niezmiennej opieki Bożej.

10. Często „gniew”. Król będzie narzędziem gniewu Bożego. *Graetz* czyta: *כבתור*.

12. *כבתור* zastawiali zasadzki.

9. הָמָּה בָּרָעוּ וַנִּפְּלוּ וְאַנְחֵנוּ קָמְנוּ וַנִּתְעוֹדֵד׃
10. יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ עֲנֵנוּ בְיוֹם־קִרְאָנוּ׃

כא

- 1 לְמַנְצֵחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃
- 2 יְהוָה בָּעֵינֶיךָ יִשְׂמַח־מֶלֶךְ וּבִישׁוּעֶתְךָ מִה יִגִּיל יְהוֹי׃ מֵאֵד׃
- 3 תֵּאָוֹת לְבוֹ נִתְתָּה לּוֹ וְאַרְשֵׁת שִׁפְתָיו בְּלִי־מִנְעֹת סֶלָה׃
- 4 כִּי־תִקְדְּמוּ בְרַבּוֹת טוֹב תִּשְׁתִּי לְרֵאשִׁי עֲמֻרַת פִּזּוֹ׃
- 5 חַיִּים׃ שְׁאַל מִמֶּךָ נִתְתָּה לּוֹ אֲדָה יָמִים עוֹלָם וְעַד׃
- 6 גְּדוֹל כְּבוֹדוֹ בִישׁוּעֶתְךָ הוֹד וְהוֹדֵר תִּשְׁוֶה עֲלָיו׃
- 7 כִּי־תִשְׁיָתְחוּ בְרַבּוֹת לְעַד תִּחַדְדוּ בְשִׂמְחָה אֶת־פִּנְיֶךָ׃
- 8 כִּי־הַמֶּלֶךְ בְּיָמָּה בִּיהוָה וּבְחַסֵּד עֲלִיּוֹן בְּלִי־מוֹט׃
- 9 תִּמְצֵא יָדָה לְבַל־אֵיבֶיךָ יְמִינֶךָ תִּמְצֵא שׁוֹנְאֶיךָ׃
- 10 תִּשְׁתִּיחֻמוּ׃ כִּתְנַנֵּר אֵשׁ לְעַת פִּנְיֶךָ יְהוָה בְּאֵפוֹ יִבְלֵעֵם וְתֵאָכְלֵם אֵשׁ׃
- 11 פְּרִיָּמוֹ מֵאַרְצָה תֵּאָבֵד וְזִרְעָם מִבְּנֵי אָדָם׃
- 12 כִּי־נָטְו עֲלֶיךָ רָעָה תִּשְׁכּוּ מִזִּמְתָּה בְּלִי־יֹכְלוֹ׃
- 13 כִּי תִשְׁתִּיחֻמוּ שְׂכָם בְּמִיתְרֵיהֶּ תִּכּוֹנְנוּ עַל־פְּנֵיהֶם׃

9. *hit.* od *נחמנו* *hit.* od *נחמנו* pozostać silnym, niewzruszonym.
 10. *Vulg. Sep.* i niektórzy z nowszych Kom. przesuwają akcent pod wyraz *המלך* i *ti*: Boże, wspomóż Króla!

Ps. 21. Pieśń tryumfalna po odniesioném zwycięstwie, podług innych hymn w rocznicę koronacji śpiewany. Nadane temu ps. messjańskie znaczenie nie ma żadnej podstawy. Wedle *Graetz*, który głównie na w. 5-ty się powołuje, ułożony został za czasów Chiskjasza, wedle *Hitziga* za czasów Ussjasza, wedle *Sternberga* po powrocie Dawida ze zwyciężkiej wojny z Absalonem.

8. *אישתא* w Talmudzie *אישתא* żądanie, *Raszi* i *Ebn Ez.* wyrzeczenie.

14. Podnieś się Boże mocą Twoją, oplówń i wystawiać będziemy potęgę Twoją.

Ps. 22.

1. Przewodnikowi chóru, na nutę: „Łanio zorzy“, pieśń Dawida.

2. Panie mój Panie, czemuś mnie opuścił, daleki od wspomnienia mnie, od słów skargi mojej.

3. Panie mój, wołam we dnie, a nie odpowiadasz mi, i nocą, a nie mam spokoju.

4. A Ty jednak święty, zasiadający wśród chwały Izraela.

5. Tobie ufali ojcowie nasi, ufali, a wybawiłeś ich.

6. Do Ciebie wołali, a byli ocaleni, Tobie ufali i nie byli zawstyżeni.

7. A ja — robak, a nie mąż, pośmiewisko ludzi, i wzgarda tłumu.

8. Wszyscy co widzą mnie, urągają mi, ściągają usta, potrząsają głową.

9. Niech poruczy to Bogu! niech go wybawi; ocali go, bo upodobał go Sobie.

10. Albowiem Tyś wywiódł mnie z łona, złożyłeś mnie bezpiecznie u piersi matki mojej.

11. Na Tobie polegałem od urodzenia, od żywota matki mojej, Panem moim Ty.

12. Nie oddalaj się odemnie, bo niedola blizka, bo nie ma wybawcy.

13. Otoczyła mnie byków gromada, mocarze Baszanu oblegli mnie.

14. Rozwarli na mnie paszczę swą, jako lew co porywa i ryczy.

15. Jako woda jestem rozlany, rozeszły się wszystkie członki moje, serce moje jako воск roztopione wśród wnętrzności moich.

1. Porównanie przenikających promieni słońca do rogów zwierząt dało początek nazwaniu jutrzzenki łanią zorzy. Por. בקר i בקר בקק .

4. Kimchi: A Ty przenajświętszy, władco, chwała Izraela czyżbyś spokojnie na niedolę moję spoglądał?

9. Słowa szyderców. גל imp. zam. fut. dop. należy דרכו , por., Przyp. 16, 8. Ps. 37, 5. כי רמץ בו może mieć i przeciwne znaczenie: bo upodobał sobie Boga.

13. Gromada byków = tłumy potężnych wrogów. Baszan słynał bujnemi pastwiskami. Deut. 32, 14.

14 ריבמה יהיה בעגה נשירה ונזמרה נבדורתה :

כב

1 לַמְנַצֵּחַ עַל־אֵילַת הַשָּׁחַר כְּזִמְרֵי דָוִד :

2 אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי לָמָּה עֲזַבְתָּנִי רְחֹק מִיְשׁוּעָתִי דְבַרְתִּי שְׁאֲנִתִּי :

3 אֱלֹהֵי אֲקָרָא יוֹמָם וְלַיְלָה וְלֹא תִעַנֶּה וְלֹא דַמִּיתָ לִּי :

4 וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל :

5 בָּךְ בָּמַחֲוֹ אֲבִתָּנִי בָמַחֲוֹ וְתִפְלִטָמוֹ :

6 אֱלֹהֵי וְעָקֹו וְנִמְלָטֹו בָךְ בָּמַחֲוֹ וְלֹא־בֹשׁוֹ :

7 וְאַנְכִּי תוֹלַעַת וְלֹא־אִישׁ חִרְפַת אָדָם וּבְזוּי־עַם :

8 כְּלִדְרָאֵי יִלְעָנֹו לִי יִפְתִּירוּ בְשִׁפָּה יִנְיֵעֹו רֹאשׁ :

9 גַּל אֶל־יְהוָה יִפְלִטֹהוּ יִצְיִירוּ כִּי חִפִּין בּוֹ :

10 כִּי־אַתָּה פָּחִי מִבְּטָנִי מִבְּמִיתֵי עַל־שָׁרֵי אֲמִי :

11 עֲלִיף הַשְּׁלֵכְתִי מִרְחֹם מִבְּטָנִי אֲמִי אֱלֹהֵי אֲתָה :

12 אֶל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי כִי־צָרָה קְרוּבָה כִּי אֲנִי עוֹזֶר :

13 סִבְבוּנֵי פְרִים רַבִּים אֲבִירִי בְשֵׁן כְּתוּרֵנִי :

14 פָּצוּ עָלַי פִּיהֶם אֲרִיהַ מִרְחַק וְשָׁאֵג :

15 כַּמִּים נִשְׁפְּכֵתִי וְהִתְפָּרְדוּ כָּל־עַצְמוֹתַי הִיָּה לִבִּי כַּדוֹנָג :

נָמֹם כְּתוּדָה מִעֵי :

13. ramie zam. ערף kark, tył. Por. Ps. 18, 41.

Ps. 22. Nie wiadomo w jakiej sytnacyi Dawid ps. ten napisał. Philipps. odnosi go do czasów prześladowań przez Saula, kiedy wieszcz od wszystkich opuszczony po pustyni się tulał w największej żyjąc nędzy i ustawicznym niebezpieczeństwie. Raszi, Kimchi, Rosenm. i Ew. odnoszą go do cierpień ludu w niewoli Babilońskiej. Hitzig przypisuje go Jeremjaszowi, wskazując na rozdz. 37, 11—21. Tłumaczenia messjaniczne zupełnie przez nowszych kom. zarzucone zostały.

16. Zaszła jak skorupa siła moja, i język mój przy-
lgnął do podniebienia mego, i w proch śmierci powalasz mnie.

17. Albowiem otoczyły mnie psy, zgraja złoczyńców ob-
stała mnie, jakoby lwy — ręce i nogi moje.

18. Policzyć mogę wszystkie kości moje, a oni się
przyglądają, znącają się nademną.

19. Rozdzielają szaty moje pomiędzy siebie, a o suknie
moje rzucają los.

20. Lecz Ty, o Boże, nie oddalaj się; potęgo moja, na
zbawienie moje pospiesz.

21. Ocal od miecza duszę moją, z mocy psa jedyną moją.

22. Wyswobódź mnie z paszczy lwa, a od rogów ba-
wołów obroń mnie.

23. Rozgłaszać będę imię Twoje braciom moim, wśród
zboru wielbić Cię będę.

24. Bogobojni chwalcie Go, cały rodzie Jakóba czcij Go,
i korzcie się przed Nim wszyscy z nasienia Izraela.

25. Albowiem nie wzgardził, i nie wstrętna mu skar-
ga biednego, i nie ukrył oblicza Swego przed nim, i gdy
wolał do Niego, wysłuchał go.

26. Od Ciebie uwielbianie moje w zborze wielkim, słu-
by moje spełnię w obec bogobojnych.

27. Spożywać będą biedni i nasycą się, chwalić będą
Boga czciciele Jego, ożyje serce wasze na wieki.

28. Pomnieć będą, i zwrócą się do Boga wszystkie
krańce ziemi, i inkorzą się przed Tobą plemiona narodów.

29. Albowiem Bogu należy się królowanie i władztwo
nad narodami.

22. *ראמים* = *ראמים* bawoły, *ענייני* praet. zam. fut. Gdy będę już na
rogach bawołów, w najwyższym niebezpieczeństwie.

23. *לאמי* towarzyszom mojej niedoli.

25. *ענות* wedle *Raszi*: wołanie, por. Jer. 51, 14. Inni, nędzka.

26. Tys przedmiotem mojego uwielbienia. Inni: Ty mi dajesz po-
wód do wychwalania Ciebie.

27. Serce, tyle co dusza.

28. *יוברו* odnosi się do wymienionego przedtem ocalenia albo do
następującego *א' אל ה' = א' את ה'*. Za przykładem Izr. pójda i inne narody.

16 *אֲבֵשׁ פְּחָרְשׁוֹ | פְּחִי וְלִשׁוֹנִי מִדְּבַק מִלְּקוֹחַי וְלִעֲפַר-מִמּוֹת*

תִּשְׁפְּתֵנִי :

17 *כִּי-סִבְבוּנִי כְּלָבִים עֲדַת מְרַעִים הִקִּיפוּנִי כְּאֵרֵי יָרֵךְ*

וְרִגְלֵי :

18 *אִסְפֵּךְ כָּל-עֲצָמוֹתַי הַפֹּה יִפְּיֵמוּ יִרְאוּ-כִי :*

19 *יִחְלְקוּ בְּגָדֵי לֶהֱם וְעַל-לְבוּשֵׁי יַפְּלוּ גֹרֵל :*

20 *וְאַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי-תְרַחֵק אֵילֹוֹתַי לְעִזְרוֹתַי חוֹשֶׁה :*

21 *הַצִּיִּלָה מִחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד-כָּלֵב יִחִידָתִי :*

22 *הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אֲרִיָּה וּמִקִּרְנֵי רִמִּים עֲנִיתָנִי :*

23 *אִסְפְּרָה שִׁמְךָ לְאַתִּי בְּתוֹךְ קַחֵל אֶחְלִלְךָ :*

24 *יִרְאֵי יְהוָה | הִלְלוּהוּ כָּל-יַרְבַּע יַעֲקֹב בְּפִדְוֹתָו וְגִוְרוֹ מִמֶּנּוּ*

כָּל-יַרְבַּע יִשְׂרָאֵל :

25 *כִּי לֹא-בָוֶה וְלֹא שִׁקֵּץ עֲנֹת עֵנִי וְלֹא-תִהְיֶה תִּירַת פְּנֵי מִמֶּנּוּ*

וּבְשִׁיעֵו אֵלָיו שִׁמְעֵ :

26 *מֵאַתָּה תִּהְלָתִי בְּקַחֵל רֵב נִדְרֵי אֲשַׁלֵּם נִגְדֵי יִרְאִיו :*

27 *יֹאכְלוּ עֲנִוִים | וַיִּשְׁבְּעוּ יִהְלְלוּ יְהוָה דְּרִשְׁיוּ יְחִי לְבַבְכֶּם*

לְעַד :

28 *יִזְכְּרוּ | וַיִּשְׁבוּ אֶל-יְהוָה כָּל-אֲפָסֵי-אָרֶץ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְפָנָיו*

כָּל-מִשְׁפְּחוֹת גּוֹיִם :

29 *כִּי לְיְהוָה הַמְּלוֹכָה וּמִשְׁלַל בְּגוֹיִם :*

17. Porównanie nieprzyjaciół do włóczących się często na Wscho-
dzie samopas zgrai psów, dla przechodnia niebezpiecznych. Układ wiersza
jest następujący: Zbrodniarze niby lwy otoczyli mnie, mianowicie ręce
i nogi moje, tak, że ani się bronić, ani uciec mogę. Inni czytają *כְּאֵרֵי*
כָּאֵרֵי pokr. z *כָּרָה* / *כָּרָה* / *אָכַר* kopać, zagłębiać i tł. zranili ręce i nogi moje.

19. Pewni ostatecznej méj zaguby, dziela się już w myśli szatami
mojemi.

21. *יחידה* w poezji: dusza. Ob. Ps. 35, 17. Chce tu może wyrazić,
że mu nic więcej nie pozostało.

30. Spożywają, korząc się wszyscy możni ziemi, przed Nim kłękają wszyscy zstępujący w proch, i kto duszy swęj nie pożywił.

31. Potomstwo służyć Mu będzie, opowiadać o Panu pokoleniom.

32. Zejdą się, i wygłaszać będą sprawiedliwość Jego ludowi, który się narodził, że On tego dokonał.

Ps. 23.

1. Psalm Dawida. Bóg pasterzem moim, nie zbywa mi na niczém.

2. Na błoniach zielonych daje mi się wylegać, do wód spokojnych prowadzi mnie.

3. Duszę moję orzeźwia, wodzi mnie po ścieżkach cnoty, gwoli imieniu Swojemu.

4. I choćbym szedł po dolinie cieni, nie będę się bał złego, bo Ty zemną; laska Twoja i podpora Twoja, one mnie pocieszają.

5. Zastawiasz przedemną stół, w obec wrogów moich; namaszczasz olejem głowę moję, kielich mój przelewa się.

6. Tak, szczęście i łaska podążają za mną po wszystkie dni życia mego, i zamieszkać w domu Bożym na długie czasy.

Ps. 24.

1. Dawida pieśń.—Boga jest ziemia i wszystko, co ją napęlnia, świat i jego mieszkańcy.

2. Bo On nad morzami ją utwierdził, i nad rzekami ją umocnił.

Ps. 24. Ułożony z okoliczności przeniesienia arki na górę Cyon do zbudowanego przez Dawida namiotu. Por. 2 Sam. 6, 12. 1 Kron. 15, 1. Uroczysty pochód posuwa się najprzód po równinie, zmierza ku górze i staje nareszcie u starożytnych, bo czasów Abrahama sięgających bram Salemu. Na trzech tych momentach osnuł wieszcz wspinał się swoją pieśń. Wedle Sternberga ułożony przy okoliczności wkroczenia Dawida do nowo zdobytéj od Jebusytów Jerozolimy.

2. Wieszcz zasadza te słowa swoje na podaniu Gen. 1, 9. 10. wedle którego ziemia stopniowo z pośród pokrywających jęj powierzchnię wód się wynurzała. Por. Ps. 104, 5. 136, 6.

30 אכלו וישתחוו | כל־דשני־ארץ לפניו וברעו כל־יורדי עפר ונפשו לא היה :

31 ורע יעבדנו יספר לאדני לדור :

32 יבאו ויגידו צדקתו לעם נולד כי עשה :

בג

1 מזמור לדוד יהיה רעי לא אחסר :

2 בנאות השא ירביצני עלימי מנחות ינהלני :

3 נפש ישובב ינתני במעגלי צדק למען שמיו :

4 גם כי־אלה בגיא צלמות לא־אירא רע כי־אתה עמדי

שבטתי ומשענתך המה ינחמני :

5 תערה לפני | שלחו נגד צררי דשנת בשמון ראטי

בומי רייה :

6 את טוב וחסד ירדפוני כל־ימי חיי ושבת בבת יהיה

לארץ ימים :

כד

1 לדוד מזמור ליהודה הארץ ומלואה תבל וישבי בה :

2 כי הוא עלימים יסדה ועל־נהרות יבוננה :

30. Korzyć Mu się będą w szczęściu, zarówno bogaci jak biedni. Graetz czyta אכלו zam. אך לו .

Ps. 23. Napisany przez Dawida, prawdopodobnie w późniejszej epoce jego życia, kiedy po burzliwych przejściach chwil spokoju i szczęścia doznawał.

1. dop. דבר , por. Neh. 9, 20.

3. שוב piel od ישובב .

4. tu kosztur pasterza.

5. Przy wielkich ucztach namaszczano gości wonnemi olejkami.

6. inf. ושתי zam. „a mieszkanie moje“ będzie, będę żył w bojaźni Bożej.

3. Któż wstąpi na górę Bożą, i kto stanie na miejscu Jego świętém.

4. Czystych rąk i nieskażonego serca, który nie podał fałszowi duszy swojej, i nie przysięgał obłudzie.

5. Odbiera błogosławieństwo od Boga, i nagrodę od Pana Swego wybawienia.

6. Takiem jest pokolenie Jego czcicieli, szukających Oblicza Twego, to Jakób.—Sela.

7. Wzniescie bramy wierzchy swoje, i rozwińcie się wrota odwieczne, niech wnijdzie król chwały.

8. Kto to ów król chwały? Bóg mocny i potężny, Bóg potężny w boju.

9. Wzniescie bramy wierzchy swoje, rozwińcie się wrota odwieczne, niech wnijdzie król chwały.

10. Kto to ów król chwały?— Bóg zastępów, On to król chwały.—Sela.

Ps. 25.

1. Od Dawida.—Do Ciebie Boże duszę moję wznoszę.

2. Panie mój na Tobie polegam; obym się nie powstydził, oby nie ucieszyli się wrogi moje nademną.

3. I wszyscy, którzy Ci ufają, nie zawstydzą się; zawstydzą się przeniwierzający się napróżno.

4. Drogi Twoje, Boże, daj mi poznać, ścieżki Twoje wskaż mi.

5. Wdróż mnie w prawdę Twoję i naucz mnie, boś Ty Bogiem wytawienia mego, za Tobą tęsknię dzień cały.

dus 25, 22), a we wszystkich wyprawach wojennych Izraelitom towarzysząca. Por. Num. 10, 35. Deut. 28, 15.

Ps. 25. Prośba o pomoc w utrapieniu i niedoli. Wieszcz poczuwa się wyprowadzić do winy, ale Bóg mu wybaczy i poprowadzi go odtąd drogami Swojemi. Dla układu alfabetycznego—brakuje tylko ו ו ב — powatpiewa wielu o dokładności napisu, odnosząc ps. do cierpień ludu w niewoli. Inni uzasadniają to twierdzenie wyrażeniem ישו מריך w wierszu 13. jakoby jedynie do nadziei powrotu do Palestyny stosować się mogącym.

2. *Ew.* i *Hitzig* przenoszą אלתי do pierwszego wiersza, aby się drugi od ב rozpoczął, możnaby wszakże przestawić אלתי — בי zam. עלי.

3. *Ew.* i *Hitzig* ci którzy Boga lekkomyślnie odstąpili, wedle innych, którzy wieszczą niesłusznie przesładują.

5. Dzień cały, wciąż.

3 מיני עליה פתח יהוה ומי יקום במקום קדשו :

4 נקי כפיים ובר לבב אשר לא ינשא לשוא נפשו נפשי קרי

ולא נשבע למרמה :

5 ישא ברכה מאת יהוה וצדקה באלהי ישעו :

6 זה דור דרשו דרשו קרי מבקשו פניו יעקב סלה :

7 ישאו שערים וראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך

הפבור :

8 מי זה מלך הפבור יהוה עונו ונבור יהוה נבור מלחמה :

9 ישאו שערים וראשיכם וישאו פתחי עולם ויבוא מלך

הפבור :

10 מי הוא זה מלך הפבור יהוה צבאות הוא מלך

הפבור סלה :

כה

1 לדוד אללה יהוה נפשי אשא :

2 אלתי בנה במחתי אל-אבושה אלי עלצו אויבי לי :

3 גם פלקייה לא יבשו יבשו הפוגדים ריקם :

4 דרכיה יהוה הודי עני ארחותיה למדני :

5 דרריבני באמתה ולמדני פי-אתה אלתי ישעי אותך

קניתי פלתיים :

3. Por. Ps. 15. 1. ה' הג' Cyon, wedle innych Jerzolima. Por. Jez. 66, 20.

4. Wedle zaznaczonego nie przez Massorę lecz przez Jakóba ben Chaima, Keri należałoby tł. Kto nie wzywa daremnie מני, t. j. imienia Mojego. Sternberg odnosi również נש do Boga. Por. Amos 6, 8. zdaniem Graetza mowa tu o bałwochwalstwie.

6. Ci to są prawdziwi pobożni i oni tylko godni na miejscu tém stanąć. דור pokolenie, oznacza często i pewną klasę ludzi. Ob. Ps. 12, 8. 14, 5. Przed יקב dop. Sept. אלתי.

7. Orszak stanął u bram i wzywa je, aby się rozwarły i rozszerzyły. Niejeden władca i wódz zwycięzki przechodził przez nie, ale teraz wkracza król najwyższy, bohater najpotężniejszy, mianowicie arka przymierza, uważana za miejsce objawienia się majestatu Bożego (Exo-

6. Wspomnij na miłosierdzie Twoje Boże, i na łaskę Twoją, bo odwieczne są.

7. Grzechów mój młodości i przewinień moich nie pomnij; w łasce Twojej pamiętaj o mnie, wedle dobroci Twojej, Boże!

8. Dobrym i prawym jest Bóg, przeto wskazuje występny drogę.

9. Wdraża pokornych w prawo; wskazuje skromnym drogę Swoją.

10. Wszystkie ścieżki Boże są miłością i prawdą, dla przestrzegających przymierza i świadectw Jego.

11. Dla imienia Twego Boże wybacz winie mojej, jakkolwiek wielką ona.

12. Kto ów mąż, który się Boga boi; wskaże mu drogę, którą obrać winien.

13. Aby dusza jego w szczęściu zamieszkała, a ród jego odziedziczył ziemię.

14. Roki Boga są dla tych, co go się boją, a przymierze Jego, by je objawił im.

15. Oczy moje zawsze ku Bogu, bo On wydobędzie z sideł nogi moje.

16. Zwróć się do mnie i zlituj się nademną, bo samotny i biedny jestem.

17. Udręczenia serca mego mnożą się, z utrapień moich wyprowadź mnie.

18. Wejrzyj na nędzę i cierpienie moje, i odpuść wszystkie grzechy moje.

19. Spójrz na nieprzyjaciół moich, bo ich tak wielu, a nienawiścią, srogą, nienawidzą mnie.

20. Zachowaj duszę moją i ocal mnie; niech się nie zawstydzę, żem zaufał Ci.

21. Niewinność i prawość ochronią mnie, bo w Tobie mam nadzieję.

22. Wybaw Panie, Izraela ze wszystkich utrapień jego.

14. Układ wiersza j. następujący: ליראיו ובריתו להוריינם ליראיו .

17. Inni uważają הרחיבו praet. zam. fut, w formie opt: oby się rozszerzyły, sfolgowały udręczenia serca mego. Por. עיניתי zam. תעניתי .
Ps. 22, 22. Rosenm. czyta: ומצוקותי ומצוקותי .

21. Niewinność moja.

22. Wiersz ten stanowi prawdopodob. późniejszy dodatek lit. Por. Ps. 14, 7.

6 זְכוֹר רַחֲמֶיךָ יְהוָה וְחַסְדֶיךָ כִּי מַעֲלָמִים הָמָּה :

7 חַטָּאוֹת נַעֲוֵרַי וּפְשָׁעַי אַל-תִּזְכֹּר בְּחַסְדֶיךָ זְכוֹר-לִי-אַתָּה :

לְמַעַן טוֹבֶךָ יְהוָה :

8 טוֹב וַיִּשָׁר יְהוָה עַל-כֵּן יִירָה חַטָּאִים בְּדַרְךָ :

9 יִירָה עֲנָוִים בְּמִשְׁפָּחַ וַיְלַמֵּךְ עֲנָוִים דַּרְכּוֹ :

10 כָּל-אַרְצוֹת יְהוָה חֶסֶד וְאַמֶּת לְנַצְרֵי בְרִיתוֹ וְעַד-תָּיו :

11 לְמַעַן-שִׂמְךָ יְהוָה וְסִלַּחְתָּ לְעוֹנֵי כִּי רַב-הוּא :

12 מִי זֶה הָאִישׁ יֵרָא יְהוָה יִירָנוּ בְּדַרְךָ יִבְחָר :

13 נַפְשׁוֹ בְּטוֹב תִּלְוֶן וְזָרְעוֹ יִירֶשׁ אֶרֶץ :

14 סוֹד יְהוָה לִירְאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם :

15 עֵינַי תָּמִיד אֶל-יְהוָה כִּי הוּא יוֹצֵא מִרְשֶׁת רְגְלִי :

16 פְּנֵה-אֵלַי וְחַנּוּן כִּרְיִחִיד וְעֵנִי אָנִי :

17 צָרוֹת לִבִּי הִרְחִיבוּ לְמַצּוֹקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי :

18 רְאֵה-עֲנָנִי וְעַמּוּלִי וְשֵׂא לְכָל-חַטָּאוֹתַי מֵלֵא :

19 רְאֵה אֵיבֵי כִּירְבּוֹ וּשְׂנֵאת חַמָּם שְׂנֵאוֹנֵי :

20 שְׁמֶרְךָ נַפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אֶל-אֲבוֹשׁ כִּי-הִסִּיתִי בָּךְ :

21 תִּם-וַיִּשָׁר יִצְרוֹנֵי כִּי קוֹיִתֶיךָ :

22 כְּדָה-אֱלֹהִים אֶת-יִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרוֹתָיו :

*מלא ו'

7. זכוֹר emfaticznie: Ty, który namiętności ludzkich nie znasz..

9. ילמד zam. יררך dla równego brzmienia z יררך .

11. „gdyż wielkiem ono“ do Graetz odnosi כי רב .

13. זכרה to długo i szczęśliwie żyć w przeciwieństwie do זכרה to uleść zagładzie. Por. Ps. 37. Raszi, Kimchi i Michaelis odnoszą pierwszą część zdania do przyszłego życia.

Ps. 26.

1. Od Dawida.—Osądź mnie Boże, bo w niewinności postępuję, i Bogu ufam i nie chwieję się.
2. Doświadcź mnie Boże i wypróbuj, czyść wewnętrznosci i serce moje.
3. Albowiem miłosierdzie Twoje mam przed oczyma, a postępuję w prawdzie Twojej.
4. Nie przesiaduję z ludźmi fałszu, z obłudnymi nie schodzę się.
5. Nienawidzę zboru złoczyńców, z bezbożnymi nie zasiadam.
6. Umywam w niewinności ręce, i okrażam ołtarz Twój, Boże.
7. By zawtórować głosem dziękczynienia, i opowiedzieć wszystkie cuda Twoje.
8. Boże, umiłowalem siedzibę domu Twojego, i miejsce przybytku chwały Twojej.
9. Nie porwij z grzesznikami duszy mojej, a z mężami krwi życia mego.
10. W których ręku zdrada, a których prawica pełna wziątku.
11. Ja jednak w niewinności méj postępuję, wyswobódź mnie i zniknij się nademną.
12. Noga moja stanęła na równi; w zgromadzeniach wysławiać będę Boga.

Ps. 27.

1. Od Dawida. Bóg światłem i zbawieniem mojem, kogoż się mam obawiać; Bóg obroną życia mego, kogoż się mam lękać.
2. Gdy natrą na mnie złoczyńcy, by poźrzść ciało moje, ciemniejszy i wrogowie moi, upadną oni i legną.

8. Postępowałem inaczej niż grzeszni i bezbożni.
 9. Por. Ps. 28, 3.
 12. Na równi, w przeciwieństwie do pochyłości, która prowadzi do upadku.
 Ps. 27. Zbrojne zastępy Saula wyruszają przeciw Dawidowi. Opuszczony widzi w Bogu swoje światło i swoją pomoc. Zdaniem innych, prośba opuszczonego przez wszystkich, a nawet przez własnych rodziców swoich kapłana, który religijnych przekonań swoich zmienić nie chce.
 2. Poźrzć zam. אל. Por. Obad. 1, 15. Poźrzść niby zwierzęta dra-
 pieżne.

כו

- 1 לְדָוִד | שָׁפְטֵנִי יְהוָה כִּי־אֲנִי בְּתוֹמַי הִלַּכְתִּי וּבְיִהוּתָהּ בְּצַחְתִּי
לא אִמְעֵד :
- 2 בְּחַנְנֵי יְהוָה וְנִפְגְּי צְרוּפָה יִתִּיר בְּלִיֹּתַי וְלִבִּי :
- 3 כִּי־חֲסִדְךָ לִנְגִיד עֵינַי וְהִתְחַלַּכְתִּי בְּאַמְתָּךְ :
- 4 לֹא־יִשְׁבַּחַתִּי עִם־מִתֵּי־שָׂוֵא וְעִם־נְעֻלָּמִים לֹא אֶבּוֹא :
- 5 שָׁנְאַתִּי קָהַל מְרֻעִים וְעִם־רָשָׁעִים לֹא אֲשִׁב :
- 6 אֲרַחֵץ בְּנִגְזֵיוֹן כַּפִּי וְאֶסְבְּכָה אֶת־מִזְבִּיחַךָ יְהוָה :
- 7 לְשִׁמְעֵךְ בְּקוֹל תוֹדָה וְלִסְפָּר כְּלִנְפֵלֵאוֹתֶיךָ :
- 8 יְהוָה אֱהַבְתִּי מֵעוֹן בֵּיתְךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ :
- 9 אֶל־תִּתְּאֶמֶת עִם־חַטָּאִים נַפְשִׁי וְעִם־אֲנָשֵׁי דָמִים תִּי :
- 10 אֲשֶׁר־בִּירְיָהֶם זָמָה וַיִּמְיֵנָם מִלֵּאָה שָׁחַד :
- 11 וְאֲנִי בְּתוֹמַי אֶלֶךְ כְּדָנִי וְחַנְּנִי :
- 12 רַגְלֵי עַמְדָּה בְּמִישׁוֹר בְּמִקְהָלִים אֲבָרְךָ יְהוָה :

כו

- 1 לְדָוִד | יְהוָה | אוֹרִי וַיִּשְׁעֵי מִמֶּנִּי אִירָא יְהוָה מֵעוֹן חַיִּי מִמֵּי
אִפְחָד :
- 2 בְּקָרֵב עָלַי | מְרֻעִים לְאֶכַל אֶת־בְּשָׂרִי צָרִי וְאִיבִי לִי הָמָה
כְּשֶׁלֶו וְנִפְלו :

Ps. 26. Większa część komentatorów odnosi ten psalm do czasu prześladowań Dawida przez Saula, inni do późniejszych czasów, gdy miastowicie pogrążeni w bałwochwalstwie królowie izraelscy, prawowiernych poddanych swoich, do współudziału w obcym kulcie zniewalali.
 1. Osądź mnie, uczyni mi sprawiedliwość, obroń mnie. Por. Ps. 43, 1. Ufam Ci niezachwianie.
 4. Którzy w skrytości wszelkiego zła się dopuszczają.
 6. Pump, uważa נקין za ogólną nazwę wszelkich rzeczy oczyszczających np. wody i t. d. Przy składaniu ofiar okrażano ołtarz śpiewając pieśni dziękczynne וּמִסִּבְבָּה piel. od כבב .

3. Gdy otoczy mnie obóz, nie zatrwoży się serce moje; gdy powstanie przeciw mnie wojna, i wtedy będę bezpieczny.

4. O jedno proszę Boga, tego pragnę, bym zamieszkał w domu Bożym, przez wszystkie dni życia mojego, by napawać się urokiem Boga i odwiedzać przybytek Jego.

5. Bo osłoni mnie w szałasie Swoim w dzień niedoli, i ukryje w tajni Swego namiotu, i na skałę mnie wyniesie.

6. A tak wywyższy głowę moją nad nieprzyjaciół moją dokoła, a zaoferuję w Jego namiocie ofiary radości, zaśpiewam i zanucę Bogu.

7. Usłysz Boże głos mój gdy wołam, zmiłuj się nademną i wysłuchaj mnie.

8. O tobie mówi serce moje: Szukajcie oblicza mojego; otóż oblicza Twego Boże, szukam.

9. Nie ukrywaj oblicza Twego przedemną, nie odtrącaj w gniewie sługi Twojego; pomocą moją byłeś, nie porzucaj i nie opuszczaj mnie, Panie wybawienia mojego.

10. Bo ojciec mój i matka mnie opuścili, ale Bóg mnie przygarnie.

11. Wskaż mi Boże drogę Twoją, i prowadź po ścieżce prostej, wbrew czyhającym na mnie.

12. Nie wydaj mnie na wolę ciemieżców moich, bo powstają przeciw mnie świadki fałszywe, i teńące bezprawiem.

13. Gdybym nie był pewnym ujrzeć dobroć Boga w krainie życia...

14. Polegaj na Bogu, bądź silnym, a utwierdzi się serce twoje; tak, polegaj na Bogu.

10. Frazes heb. zam. najbliżsi przyjaciele. Ob. Deut. 33, 9. Zach. 13, 3.

12. ימור adj. od ימור.

13. Zdanie niedokończone. Ob. Gen. 31, 42. W Ps. 119, 92. znajdujemy słowa dopełniające בעניי אברתי ימור. Masoretom był wyraz לולא po-dejrzany i dla tego oznaczyli go punktami. W Krainie życia, w Palestynie.

14. Wieszczy przemawia sam do siebie. ויאמין verb. intr. w hif.

3 אִם-תִּתְחַנֶּה עָלַי | מִחַנְיָה לְאֵי-יִירָא לְפָנַי אִם-תִּתְקוּם עָלַי מִלְחָמָה
בְּזֹאת אָנֹכִי בַיּוֹם :

4 אֶחָת | שְׂאֵלְתִי מֵאֵת-יְהוָה אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שְׂכֵתִי בְּבֵית-יְהוָה
כְּלַיְמֵי חַיִּי לַחַוּוֹת בְּנַעֲמֵי-יְהוָה וּלְבַקֵּר בְּהִיבְלוֹ :

5 כִּי יִצְפְּנֵנִי | בְּסַפְּהָ בִסְכּוֹ קִרִי בְּיוֹם רָעָה יִסְתַּרְנִי בְּסֵתֶר אֱהִלֹּ
בְּצֹר יְרוֹמְמֵנִי :

6 וְעֵתָה יְרוֹם רֹאשִׁי עַל-אֵיבֵי סְבִיבוֹרָי וְאוֹפְתָה בְּאֱהִלֹּ וְכֵתִי
תְרוּעָה אֲשִׁירָה וְאוֹמְרָה לַיהוָה :

7 שְׁמַע-יְהוָה קוֹלִי אֶקְרָא וְחַנּוּנִי וְרַעֲנָנִי :

8 לָךְ אֶמְרָ לְפִי בְקִשׁוֹ פָּנָי אֶת-פְּנֵיךָ יְהוָה אֲבַקֵּשׁ :

9 אֶל-תִּסְתַּר פְּנֵיךָ | מִפָּנָי אֶל-תֵּת בְּאֵף עֲבָרָה עֲזַרְתִּי הֵייתָ
אֶל-תִּפְשָׁנִי וְאֶל-תִּעֲזֹבֵנִי אֱלֹהֵי יִשְׁעֵי :

10 כִּי-אֲבִי וְאִמִּי עֲזַבּוּנִי וְיְהוָה יִאֲסֹפֵנִי :

11 תִּזְרַנִּי יְהוָה דְרָבְךָ וְנַחֲנִי בְּאֶרֶץ מִישׁוֹר לְמַעַן שֶׁרְרִי :

12 אֶל-תִּתְחַנְּנֵנִי בְּנַפְשׁ צָרִי כִּי קָמוּ-בִי עֵדֵי-שֶׁקֶר וַיִּפְח
חֶמְס :

13 לֹלֵלָה הָאֲמֹנֵתִי לְרֹאֹת בְּטוֹב-יְהוָה בְּאַרְצֵי חַיִּים :

14 קוֹה אֶל-יְהוָה חֶזֶק וַיֵּאֱמֵן לְפָנָה וְקוֹה אֶל-יְהוָה
*נקוד על לולא

3. Najprzód się zbliżają , בקרב , następnie rozkładają się obozem i nareszcie szykują się do boju מלחמה — בזאת = זמא = albo jak Lev. 26, 27.

4. Wspaniałość kultu. oznacza בנעם ה'.

5. Symbol opieki Bożej.

6. Inni: ויערה Przetło. Por. Gen. 11, 6. 20, 7. 27, 8. = זבחי תרועה = שתיך תרועה Ps. 26, 7. Jona 2, 10. i זבחי תרועה

8. Pumptiański: Do ciebie, o serce moje, rzekł Bóg, módlcie się do mnie.

Ps. 28.

1. Od Dawida.—Do Ciebie Boże wołam, opoko moja, nie bądź głuchym dla mnie; bo gdy milcząc odwrócisz się odemnie, podobnym będę do zstępujących do grobu.

2. Słuchaj głosu prośb moich, gdy wołam do Ciebie, gdy wznoszę ręce moje do przybytku Twego świętego.

3. Nie porywaj mnie z bezbożnymi, i ze złoczyńcami, głoszącymi pokój dla bliźnich, gdy złość mają w sercu swoim.

4. Oddaj im według spraw ich, i w miarę złości czynków ich; podług dzieła rąk ich oddaj im, oddaj im ich zapłatę.

5. Bo nie zważają na sprawy Boże i dzieła rąk Jego; oby ich zburzył; a nie odbudował ich.

6. Błogosławiony Bóg, albowiem wysłuchał głos prośb moich.

7. Bóg mocą i tarczą moją. W Niego ufało serce moje i wspomóżony zostałem, i ucieszyło się serce moje; przeto pieśnią moją dzięki Mu złożę.

8. Bóg obroną ich, i twierdzą zbawczą pomazańca Swego On.

9. Wspomóż lud Twój i błogosław dziedzictwu Twojemu; bądź im pasterzem i piastuj ich na wieki.

Ps. 29.

1. Psalm Dawida.—Niescie Bogu, Synowie Boży, niescie Bogu chwałę i cześć.

6. Pewny wysłuchania wyraża z góry swoją wdzięczność.

8. *למו* odnosi się do narodu.

9. „Dziedzictwo Twoje“, tak nazywa już Mojżesz lud Izr. Ex. 19,

5. Dent. 9, 26. i t. d. z przyczyny zawartego u stóp Synaju przymierza.

Ps. 29. Napisany w czasie srożącej się burzy. Wieszcz kończy zapewnieniem, że lud Izr. wszelkilo burze przetrwa.

1. *בני אליים* nie synowie potężnych, lecz wyższe istoty. Por. Ps. 89,

7. 103, 20. *בני אלהים* j. także nazwą gwiazd, Por. Hiob 38, 7. Myśl jest

ta: Ludzie przejęci trwogą nie mogą w tak groźnych chwilach Boga chwalić. *ע* jak Ps. 8, 8.

כח

1 *לְדָוִד אֱלֹהֵי יְהוָה | אֶקְרָא צוּרִי אֶל־תְּהַרֵשׁ מִפְּנֵי פְּרִי־תַהַשֶּׁה מִפְּנֵי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם־יְרֵדֵי בּוֹר :*

2 *שָׁמַע קוֹל תְּחִנוּנָי בְּשׁוּעֵי אֱלֹהֵי בְּנֵי־אִל־דְּבִיר קִדְשֶׁךָ :*

3 *אֶל־תִּמְשַׁכְּנֵי עִם־רִשְׁעִים וְעִם־פְּעֻלֵי אָוֶן דְּבַרְנִי שְׁלוֹם עִם־הַעֵינָם וְרַעַה בְּלִבָּבָם :*

4 *תִּן־לָהֶם כַּפְּעֻלָּם וְכַרְעַ מַעַל לַיהוָה כַּמַּעֲשֵׂה יְדֵיהֶם תֵּן לָהֶם הוֹשֵׁב נְמוֹלָם לָהֶם :*

5 *כִּי לֹא יִבְנוּ אֶל־פְּעֻלֹת יְהוָה וְאֶל־מַעֲשֵׂה יְדֵיו יִהְרָסוּ וְלֹא יִבְנֶם :*

6 *בְּרִוּוֹ יְהוָה כִּי־שָׁמַע קוֹל תְּחִנוּנָי יְהוָה וְעֵץ וּמִנֵּי בּוֹ כִּמְטַח לִבִּי וַיִּנְעֲזַרְתִּי וַיִּנְעֲלוּ לִבִּי וּמִשִּׁירֵי אֶהְדַּנּוּ :*

7 *יְהוָה עֲזָרְתִּי וּמִעֲזוֹ יִשְׁעוֹת מִשִּׁיתוֹ הוּא :*

8 *הוֹשִׁיעָה אֶת־עַמֶּךָ וּבְרַךְ אֶת־נַחְלֹתֶךָ וְרַעַם וְנִשְׂאֵם עַד־הַעֲוָלָם :*

כט

1 *מִזְמוֹר לְדָוִד הִבּוֹ לַיהוָה בְּנֵי אֱלֹהִים הִבּוֹ לַיהוָה כְּבוֹד וְעֹז :*

Ps. 28. W głównych punktach podobny do ps. 26, z tą wszakże różnicą, że nie przemawia tu sprawiedliwy w uczuciu swęj niewinności, lecz król w swęjém i ludu swęgo imieniu. Ułożony prawdop. w czasie powstania Absalona. Inni powońując się na wyraz *דביר* odnoszą psalm do późniejszej epoki.

2. *צור* wł. mównica, miejsce z którego Bóg przemawia, i Król. 6, 10, oznacza przennajświętsze gdzie umieszczoną była arka przymierza i zkał wyroki Boga wychodziły.

3. Słowo *משך* dosk. pociągnąć, łączy się w heb. z pojęciem o karze. Por. Hiob 24, 22. Ezech. 32, 20.

5. Ob. Jez. 5, 12. Jer. 24, 6. Nie zważają na dowody surowęj Jego sprawiedliwości.

2. Nieście Bogu cześć imienia Jego; korzcie się przed Wielkuistym w nastroju świętym.
3. Głos Boży nad wodami; Pan chwiał zagrzmiał, Bóg nad wodami wielkimi.
4. Głos Boży w potędze; głos Boży w majestacie.
5. Głos Boży łamie cedry; druzgoce Bóg cedry Libanu.
6. I podrzuca je, jakoby cielęta, Liban i Szirion, jak bawoleta.
7. Głos Boży krzesze płomień ognia.
8. Głos Boży wstrząsa puszcza, wstrząsa Bóg pustynią Kadesz.
9. Głos Boży wstrząsa dęby, i ogołaca bory, a w przybytku Jego wszystko głosi chwałę.
10. Bóg w czas potopu panował, i panować będzie król na wieki.
11. Bóg moc ludowi Swemu da, Bóg pobłogosławi lud Swój pokojem.

Ps. 30.

1. Psalm, pieśń na poświęcenie domu przez Dawida.
2. Wynosić Cię będą Boże, boś mnie wywiódł z toni, i nie uradowałeś nieprzyjaciół moich.

Ps. 30. Pieśń dziękczynna po ustaniu zarazy morowej z powodu liczenia ludu wybuchłej. Dawid stał wtedy na szczycie swjej potęgi, a uwiedziony pychą mniemał, że potęgi tej nic już nie złamie. Zesłana klęska była ciężką dlań nauką. Ukorzył się i zbudowawszy w pobliżu Jerozolimy ołtarz na bojowisku nabytém od Arawny, przebłagał Boga. Ob. 2 Sam. 24. 1 Kron. 21. Ołtarz ów poświęcił słowami: „ten jest dom poświęcony wiekniestemu Bogu“ czyniąc zarazem przygotowania do wystawienia wielkiej świątyni. Por. 1 Kron. 22, 1. Wedle *Ebn Ezer*. ułożył Dawid ps. niniejszy z okoliczności poświęcenia swego pałacu. *De Wette*, *Hersch*, i inni uważają napis za wskazówkę melodyi i tł. na nutę poświęcenia domu. *Graetz* myśli o poświęceniu świątyni za czasów Makabejskich.

2. דלה וכל. czerpać, wydobyć z toni.

- 2 דָּבַר לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הַשְׁתַּבַּח לַיהוָה בְּהַרְרֵי־קָדֵשׁ :
- 3 קוֹל יְהוָה עַל־הַמַּיִם אֶל־הַכְּבוֹד הַרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים :
- 4 קוֹל־יְהוָה בְּכַח קוֹל יְהוָה בְּהַרְרֵי־קָדֵשׁ :
- 5 קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיִּשְׁבֶּר יְהוָה אֶת־אֲרָזֵי הַלְּבָנוֹן וַיִּרְקִיעֵם כַּמֹּזֵג־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׁרְיוֹן כַּמֹּזֵג־בְּרִיאִמִּים :
- 6 קוֹל־יְהוָה הִצִּיב לְהַבֹּת אֵשׁ :
- 7 קוֹל יְהוָה יָחַל מִדְּבַר יְהוָה יָחַל מִדְּבַר קָדֵשׁ :
- 8 קוֹל יְהוָה וַיְחַלֵּל אֵילֹתַי וַיַּחֲשֹׁף יַעֲרֹתַי וַבְּהִיכָלִי פָלֹא אֲמַר כְּבוֹד :
- 9 יְהוָה לְמַבּוּל יֵשֵׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מִלֶּךְ לְעוֹלָם :
- 10 יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה וַיִּבְרַךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם :

ל

- 1 מִזְמוֹר שִׁיר הַנְּפִיט הַבַּיִת לְדָוִד :
- 2 אֲרוּמְמוֹתַי יְהוָה כִּי דָלִיתָנִי וְלֹא־שִׁמַּחַת אֵיבֵי לִי :

2. *Chwałę Mu przynależną. w stroju odświętym, w ornatach kapłańskich, przenosić: w nastroju uroczystym, w najgłębszej czci. Por. 2 Kron. 20, 21. Inni: w czci świętej jak יהררר* *Por. Ps. 96, 9. Graetz: w majestacie świątyni.*

3. Głos Boży = grzmot. Burza nadciągnęła ze strony morza ztąd על הים.

5. Srożąc się początkowo na Libanie w stronie północnej, burza ogarnia stopniowo cały kraj, aż do pustyni Kadesz na południu.

6. Szirion, Hermon.

9. *דאב. Por. Gen. 49, 21. Inni: daje rodzić sarnom, stosownie do starego podania, że szczególnie sarny trwożą zdjęte przedwczesnie rzucają. בהיכלו w przyrodzie albo w niebie. Por. Ps. 11, 4.*

10. *ישיב. zasiadał na tronie, panował.*

3. Boże Panie mój, wołałem do Ciebie, a Tyś mnie uleczył.
4. Boże, wywiodłeś z otchłani duszę moją, utrzymałeś mnie przy życiu, żem nie zstąpił do grobu.
5. Spiewajcie Bogu pobożni, dziękujcie imieniu Jego Świętemu.
6. Bo chwilę trwa Jego gniew, a życie całe Jego łaska; wieczorem gości płacz, z rana—wesele.
7. A ja rzekłem w powodzeniu mojem: nie zachwieję się na wieki.
8. Boże w łasce Twojej, ustanowiłeś na górze mojej potęgę; ukryłeś oblicze Twoje, a byłem strwożony.
9. Do Ciebie Boże wołałem, do Pana się modliłem.
10. Jakiż pożytek ze krwi mojej, gdy znijdę do grobu; czyż może wielbić Cię proch, wygłaszać prawdę Twoją.
11. Wysłuchaj o Boże i zmiłuj się nademną; Boże, bądź wybawcą moim.
12. Wtedyś przemienił żalobę mą w taniec, rozwiązałeś wór mój, i przepasałeś mnie uciechą.
13. Aby Cię opiewała sława i nie zamilkła; Boże, Panie mój, wiecznie Cię wystawiać będę.

Ps. 31.

1. Przewodnikowi chóru, Psalm Dawida.
2. Do Ciebie Boże chronię się, obym nie zawstydzil się na wieki; w sprawiedliwości Twojej wybaw mnie.
3. Skłoń ku mnie ucho Twoje, rychło ocal mnie; bądź dla mnie opoką warowną, zamkiem obronnym, ku pomocy mojej.

12. Wór, szaty żalobne, które Dawid i starsi ludu włożyli. Ob. 1 Kron. 21, 16.

13. Chwała ocalonego narodu. Inni כבוד duch, dusza, zam. כבודי. Por. Ps. 16, 9.

Ps. 31. Sytnacya hist. niejasna. Niekt. odnoszą go do ucieczki przed Absalonem. *Ev.* i *Hitzig* przypisują go Jeremjaszowi, a to na zasadzie podobieństwa w. 14-go z Jer. 20, 10. a w. 12-go z Jer. 22, 8. co jednak bynajmniej dowodu nie stanowi, mógł bowiem przeciwnie Jer. czerpać od Dawida.

- 3 יהוה אלהי שועתי אליך ותרפאני :
- 4 יהוה העלית מן-שאול נפשי חיייתי מיומרי מיומי קרי בור :
- 5 ומרו ליהוה חסידיו והודו לזכר קדשו :
- 6 כי רגע באפו חיים ברצונו בערב ילון כבי ולפקר רנה :
- 7 ואני אמרתיו בשלוי בלא-אמוט לעולם :
- 8 יהוה ברצונו העמדתה להררי עז הסתרת פניך חיייתי :
- 9 אלהי יהוה אקרא ואל-אדני אתחנן :
- 10 מה-בצע ברמי ברדתי אל שחת היודה עפר הנגיד :
- 11 שמע-יהוה וחנו יהוה הים ו עור לי :
- 12 הפכת מספדי למחול לי פתחת שפי ותאורני שמחה :
- 13 למען יזמרה כבוד ולא ידם יהוה אלהי לעולם :

נבהל
אמתה
אודה

לא

- 1 למנצח מוזור לרוך :
- 2 בך-יהוה חסיתי אל אבושה לעולם בצדקתך פלמני :
- 3 המה אלי ו אונת מהרה תצילני הים לי ו לצור-מעון :
- 4 לבית מצודות להושיעני :

3. Uleczyłeś mnie t. j. lud mój.
4. Tak wedle Keri. *Hitzig* i inni t. wedle Ketib.
5. Inni: Wspomnieniu, tyle co imieniu. Por. Ps. 97, 12.
6. Inni: jak trwoga w Jego gniewie, życie w Jego łasce. *Pump.* *לוי* jak Lev. 19, 13. wieczorem zsyła płacz.
7. Inni: להרי עז = góra Cyon oznacza tu całe państwo. *Pump.* *את הר עז* utwierdziłeś potężną moją górę.
8. Fut. zam. praet.
9. Słowa modlitwy w niebezpieczeństwie wyrzeczone. *Pumpiański*.
10. Jez. 38, 10. w kwiecie młodości. *ברמי ימי* =

4. Bo skałą moją i warownią moją Ty, i dla imienia Twojego kieruj i prowadź mnie.
5. Wywiędź mnie z sideł tych, które zastawili na mnie, boś Ty obroną moją.
6. W rękę Twą poruczam ducha mego; wybawiasz mnie Boże, Panie isty.
7. Nienawidzę oddanych próżnym marnościami, gdyż ja Bogu ufam.
8. Raduję się i cieszę miłosierdziem Twojem, który wejrzałeś na niedolę moją, poznałeś utrapienia duszy mojej.
9. I nie wydałeś mnie w moc wroga, a postawiłeś na swobodzie nogi moje.
10. Zlituj się nademną Boże, bo biada mi; zamroczyło się od żalości oko moje, i dusza moja i żywot mój.
11. Bo spełniło się w trosce życia moje, a lata moje w westchnieniach, zwałowała w grzechu siła moja, a kości moje zanikły.
12. Gwoli prześladowcom moim jestem hańba, nawet sąsiadom moim wielce; postrachem znajomych. Spotykający mnie na ulicy, usuwają się odemnie.
13. Zapomniany jestem, jak umarły, z serca; podobny do naczynia zużytego.
14. Albowiem słyszę obelżywość tłumu, zbiegowisko dokoła, jak się zmagają wspólnie na mnie; by odebrać mi życie przemysłiwą.
15. A ja na tobie polegam; Boże, rzekłem: Panem moim Ty.
16. W ręku Twoim losy moje; wybaw mnie z mocy wrogów i prześladowców moich.
17. Zaświeć obliczem Twojem nad sługą Twoim; wspomóż mi w łasce Twojej.
18. Boże, obym się nie zawstydział, żem wzywał Ciebie; niech zawstydzą się niegodziwi i zamilkną w grobie.

11. Nie przez następstwa mego grzechu, przez karę, którą zesłałeś na mnie.
 12. Układ wiersza: Układ wiersza: „Makel zwrócił się do mnie i do sąsiadów moich i do znajomych”.
 13. Do człowieka, który nikomu już pożytecznym być nie może.
 14. schadzka por. Ps. 59, 4. Jer. 20, 10. Inni: strach. Zam.
 15. w. praet. zam. fut.
 16. w. praet. zam. fut.
 17. w. praet. zam. fut.
 18. Jez. 51, 14. = imię do szawol.

- 4 כי-סלעי ומצודתי אתה ולמען שמך תנחלני ותנהלני :
- 5 תוציאני מרשת זן ממנו לי כי אתה מעוון :
- 6 בידך אפקוד רוחי פדית אתי יהוה אל אמת :
- 7 שגאתי השמרים הבל-ישוא ואני אל-יהוה בטחתי :
- 8 אגילה ואשמחה בחסדך אשר ראית את-עניי ידעת בצרות נפשי :
- 9 ולא הסגרתני ביד-אויב העמדת במרחב רגלי :
- 10 חנני יהוה כי צר לי עששה בכעס עיני נפשי ובמני :
- 11 כי כלו בגיון חיי ושגרתו באנחה פשל בעוני כחי ועצמי עששו :
- 12 מפל-צררי הייתי חרפה ולשכני מאד ופחד למיהעי ראני בחוץ נדרו ממני :
- 13 נשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אבך :
- 14 כי שמעתי ודבת רבים מגור מסביב בהוסדם יחד עלי לקחת נפשי וממו :
- 15 ואני עליה במחתי יהוה אמרתי אלהי אתה :
- 16 בידך עתתי הצילני מיד-אויבי ומרדפי :
- 17 האירה פניך על-עבדך הושיעני בחסדך :
- 18 יהוה אל-אבושה כי קראתה יבשו רשעים ידמו קשאול :

4. Por. Ps. 23, 3.
 6. praet. zam. fut.
 7. Próżno marność = balwany, bożyszczka, w przeciwst. do aמת
 Por. Jon. 2, 9. Wielu czyta שנת .
 8. Konstr. podobna: Ex. 33, 12. W tym i w następnym w. praet. zam. fut.
 9. Ob. 2 Sam. 22, 20.
 10. Cierpienia duszy łączą się z cierpieniem fizycznym.

19. Niech oniemieją usta kłamliwe, co mówią o sprawiedliwym hardo, wyniosłe i pogardliwie.

20. Jak wielką dobroć Twoją, którą zachowałeś dla bogobojnych, którą przygotowałeś dla ufających Ci w obec synów ludzkich.

21. Osłaniasz ich osłoną oblicza Twego od knował ludzi, ukrywasz ich w namiocie przed zwałą plemion.

22. Błogosławion Bóg, że cudownie łaskę Swą okazał mi w grodzie obleżonym.

23. A jam rzekł w przerażeniu mojem: jestem odtrącony z przed oblicza Twego; aleś słyszał głos modlitwy mojej, gdy wołałem do Ciebie.

24. Miłujcie Boga wszyscy pobożni Jego; wiernych strzeże Bóg i odpłaca sownice pysznemu.

25. Bądźcie silni, i niech się utwierdzi serce wasze, wy wszyscy, co macie nadzieję w Bogu.

Ps. 32.

1. Dawida dumanie: Szczęsny, komu odpuszczony występki, wybaczony grzech.

2. Szczęsny człowiek, któremu nie poczyta Bóg winy, a niema w jego duchu złudzenia.

3. Bo gdym przemilczał, próchniały kości moje, a jęczałem cały dzień.

4. Bo dzień i noc ciążyła na mnie ręka Twoja, zanikł tuk mój od upałów lata.—Sela.

niewoli Bab. gdy chwila wyswobodzenia, czyli łaska Boża się zbliżała לעת מצוא

1. משכיל Ob. wstęp. נשוי zam. נשוא czyli grzech uniesiony albo pokryty tak, że śladu po nim nie pozostało.

2. Złudzenia, że wina jego nie będzie dostrzeżona.

3. Gdym milczał, gdym się z winy mojej przed Bogiem nie wyśpowiadał, gnębił i pożerał mnie niepokój. בלה w pierwiastkowym znaczeniu „rozpadać się“.

4. Świadomość winy jest ciężkiem przygniatającem mnie brzemieniem. נהפך wł. zamienionym został, znikł. לשר krew i soki żywotne. Lato Palestyny nie przynosi deszczu, większą część strumieni wysycha, a roślinność wszelka więdnie. Do takiego skwarne go lata porównywa wieszcz trawiący go ogień wewnętrznego niepokoju.

19 תִּלְמַנָּה שִׁפְתָי שֶׁקֶר הִדְבַּרְוֹת עַל־צַדִּיק עֲתָק בְּנִאוֹתָ : נְבוֹז :

20 מַה רַב טוֹבוֹתָ אֲשֶׁר־צִפַּנְתָּ לְיִרְאֵיךָ פִּעֲלֹתָ לְחוֹסִים בְּךָ נִגְדַר בְּנֵי אָדָם :

21 תִּסְתַּיְרֵם | בְּסִתְרֵי פָנֶיךָ מִרְכַּסְיָאִישׁ תִּצְפֹּנֶם בְּסִכָּה מִרִיב לְשָׁנוֹת :

22 בָּרְוֶה יְהוָה בְּיִהְיֶה־לִּיא חֶסֶדוֹ לִי בְּעִיר מְצוֹר :

23 וְאֲנִי | אֶמְרֵתִי בְּחֶפְזִי נִגְדַתִּי מִנֶּגֶד . עֵינֶיךָ אֲכֹן שָׁמַעְתָּ קוֹל תַּחֲנֻנֵי בְּשֹׁנַי אֵלֶיךָ :

24 אֲחַבְנִי אֶת־יְהוָה כָּל־חַסְדָּיו אֶמְוִנִים נִצֵּר יְהוָה וּמְשַׁלֵּם עַל־יָדָיו עֲשֵׂה גְאוּהָ :

25 חֲזִקוּ וַיֵּאמֶן לְבַבְכֶם כָּל־חַמְיָתַיִם לְיְהוָה :

לב

1 לְדָרֹךְ כְּשֹׁכֵל אֲשֶׁר־נִשְׁוִי־פִשַׁע בְּסוֹי חַמְאָה :

2 אֲשֶׁר־אָדָם לֹא־יִחַשֵׁב יְהוָה לוֹ עֵוֹן וְאִין בְּרוּחֹו רִמְיָה :

3 כִּי הִחַרְשֵׁתִי בְּלוֹ עֲצָמֵי בְּשִׁאֲרֵתִי כָּל־חַיִּים :

4 כִּי | יוֹמָם וּלְיָלֵה | תִּכְבַּד עָלַי יָרֵךְ נְהַפְדָּה לְשֹׁנַי בְּחַרְבֵּנִי כִּי־זָקָה :

20. Inni: jak w warowném mieście, zam. כבעיר. Podobna konstr. Ps. 11, 1. Jez. 21, 8. Sternberg: w Keila 1 Sam. 23.

21. Inni: jak w warowném mieście, zam. כבעיר. Podobna konstr. Ps. 11, 1. Jez. 21, 8. Sternberg: w Keila 1 Sam. 23.

22. Inni: jak w warowném mieście, zam. כבעיר. Podobna konstr. Ps. 11, 1. Jez. 21, 8. Sternberg: w Keila 1 Sam. 23.

23. Inni: jak w warowném mieście, zam. כבעיר. Podobna konstr. Ps. 11, 1. Jez. 21, 8. Sternberg: w Keila 1 Sam. 23.

24. Inni: jak w warowném mieście, zam. כבעיר. Podobna konstr. Ps. 11, 1. Jez. 21, 8. Sternberg: w Keila 1 Sam. 23.

Ps. 32. Większość komentatorów odnosi ten ps. do grzechu Dawida względem Urjasza i zapowiedzianém mu przebaczeniu, 2 Sam. 12. Sternberg do grzechu liczenia ludu. Por. 2 Sam. 24, 10. Inni do czasów

5. Grzech mój wyznałem Tobie, a winy mojej nie tailem; rzekłem: wyjawię przestępstwa moje Bogu, a Tyś odpuścił winę grzechu mego.—Sela.

6. O to modlić się winien każdy pobożny do Ciebie, czasu w którym znaleźć Cię może, by wylew wód wielkich go nie dosięgnął.

7. Tyś ochroną mi, od niedoli strzeżesz mnie, hymnem zbawienia otaczasz mnie.—Sela.

8. Uczynię cię roztropnym, wskażę ci drogę tę, po której postępować masz, utwierdzą na tobie oko moje.

9. Nie bądźcie jako koń, jako muł bezrozumny, którego uzda i wędzidłem żuchwę kielznać, bo nie zbliży się ktobie.

10. Wiele cierpień przypada niegodziwemu; a ufającego Bogu łaską otacza.

11. Radujcie się w Bogu i cieszcie się sprawiedliwi, i weselcie się wszyscy szczerego serca.

Ps. 33.

1. Weselcie się sprawiedliwi w Bogu; prawym przystoi chwala.

2. Wystawiajcie Boga cytrą, lirą, dziesięciostruną śpiewajcie Mu.

3. Śpiewajcie Mu pieśń nową, udatnie zagrajcie przy odgłosie trąb.

4. Bo rzetelne jest słowo Boże, a każde Jego dzieło prawdziwe.

zać, uczynię niemym: כל קרוב inaczey nie zbliży się do ciebie, nie będzie ci posłuszny, nie da się prowadzić.

10. Niegodziwemu który nie żałuje i trwa w grzechu swoim. חסר zam. בחסר .

Ps. 33. Hymn ogólnej treści, prawdopodobnie dla liturgicznego użytku ułożony, nie odnosi się do szczególnego historycznego wypadku. Autor nie podany. Zdaniem *Graetz*a ułożony po powrocie z niewoli Babilońskiej i pokonaniu przez młodą kolonią wrogich zamysłów otaczających ją ple-mion. Por. Ps. 147.

1. Pieśń wedle jednych *piel* od *na* z przyrostem ו w miejsce Dage-sza—wedle innych *nif*. od *na* .

2. Por. Ps. 92, 4.

3. Pieśń nowo ułożoną, opiewającą nowe cuda Boże, której i ka-plani na trąbach wtórować mają.

5 חמאתי אודיעך ועוני לא-כפיתי אמרת אודה עלי פשעי ליהוה ואמרה נשאת עון חמאתי מלה :

6 על-ואת ותפלל כל-חסיד אליך לעת מצוא רק לשמך מים רבים אליו לא יגיעו :

7 אתה סתר לי מצר תצרני רני פלג תסובבני מלה :

8 אשפלה ואורח בדרךני תלך איעצה עלך עיני :

9 אלתהו ו פסום פפרד און תבין במתני ורסן עדין לבגום כל קרב אליך :

10 רבים מכאבים לרשע ותבטח ביהוה חסד יסובבנו :

11 שמחו ביהוה וגילו צדיקים ותרגנו כל-ישרי-לב :

לג

1 רננו צדיקים ביהוה לישרים נאמה תהלה :

2 חזרו ליהוה בכגור בגבל עשור ופרו-לו :

3 שירו לו שיר חדש היטיבו נגון בתרועה :

4 כרישך דבר-יהוה וכל-מעשרו באמונה :

עוני וחמאתי = עון חמאתי ירה od *hy*. אודה fut. zam. אודיעך .
jak שמחת גלי .

6. Teraz zwraca się do każdego obarczonego grzechem, Inn: w chwili gdy nieszczęście, następstwo jego winy, go spotyka. Por. Gen. 44, 16. By tylko w ręce nieprzyjaciół nie wpadł, aby go nie lu-dzie, lecz Bóg sam karał. משם מים רבים j. wedle *Raszi* określeniem wro-gów. Por. 2 Sam. 24, 14.

7. pl. od ון w tém jedném tylko miejscu.

8. Teraz zwraca się do każdego obarczonego grzechem, איעצה tyle co: poradzę ci, עליך עיני na ciebie wzrok mój spocznie, aby wska-zawszy ci drogę; czuwać nad tém, abys nią postępował. *Ewald*. uważa יען = יען utwierdzić: wlepię w ciebie wzrok mój. *Raszi* od ענה mrużyć, zamykać oczy. Przyp. 16, 30.

9. wł. strój, tł. pospolicie żuchwa, szczęki, dla tego że w głó-wie odbija się cała duma konia. Inn: uprząż. פקר z אלם zawia-

- 5. Miłuje sprawiedliwość i prawo, miłosierdzia Bożego pełną jest ziemia.
- 6. Słowem Bożem niebios stanęły, technieniem ust Jego wszystkie ich zastępy.
- 7. Skupia niby w ścianę wody morza, składa w zbiorniki tonie.
- 8. Niech boi się Boga cała ziemia, przed Nim niech drżą wszyscy mieszkańcy świata.
- 9. Albowiem On rzekł, a stało się, On rozkazał, a stało.
- 10. Bóg wywraca zamiary pogan, niweczy zamysły ludów.
- 11. Postanowienie Boga na wieki się ostoi, zamysły serca Jego z pokolenia w pokolenie.
- 12. Szczęsny naród, którego Bóg jest Panem, lud, który wybrał na dziedzictwo Swoje.
- 13. Z niebios spogląda Bóg, widzi wszystkie syny Adama.
- 14. Z przybytku siedziby Swojej spoziera na wszystkich mieszkańców ziemi.
- 15. Który kształtuje wraz serca ich, który zważa na wszystkie sprawy ich.
- 16. Króla nie wybawia mnogie wojsko, a bohatera nie ocala pełnia siły.
- 17. Zawodny rumak w wygranęj, i potęgą swęj mocy nie uchroni.
- 18. Otóż oko Boże nad wielbicielami Swoimi, nad ufającymi miłosierdziu Jego.
- 19. By wybawić od śmierci duszę ich, i zachować ich życie podczas głodu.
- 20. Dusza nasza wygląda Boga, naszą pomocą i tarczą On.
- 21. Albowiem w Nim raduje się serce nasze, bo w imię święte Jego pokładamy nadzieję.
- 22. Niech będzie miłosierdzie Twoje Boże nad nami, jakżeśmy zaufali Tobie.

12. Błogo dla tego ludowi który Bogu ufa, i który mu przyrzeczenia Swoje spełnia.
 13. *hif*: od *hif*. Opatrzność Boża ogarnia wszystkich.
 14. *wł*. przenikać wzrokiem, pokr. z *שכח*. Por. 1 Król. 8, 39.
 15. Sędzia sprawiedliwy, który nie zważa na czyny jedynie, ale i na popęd serca.

- 5 אֱהָב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה מִלֵּאָה הָאָרֶץ :
- 6 בְּדִבְרֵי יְהוָה שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיּוֹ כָּל־צְבָאָם :
- 7 כִּנְסָם בַּיַּד מִי הַיָּם נָחַן בְּאֻצְרוֹת תְּהוֹמוֹת :
- 8 יִירָאוּ מִיְהוָה כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יִגְוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל :
- 9 כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי הוּא־צִוָּה וַיַּעֲמֹד :
- 10 יְהוָה הַפִּיר עֲצַת גּוֹיִם הִנְיִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים :
- 11 עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדָר וָדָר :
- 12 אֲשֶׁר־הִנּוּי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הָעַם | בָּחַר לְנַחֲלָתָהּ לּוֹ :
- 13 מִשְׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה לְאָה אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם :
- 14 מִמְּבוֹן־שִׁבְתּוֹ הַשְׁגִּיחַ אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ :
- 15 הַיִּצָּר יַחַד לִבָּם תִּמְבִּיחַ אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם :
- 16 אֵין תִּפְלֹה נוֹשָׁע בְּרִב־חַיִל נִבְּוֹר לֹא־יִנְצַל בְּרִב־
 בָּח :
- 17 שֶׁקֶר תַּפּוֹס לְתַשׁוּעָה וּבְרִב חֵילוֹ לֹא יִמְלֹךְ :
- 18 הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל־יִרְאָיו לְמִי־חַלִּים לְחֶסְדּוֹ :
- 19 לְהַצִּיל מִמּוֹת נַפְשָׁם וּלְחַיֹּתָם בְּרַעֲב :
- 20 נַפְשֵׁנוּ חֲפָתָה לַיהוָה עֲזָרְנוּ וּמִגִּנְנוּ הוּא :
- 21 כִּי־בּו יִשְׁמַח לִבָּנוּ כִּי בְשֵׁם קִדְשׁוֹ בְּמַחְנוּ :
- 22 יְהִי־חֶסֶדְךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ :

7. Omówienie Gen. 1, 9. wyrażające *יקו* przez *כנס* a *נאמר* przez *נא*.
 8. *wł*. *nasyt*, *wał*, od *נא* narzucać. Koryto morskie jest zbiornikiem fal.
 9. Omówienie Gen. 1, 3.
 10. *hif*: od *פור* = *פור* rozbijać; niweczyć. *hif*. od *נא* od-rzucać.

Ps. 34.

1. Od Dawida. Kiedy zataiwszy rozum swój przed Abimelechem, a wygnany odszedł.

2. Wielbić będę Boga każdego czasu, zawsze chwala Jego w ustach moich.

3. Bogiem się chlubi dusza moja; niech usłyszą uciśnieni i pocieszą się.

4. Wyoście Boga wraz zemna, i wywyższajmy imię Jego spolem.

5. Szukałem Boga i wysłuchał mnie; a ze wszystkich niepokojów moich wybawił mnie.

6. Spojrzeli ku Niemu i rozpromienieni byli, a oblicza ich nie pobladły.

7. Ten oto biedny wołał, a Bóg usłyszał, i ze wszystkich utrapień wyzwolił go.

8. Rozłożył się anioł Boży dookoła wiernych Jego, i wybawił ich.

9. Posmakujcie i zobaczcie jak dobrym Bóg; szczęśny mąż, co chroni się do Niego.

10. Czczycie Boga Święci Jego, bo niemasz niedostatku dla bogobojnych.

11. Lwięta łakną i głód cierpią; a szukającym Boga nie zbraknie wszelkiego dobra.

12. Pójdźcie dzieci, posłuchajcie mnie, bojaźni Bożej nauczę was.

13. Któryż mąż, co pragnie życia, miłuje dni swoje, by oglądał dobro.

7. Wieszczy wskazuje na samego siebie.

8. מלאך w sing. uważać tu należy za imię zbiorowe.

9. מַעֲמֹד zakosztować, przenosić, rozpoznawać. Por. w. 1 nin. ps.

10. יִרְאֵי zam. יִרְאֵי imp. od יִרְאֵה .

11. Lwięta, które przemocą pożywienie zdobywają, oznaczają tu niegodziwych w przeciwstawieniu do bogobojnych, którzy w żadnym położeniu z drogi nieczciwości nie zstępują. Por. Ps. 35, 17.

12. בניי pospolite miano słuchaczy w mowie dydaktycznej. Por. Przyp. 2, 1. 3, 1.

13. Ta sama Konst. Dent. 20, 8. מִי הָאִישׁ הֵימָּה zam. מִי אִישׁ Por. Ps. 25, 12.

לד

1 לְדוֹד בְּשִׁנּוֹתַי אֶת־מַעֲמֹדִי לִפְנֵי אַבִּימֶלֶךְ וַיִּגְרֵשׁוּנִי
: נִילֶךְ :

2 אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת תְּמִיד תְּהַלְלֵתוּ בְּפִי :

3 בְּיְהוָה תְּתַהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָנִים וַיִּשְׁמְחוּ :

4 גִּדְּלוּ לַיהוָה אֱתֵי וַנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו :

5 דַּרְשֵׁתִי אֶת־יְהוָה וְעַנְנֵי וּמַכְל־מַגְוֹרֹתַי הֲצִילֵנִי :

6 הִפְיִטוּ אֱלֹהֵי וַנְהָרוּ וּפְנֵיהֶם אֶל־יַחְפְּרוּ :

7 זֶה עָנִי קָרָא וַיְהוֶה שָׁמַע וּמַכְל־צָרוֹתַי הוֹשִׁיעוּ :

8 חִנָּה מִלֶּאדָה־יְהוָה סִבִּיב לִירְאֵיו וַיַּחֲלֹצֵם :

9 מַעֲמֹד וַרְאוּ כִי־טוֹב יְהוָה אֲשֶׁר־יִחַסְדָּו יַחְסְדָּו :

10 יִרְאוּ א' נַח אֶת־יְהוָה קִדְשׁוֹ כִּי אֵין מַזְכּוֹר לִירְאֵיו :

11 כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעֲבֵו וְדָרְשׁוּ יְהוָה לֹא־יַחְסְרוּ כָל־

: טוֹב :

12 לְכוֹבָבִים שָׁמְעוּ־לִי יִרְאת יְהוָה אֶלְמֶדְכֶם :

13 מִי־הָאִישׁ הִחְפִּץ חַיִּים אֱהָב יָמִים לְרָאוֹת טוֹב :

Ps. 34. Pieśń dziękczynna porządkiem alfabetycznym ułożona, po części dydaktycznej i napominającej treści. Napis określający okoliczność historyczną prawie dosłownie wzięty z 1 Sam. 21, 14. De Vette, Ewald, Zanz, Graetz i inni uważają jednak ten ps. za utwór późniejszej epoki.

1. מַעֲמֹד wł. smak, w przenośni rozsądek: gdy zmienił rozsądek, gdy udawał obłąd. Abimelech jest ogólnym mianem królów filistyńskich, tu oznacza Achisza króla Gat. Po szczęśliwym wyjściu z zagrażającego mu tam niebezpieczeństwa ułożył ten psalm.

6. מִי־הָאִישׁ rzucać promienie, przen. jaśnieć z radości. חָיִי pokr. z חָיִי błędną, w ogóle zmieniać się na twarzy.

14. Strzeż języka swego od zła, i ust twoich od mowy zdradnej.

15. Stroń od złego, a czynń dobrze, pragnij zgody i ubiegaj się za nią.

16. Oto oko Pańskie ku bogobojnym, a ucho Jego ku ich błaganom.

17. Gniew Boga na złoczyńców, by zgładzić z ziemi ich pamięć.

18. Wołają, a Bóg słucha, i ze wszystkich cierpień ich wyzwala.

19. Blizkim Bóg złamanym w sercu; skruszonych w duchu wspomaga.

20. Liczne są dolegliwości sprawiedliwego, ale ze wszystkich wybawia go Bóg.

21. Strzeże wszystkie członki jego, ani jeden z nich nie uszkodzony.

22. Uśmierca niegodziwego zło; a wrogi sprawiedliwego potępieni będą.

23. Wyzwala Bóg duszę sług swoich, a nie będą potępieni wszyscy, co ufają Mu.

Ps. 35.

1. Od Dawida. Rozpraw się Boże z tymi, którzy prawną się ze mną; zwalcz tych, co przeciw mnie walczą.

2. Chwyć za puklerz i tarczę, a powstań ku obronie mojej.

3. Porwij oszczep i stań zaporą przeciw prześladowcom moim; rzeknij duszy mojej, pomocą twoją Ja.

4. Niech zawstydzą się i zapłoną, którzy czyhają na życie moje, niech pierzchną i zarumienia się, którzy myślą o zagubie mojej.

Wedle większości komentatorów wymierzony przeciw potwarzom Dawida na dworze Saula. Por. 1 Sam. 26, 19.

2. *נש* posp. puklerz, tarcza, inni koleczuga od *נש* = *נש* ściagać, ścisnąć, przepasać biodra do walki.

3. Niektórzy: *נש* rodzaj oszczepu, włócznia, gr. *sagaris*, jednak bez zasady, wątpić bowiem należy, czy ta broń Scytów znana była autorowi.

4. *נש* od *נש* = *נש* ustępować, cofać się.

14 נִצֹר לְשׁוֹנֵי מַרְעַ וּשְׂפֵתַי מִדְּבַר מִרְמָה :

15 סוּר מִרְעַ וְעֲשֵׂה טוֹב בְּקֶשׁ שְׁלוֹם וְרִדְפֵהוּ :

16 עֵינַי יְהוָה אֶל־צַדִּיקִים וְאָזְנוֹי אֶל־שׁוֹעֲתָם :

17 פִּנְי יְהוָה בַּעֲשֵׂי רָע לְחַכְרִית מֵאַרְצֵי זָכָרָם :

18 צַעֲקוּ יְהוָה שְׁמַע וּמְכַל־צַרוֹתָם הַצִּלֵּם :

19 קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי לֵב וְאֶת־דַּפְאֵי רֵיחַ יוֹשִׁיעַ :

20 רַבּוֹת רַעוֹת צַדִּיק וּמְכַלָּם יַצִּילֵנוּ יְהוָה :

21 שִׁמְרָ כָל־עֲצֻמוֹתַי אַחַת כִּהְנִיחָה לֹא נִשְׁבְּרָה :

22 תְּמוֹתַת רֵשַׁע רָעָה וְשִׁנְאֵי צַדִּיק יֵאֲשָׁמוּ :

23 פִּוְדָה יְהוָה נַפְשׁ עַבְדּוֹ וְלֹא יֵאֲשָׁמוּ כָל־הַחַסִּים בּוֹ :

לה

1 לְדָוִד וְרִיבָה יְהוָה אֶת־יְרִיבָי לְחַם אֶת־לִחְמוֹי :

2 תַּחַזֵּק מִנִּי וְצַנְחָה וְקוֹמָה בְּעֵזְרֵתִי :

3 וְהִרְקַת תְּהִיַת וּמְגוֹר לְקִרְבָּאת רִדְפֵי אֶמְרָ לְנַפְשִׁי יִשְׁעֵתְךָ :

אָנִי :

4 יִבְשׁוּ וַיִּבְלְמוּ מִבְּקָשִׁי נַפְשִׁי יִפְגּוּ אַחֲוֹר וַיִּחַפְּרוּ חֻשְׁבֵי :

רַעֲתִי :

14. Odpowiedź na pytanie w poprzednim wierszu.
17. Jeżeli to utwór późniejszej epoki znaczyłoby מארץ : z Palestyny.
18. Wołają: gdy wołają w skrusze.
22. Por. Przypowieści 1, 32. 5, 22.

Ps. 35. Cały psalm rozpada się na trzy strofy z których każda się kończy zapewnieniem głębokiej i niezmiennej wdzięczności ku Bogu.

5. Niech będą jak plewa w obec wiatru; a anioł Boży niechaj ich rozproszy.

6. Niech będzie droga ich ciemna i śliska, a anioł Boży niechaj ich ściga.

7. Gdyż bez przyczyny zastawiali mi zgubne sidła swoje, bez przyczyny podkopywali życie moje.

8. Niech spotka go zaguba bezwiednie; a sidła, które ukrył niech uwikłają go, z łoskotem niech wpadnie w nie.

9. A dusza moja rozraduje się w Bogu, ucieszy się pomocą Jego.

10. Wszystkie członki moje zawołają: Boże, kto równy Tobie, który wybawiasz biednego od silniejszego, biednego i ubogiego od łupieżcy.

11. Stawają świadki przemocy, o czem nie wiem bada ją mnie.

12. Płacą mi złém za dobre; osieroconą dusza moja.

13. A ja, w czas ich niemocy, wdziałem wór żałobny, trapiłem postem duszę moją, a modlitwa moja do piersi mojej wracała.

14. Jak gdyby przyjacielem, jakby bratem moim był, błąkałem się; jakoby w żałobie po matce w czerni pochyliłem się.

15. A oni w upadku moim cieszą się i gromadzą, gromadzą się przeciw mnie oszczercy których nie znam, szarpiają mnie i nie poprzestają.

16. Z obłudnymi szydercami i pochlebami ostrzą na mnie zęby.

piersi odbijając się w niej smętném echem. *Raszi*: oby modlitwa moja na mnie się ziściła.

14. Stopniowanie: przyjaciel, brat, matka. *התהלכתי* dom. קרר. כנאל st. *const.* od *אָבֵל* nie od *אָבֵל*.

15. *עלע* wł. chromać. *נכים* = *נכים* którzy uderzają, ranią, (językiem) oczerniają. Por. Hiob 30, 8. Inni: z arab. *נוך* plotkarz. Szarpiają moje sławę.

16. okrągłego kształtu ciasto, pieczywo. 1 Król. 17, 12. od *עוג* = *עוג*. Dost: wespół z pochlebającymi szydercami za chleb, wespół z pasożytami, którzy za kęs chleba sławę niewinnych oczerniają. Inni: z pasażem (Tr. Sanh. p. 101. *בלשן עוגה* jak Jez. 32, 6. bluźnić: wygłaszając bezbożne bluźnierstwa. *חרק* zam. *חרק*).

5 יהיו כְּמִץ לְפַנְיֵרוֹת וּמִלֵּאָה יְהוֹה הַחַהּ :

6 יְהִי־דַרְכָם חֹשֶׁךְ וַחֲלָקְלָקֹת וּמִלֵּאָה יְהוֹה רֹדְפָם :

7 כִּי־חַנְּנָם מִמְּנוּלֵי שַׁחַת רַשָׁתָם חָנָם חָפְרוּ לְנַפְשֵׁי :

8 תְּבוֹאֲתוּ שׂוֹאֵה לֹא יִדַע וְרַשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־מִמֶּנּוּ תִלְכְּדוּ בְּשׂוֹאֵה

יִפְלֶ־בָּה :

9 וּנְפֹשֵׁי תַנְיִל בְּיַהוּה תְּשִׁישׁ בִּישׁוּעָתּוֹ :

10 כָּל עֲצַמֹתַי וְתַאמְרֹנָה יְהוֹה מִי כְמוֹד מִצִּיל עֵי מִחֹחַק

מִמְּנוּ וְעֵינַי וְאִבְיוֹן מִגִּזְלוֹ :

11 יְקוּמוּן עֲדֵי חַמָּם אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתִּי יִשְׁאַלוּנִי :

12 יִשְׁלַמוּנִי רַעַה תַּחַת מִוֶּבֶה שְׂכֹול לְנַפְשִׁי :

13 וְאֵינִי בַחֲלוּתָם לְבוֹשֵׁי שֶׁקַּע עֵינָי בְּצוּם נַפְשִׁי וְחַפְלָתִי

עַל־חִיקֵי תְשׁוּב :

14 כִּרַע כְּאֲחֵלִי הַתְּהַלְכָתִי כְּאֲבֵל־אֵם קֹדֶר שַׁחַתִּי :

15 וּבִצְלָעַי שָׁמְחוּ וּנְאֻסָּפוּ וּנְאֻסָּפוּ עָלַי גִּבִּים וְלֹא יָדַעְתִּי קִרְעִי

וְלֹא־דָמוּ :

16 בְּחִנְפֵי לְעֵינַי מַעֲוֹ חֶרֶק עָלַי שְׂגִימוּ :

* כִּמְז רַחַב

5. Por. Ps. 40, 15. Trzy momenta kłęski: niech się cofną, pierchną, a wyższą siłą gnani zupełnie się rozproszą. *רחם* zam. *רחם*.

6. *וחלקלקות* redupl. od *חלק* gładkie, śliskie miejsca.

7. *חננאם* dół siecią pokryty = zasadzka. *Hitzig* łączy *חננאם* z *חפרו*.

8. „Bezwiednie“ tu nagle, niespodzianie. Suff. w zn. zbiorowém.

10. Zakończenie pierwszej strofy.

11. Niekt. odnoszą te słowa do 1 Sam. 24, 10.

12. Inni: *שכול* app. do *רעה*: sieroctwo duszy mojej.

13. Gdy dotknęło ich cierpienie, modliłem się z głową zwieszoną. Por. 1 Król. 18, 42. Inni: modlitwa moja powtarzała się wciąż w mojej

17. Panie dopókiż patrzyć na to będziesz, odwiedź duszę moją od ich zgubnych zamysłów, od lwiąt moją jedyną.

18. Wystawiać Cię będę w zborze wielkim, wśród ludu liczego chwalić Cię będę.

19. Niech nie mają ze mnie uciechy, ci co mnie nie-nawidzą niesłusznie, a wrogują bez powodu; niech nie mru-gają okiem.

20. Bo nie zgodę głoszą, a na spokojnych téj ziemi słowa zdradne zmyślają.

21. Rozwierają na mnie usta swoje, wołają: otóż! otóż! widzi to oko nasze.

22. Widzisz to Boże, nie zamilcz; Panie nie oddalaj się odemnie.

23. Obudź się a ocuć dla prawa mego, Boże mój i Pa-nie dla sprawy mej.

24. Sądź mnie po sprawiedliwości Twojej Boże, Panie mój, a niech nie mają ze mnie uciechy.

25. Niech nie powiedzą sobie: otóż jest życzenie nasze, niech nie powiedzą: unicestwiliśmy go.

26. Niech się zawstydzą i zarumienią spolem, co cieszą się niedolą moją; niech okryją się hańbą i sromotą, którzy wynoszą się nademnie.

27. Niech się uradują i ucieszą ci, co pragną uspra-wiedliwienia mego, i niech mawiają zawsze: wywyższon niech będzie Bóg, który życzy pokoju słudze Swojemu.

28. A język mój będzie opowiadał sprawiedliwość Two-ję, dzień cały chwałę Twoję.

Ps. 36.

1. Przewodnikowi chóru, Od sługi Bożego, od Dawida.

2. Słowo występku do niegodziwego w sercu mojem. Nie ma bojaźni Boga przed oczyma Jego.

2. Głos występku do niegodziwego jest we wnętrzu serca mego, przenika je głęboko i boleśnie. Zamiast bliższego wyłuszczenia pod-szeptów występku, podaje wieszcz ostateczny ich rezultat: nie ma bo-jaźni i t. d. *Raszi* i *Mend*: występek głosi niegodziwemu, tak mniemam w sercu mojem. *Sept.* i *Vulg.* czytają לו: Głos występku przechównuje niegodziwy w sercu swoim. Inni uważają לו לישע jako nota ge-nitivi.

17 אֲדַרְנִי בַפֶּה תִרְאֶה הַשִּׁיבָה נַפְשִׁי מִשְׂאֵיהֶם מִכַּפְּיָרִים יִחַדְתִּי :

18 אֲדַרְנֶה בְּקִתְלֵי רֶב־בָּעַם עֲצוּם אֶהְלֶלְךָ :

19 אֶל־יִשְׁמַחֲוּ לִי אֵיבֵי שִׂקְרֵי שְׁנָאֵי חַסֵּם יִקְרְצוּ־עֵינָי :

20 כִּי לֹא שָׁלוֹם יִדְבְּרוּ וְעַל הַגְּעִי־אֲרָץ דְּבָרֵי מִרְמוֹת

יִתְשַׁבֵּן :

21 וַיִּרְחִבוּ עָלַי פִּיֵיהֶם אָמְרוּ הָאֵחַ וְהָאֵחַ רִאֲתָה עֵינֵינוּ :

22 רִאֲיָתָה יְהוָה אֶל־תַּחֲרֹשׁ אֲדַרְנִי אֶל־תִּרְחַק מִפְּנֵי :

23 הַעִירָה וְהַקִּיצָה לְמִשְׁפָּטֵי אֱלֹהֵי וְאֲדַרְנִי לְרֵיבֵי :

24 שִׁפְמֵנִי בְּצַדִּיקָה יְהוָה אֱלֹהֵי וְאֶל־יִשְׁמַחֲוּ לִי :

25 אֶל־יִאֲמְרוּ בְּלִבָּם הָאֵחַ נַפְשֵׁנוּ אֶל־יִאֲמְרוּ בְּלֵ עֲנוּהוּ :

26 יִבְשׁוּ וַיִּחַפְּרוּ וַיַּחֲדֹו שִׁמְחֵתִי רַעֲתֵי יִלְבְּשׁוּ־בִשֶׁת וּכְלָמָה

חַפְּנֵי־יָלִים עָלַי :

27 יִרְנוּ וַיִּשְׁמַחוּ תַפְצִי צַדִּיקֵי וַיִּאֲמְרוּ תַמִּיד יִגְדַל יְהוָה

דַּחֲפִין שָׁלוֹם עֲבָדָיו :

28 וְלִשְׁוֵי תַהֲנֶנָה צִהַקְהָ כָּל־הַיּוֹם תִּהְלֶלְתָּה :

לו

1 לְמַנְצַח לְעַבְד־יְהוָה לְדָוִד :

2 נֶאֱמַר־פֶּשַׁע לְרָשָׁע בְּקִרְבֵּ לִבִּי אִין־פָּחַד אֱלֹהִים לִנְגַד

עֵינָיו :

17. שואה = שואה . Moje jedyna, jak Ps. 22, 21.
18. Zakończenie dragiej strofy. Por. Ps. 22, 26.
19. Zam. אל יקרצו . Por. 1 Sam. 2, 3.
20. רִאֲתָהּ przeciwst. do רִאֲתָהּ . Por. Ps. 10, 14.

Ps. 36. Przedstawia niejaki podobieństwo do psalmu 14. i 53. Czas ułożenia psalmu oznaczyć się nie daje. Graetz odnosi go do epoki prześladowań prawowiernych za panowania króla Jojakima.

3. Bo schlebia mu w oczy, by znalazł grzech jego, by nienawidzieć.

4. Mowa ust jego nieprawość i obluda, pomija by stać się mędrszym i poprawić się.

5. Nieprawość zamysła na łożu swoim, stanął na drodze niedobrej, złém nie brzydzi się.

6. Boże do niebios sięga miłosierdzie Twoje, niezawodność Twoja pod obluki.

7. Sprawiedliwość Twoja jako góry najwyższe, Twoje wyroki jako głębia: niezmierna, człowieka i zwierzę wspomagasz Boże.

8. Jak cenną jest łaska Twoja, Panie, a synowie Adama, którzy pod cienie skrzydeł Twoich się chronią.

9. Nasyceni obfitością domu Twojego, a strumieniem rozkoszy Twoich napawasz ich.

10. Bo z Tobą źródło życia, w świetle Twojem oglądamy światło.

11. Rozciągnij łaskę Twoją nad tymi, co poznali cię; a sprawiedliwość Twoją na prawych sercem.

12. Niech nie nastąpi na mnie noga pychy, a ręka bezbożnych niech mnie nie potrąca.

13. Tam już padają złoczyńcy, porażeni i niemogą powstać.

Ps. 37.

1. Dawida psalm. — Nie obruszaj się na złoczyńców nie zajrzyj czyniącym nieprawość.

2. Bo jak trawa wprędce będą podcięci, i jako chwast zielony powiędną.

3. Zaufaj Bogu i czyn dobrze, żyj w kraju i pielęgnuj prawdę.

Ps. 37. Pieśń dydaktyczna, porządkiem alfabetycznym ułożona odpięra zarzuty czynione sprawiedliwości Bożej. Monotonną treść psalmu, będącego prawdopodobnie: późniejszym utworem podnosi po części wzniósł jego forma.

1. *hit*. od *חרר*. Por. Przyp. 24, 19.

2. *nif*. od *כיל*.

3. *De Wette*: Nie opuszczaj kraju dla panującego w nim ucisku możnych. *Raszi* biorący imper. za fut: a wtedy żyć będziesz w kraju pożywając owoce niezłomnej twój wiary, *יעה* jak *Hoz*. 9, 2. *Sternberg* żyj w kraju i pokrzepiaj się tą wiarą, że szczęście złoczyńców przemija. Inni *יעה*, podążaj, skłaniaj się ku prawdzie, por. Przyp. 13, 20. 15, 14. 29, 3. Najlepiej może *Graetz*: *באמנה* *יעה* chcieli żywić się w nim uczciwie.

3 בִּיהַחֲלִיק אֵלָיו בְּעֵינָיו לְמַצָּא עֵוֹנוֹ לְשָׁנָא :

4 דְּבִרְיָאֵי אֵוֹן וּמִרְמָה חֲדָל לְחַשְׁפִּיל לְהִיטִיב :

5 אֵוֹן וַיַּחֲשֹׁב עַל־מִשְׁכָּבוֹ יִתְיַצֵּב עַל־דַּרְכֵּךְ לֹא־טוֹב רָע :

לֹא יִמָּאֵם :

6 יִהְיֶה בְּהַשְׁמַיִם חֶסֶדְךָ אֲמוֹנַתְךָ עַד־שְׁחָקִים :

7 צִדְקַתְךָ וּבְהַרְרֵי־אֵל מִשְׁפָּטְךָ תִּתְּנוּם רַבָּה אֲדָם וּבְהַכְּמָה :

תִּוְשִׁיעַ יְהוָה :

8 מִהַיְקָר חֶסֶדְךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצַל כְּנָפֶיךָ יִחְסִיֹּן :

9 יִרְוֶוּ מִדֶּשֶׁן בֵּיתְךָ וּנְחַל עֲדֻנְךָ תִּשְׁקָם :

10 כִּי־עֲמִיד מְקוֹר חַיִּים בְּאֵיזֶרְךָ נִרְאֶה־אוֹר :

11 מִשֹּׁךְ חֶסֶדְךָ לְיִדְעִיָּה וְצִדְקַתְךָ לְיִשְׂרָאֵל־לֵב :

12 אֶל־תִּבְוֹאֵנִי רֶגֶל נְאֻמָּה וַיִּדְרֹשׁ־שָׁעִים אֶל־תַּנְהַנִּי :

13 שָׁם נִפְלוּ פְעָלֵי אֵוֹן דָּחוּ וְלֹא־יִכְלוּ קוּם :

לו

1 לְדָוִד | אֶל־תִּתְחַר בְּמַרְעִים אֶל־תִּקְנָא בְּעֵשֶׂי עֻלָּה :

2 כִּי כַחֲצִיר מְהֵרָה יִמְלֹךְ וּכְיֶרֶק דְּשֵׂא יִבּוֹלֵן :

3 כִּמְחַ בִּיהוָה וְעֵשֶׂה־טוֹב שְׂכָן־אֶרֶץ וְרַעַה אֲמוֹנָה :

3. מחליק por. Przyp. 2, 16. „gładkimi słowami schlebiać“, *חליק* por. *ib.* 28, 28. *אלי* odnosi się do bliźniego.

4. Po wyrazie „pomija“ dorozumiewać się należy „sposobności“. *להיטיב* dop. *דרכו*.

5. Inni rozumieją *דוד* *יע*. Por. Ps. 4, 5. 17, 3.

6. *בהשמים* zam. *עך* por. Deut. 9, 1. Niebiosa, obluki, tu obraz niekończoności.

9. *ומחל* zam. *וכחל*.

10. *אור* por. Ester 8, 16.

12. *הכני* *היף*. od *נור* wstrząsać.

13. „Tam“, miejsce nieokr. albo w którym nieprzyjaciele wiozszcza się zbrali. *דחו* *Pual* od *דחה*. *pract.* zam. *fut.*

4. I napawaj się Bogiem, a spełni życzenia serca twojego.

5. Porucz Bogu drogę twoją, i polegaj na Nim, a on dokona.

6. I wywidzie jak światło sprawiedliwość Twoją, a prawo Twoje jak jasne południe.

7. Poddaj się Bogu i wyczekuj go, nie zazdrość temu, któremu się powodzi, człowiekowi, który spełnił zamiary.

8. Zaniechaj gniewu, i porzuć zapalczywość, nie obruszaj się, bo to jedynie do złego.

9. Albowiem złoczyńcy zatraceni będą, a ufający Bogu, oni odziedziczą ziemię.

10. A jeszcze chwila, a nie będzie niegodziwego; spojrzysz na miejsce jego, a nie masz go.

11. Ale pokorni posiądą ziemię i napawać się będą pełnią pokoju.

12. Knuje niegodziwy przeciw sprawiedliwemu i ostrzy nań zęby swoje.

13. Pan urąga mu, bo widzi że nadchodzi dzień jego.

14. Miecza dobyli niegodziwcy, naciągnęli łuk swój, by porazić biednego i ucisnionego, by wytracić postępujących prostą drogą.

15. Miecz ich przebije ich serce, a łuki ich połamane będą.

16. Lepiej z małym sprawiedliwemu, niż w dostatku niegodziwcom wielu.

17. Albowiem ramiona niegodziwców połamane będą, a wesprze sprawiedliwych Bóg.

18. Zna Bóg losy nieskazitelnych, a dziedzictwo ich wieczne będzie.

19. Nie zawstydzą się w złą godzinę, a w dni głodu będą nasyчени.

16. Przyp. 15, 16. *Krochmal*: מרום = כחמק *Raszi*: Lepsza garstka stronników sprawiedliwego, niż tłum niegodziwców przemożnych.

17. Ramiona = potęga. *Pumpjański* wojska pomocnicze, por. Ps. 83, 9. Dan. 11, 15.

18. Ps. 1, 6. Dni = losy, ob. Ps. 31, 16.

19. Nie oznacza również trwogę, troskę. Por. Jer. 14, 4.

4 וְהִתְעַנְנָה עַל-יְהוָה וַיִּתֵּן-לָהּ מִשְׁאֵלֹת לִבָּהּ :

5 הָיָה עַל-יְהוָה דְרָכָהּ וּבִטְחָהּ עָלָיו וְהוּא יַעֲשֶׂה :

6 וְהוֹצִיא כְאוֹר צַדִּיקָהּ וּמִשְׁפָּטָהּ בְּצַדִּיקִים :

7 דָּוִם | לַיהוָה וְהִתְחַלְלַל לָו אֶל-הַתְּחִיחַר בְּמַצְלֵיחַ דְרָכָו

בְּאִישׁ עֲשֵׂה מוֹמֹת :

8 הִרְגָה בְּאֵף וַעֲזַב חַמָּה אֶל-הַתְּחִיחַר אֵהָהּ לְהַרְעֶה :

9 בִּי-מַרְעִים יִפְרֹתוּן וְקוֹץ יְהוָה הִפָּה יִירְשׁוּ-אֶרֶץ :

10 וְעוֹד מֵעַט וְאֵין רִשְׁעֵי וְהַתְּבוֹנָנֹת עַל-מְקוֹמוֹ וְאֵינְנֹו :

11 וְעֵנִים יִירְשׁוּ-אֶרֶץ וְהִתְעַנְנֹו עַל-רַב שְׁלוֹם :

12 זִמַּם רִשְׁעֵי לְצַדִּיק וְחָרַק עָלָיו שְׁנָיו :

13 אֶרְגִּי יִשְׁחַק-לוֹ בִּי-רָאָה בִּי-יָבֵא יוֹמוֹ :

14 חָרַב | פָּתַחוּ רִשְׁעִים וְדַרְכֵי קִשְׁתָּם לְהַפִּיל עָנִי וְאֶבְיֹון

לְמַבּוֹחַ יִשְׂרָאֵל :

15 חֲרָבָם תִּבֵּא בְלִבָּם וְקִשְׁתוֹתָם תִּשְׁבְּרֶנָּה :

16 מָוֶב מֵעַט לְצַדִּיק מִחַמּוֹן רִשְׁעִים רַבִּים :

17 כִּי זְרוּעוֹת רִשְׁעִים תִּשְׁבְּרֶנָּה וְסוֹמְךָ צַדִּיקִים יְהוָה :

18 יִרְעַע יְהוָה יָמֵי תַמִּימִים וְנִחַלְתָּם לְעוֹלָם תְּהִיָּה :

19 לֹא-יִבְשׁוּ בְּעַת רָעָה וּבִימֵי רָעָבוֹן יִשְׁבְּעוּ :

5. Droga = los. Por. Jer. 12, 1. Ps. 22, 9.

8. Bo to jedynie do naśladowania złego przykładu cię doprowadzi.

9. Ps. 25, 13. Inni: odziedziczą ziemię, powrócą do ojczyzny.

14. Ps. 11, 2.

15. Ps. 7, 15-17.

20. Albowiem niegodziwcy zaginą, a wrogi Boga jak krasa łąk znikną, jako dym znikną.

21. Pożyczają niegodziwcy a nie płaci, a sprawiedliwy miłosierny jest i daje.

22. Bo błogosławieni Jego posiadają ziemię, a wykleci Jego będą zatraceni.

23. Pzez Boga kroki męża są kierowane, a drogę Jego upodobał sobie.

24. Chociaż upadnie, nie runie, gdyż Bóg wspiera go.

25. Młody byłem i zestarzałem się, a nie widziałem sprawiedliwego opuszczonym, ani potomstwa jego zebrzącego chleba.

26. Codziennie miłosiernym jest i rozpożycza; a potomstwo jego błogosławieństwem.

27. Stroń od złego, a czyn dobrze, a bądź spokojnym na wieki.

28. Albowiem Bóg miłuje prawosć i nie opuści pobożnych swoich; na wieki ma ich w straży Swojej, a ród niegodziwych zaginie.

29. Sprawiedliwi odziedziczą ziemię i zamieszka ją na zawsze na nięj.

30. Usta sprawiedliwego wysnuwają mądrość, a język jego wygłasza prawo.

31. Nauka Pana jego w jego sercu; nie chwieją się kroki jego.

32. Czyha niegodziwy na sprawiedliwego i pragnie śmierć mu zadać.

33. Bóg nie zostawi go w ręku jego, i nie potępi go, gdy będzie sądzony.

34. Mięj nadzieję w Bogu, przestrzegaj drogi Jego, a On Cię wywyższy, abys odziedziczył ziemię; zagładę niegodziwych zobaczysz.

24. *hof* od טול wł. nie będzie rzucony, powalony.

25. Por. Hiob 4, 7.

27. *Kimchi*: ומשכן jak ישכן.

28. Dla braku wiersza rozpoczynającego się od *y* czytają niekt. לעולם albo לעולם גשמו עריצ

30. Por. Przyp. 10, 30, 31.

33. Gdy go niesprawiedliwi sędziowie osądzą i potępią.

20 כִּי רָשָׁעִים יִאֲבְדוּ וְאֹיְבֵי יְהוָה כִּי־קַר כָּרִים כָּלוּ
בְּעֵשֶׂן כָּלוּ :

21 לֹא רָשָׁע וְלֹא יֹשֵׁם וְצַדִּיק חֲנוּן וְנוֹהֵן :

22 כִּי מִבְּרֵכּוֹ יִרְשׁוּ אֶרֶץ וּמִקִּלְיוֹ יִפְרֹתוּ :

23 מִיְהוָה מִצַּעֲדֵי־גִבּוֹר כּוֹנְנֵי וְדַרְכּוֹ יִחְפֹּץ :

24 כִּי־יִפֹּל לֹא־יִטַּל כִּי יִהְיֶה סוֹמֵךְ יָדוֹ :

25 גַּעַר הָיִיתִי גַם־קִנְיָתִי וְלֹא־דָרְאִיתִי צַדִּיק גַּעַז וְזָרְעוֹ
מִבְּקִשְׁ־לֶחֶם :

26 כָּל־הַיּוֹם חֲנוּן וּמְלֹאָה זָרְעוֹ לְבִרְכָּה :

27 סוֹר מֵרַע וְעֵשֶׂה־טוֹב וְשָׁכֵן לְעוֹלָם :

28 כִּי יִהְיֶה אֱהָב מִשֹּׁפֵט וְלֹא־יִגְעֹז אֶת־חֲסִידָיו לְעוֹלָם
נִשְׁמְרוּ וְזָרַע רָשָׁעִים נִכְרָת :

29 צַדִּיקִים יִרְשׁוּ־אֶרֶץ וַיִּשְׁכְּנוּ לְעַד עָלְיָה :

30 כִּי־צַדִּיק יִהְיֶה חֲכָמָה וְלִשְׁוֹנוֹ תִּדְבֹּר מִשֹּׁפֵט :

31 תּוֹרַת אֱלֹהֵיוּ בְּלִבּוֹ לֹא תִמְעַד אִשְׁרָיו :

32 צוֹפֵה רָשָׁע לְצַדִּיק וּמִבְּקִשׁ לְחַמְיוֹ :

33 יְהוָה לֹא־יִעֲזָבֵנו בְּיָדוֹ וְלֹא יִרְשִׁיעֵנו בְּהַשְׁפָּמוֹ :

34 קִוְיָה אֶל־יְהוָה וְיִשְׁכַּר דַּרְכּוֹ וַיְרוֹמְמֵה לְרֵשֶׁת אֶרֶץ
בְּהַפְרַת רָשָׁעִים תִּרְאֶה :

20. „Krasa łąk“ trawa. כר pastwisko, łąka. Wedle niekt. wieszcz tu mówi o rosie porannej, która na polach błyszczcy, ale szybko znika. Inni: jak tłuszc zgniat ofiarowanych na ołtarzach. *Sternberg* כברים היקריב כעשן zam. בעשן.

21. W skutek gniotącej go nędzy.

23. W tu „sprawiedliwy“ Por. Przyp. 20, 24.

35. Widziałem niezbożnika przemożnego, rozpierającego się niby samorosłe drzewo zielone.

36. A przeminął i otóż nie ma go, szukałem go a nie znalazł się.

37. Strzeż niewinnego, patrz prawego, bo przyszłość jest dla męża pokoju.

38. A występni wytepieni będą spolem, przyszłość niegodziwych zniweczona jest.

39. A zbawienie sprawiedliwych od Boga, On obroną ich w czas niedoli.

40. Wspomaga ich Bóg i ocala ich, ocala ich od niegodziwych i wybawia ich, bo zaufali Mu.

Ps. 38.

1. Psalm Dawida na wspomnienie.

2. Boże w gniewie Twoim nie karć mnie, w oburzeniu Twojem nie karaj mnie.

3. Bo strzały Twoje utkwiły we mnie, a tknęła mnie ręka Twoja.

4. Ani cząstki zdrowej na ciele mojem w obec gniewu Twego, niema spokoju członkom moim w obec grzechu mojego.

5. Bo winy moje przerosły głowę moję, jako brzemię ciężkie, przeciążają mnie.

6. Zaropiały i zajątrzyły się rany moje, dla głupoty mojej.

7. Pokrzywiłem się, pochyliłem bardzo, cały dzień w żalobie chodzę.

8. Albowiem biodra moje pełne zgorzeli, a nic zdrowego w ciele mojem.

występku przeciw Uryaszowi i trapiących go na wspomnienie tego czynu ciężkich wyrzutów sumienia. Cały układ przypomina ps. 6-ty.

2. Por. Ps. 6, 2.

3. Por. Ps. 32, 4. נרחו *nif.* od נרחו .

4. Cierpienia fizyczne będące skutkiem cierpień moralnych.

5. Porównanie winy do powodzi.

6. מקק *nif.* od נמקו .

7. Por. Ps. 38, 14. Jez. 21, 3. שחורי od שחור = שוח i שוחה . הלכתי *piel.*

8. נקלה *part. nif.* od קלה palić, łac. *calco.*

35 רֵאִיתִי רָשָׁע עָרִיץ וּמְתַעֲרָה פְּאוּרָה בַּעֲנָן :

36 וְגַעַבְדוֹ וְהִנֵּה אֵינְנוּ וְאִבְקִשְׁהוּ וְלֹא נִמְצָא :

37 שְׁמֵרְתֶם וּרְאֵה יִשְׂרָאֵל פִּי־אַחֲרֵית לְאִישׁ שָׁלוֹם :

38 וּפְשָׁעִים נִשְׁמְרוּ יַחַדוּ אַחֲרֵית רָשָׁעִים נִבְרָתָה :

39 וְתִשְׁוַעַת צְדִיקִים מִיְהוָה מֵעוֹם בְּעַת צָרָה :

40 וְיַעֲזֹרֶם יְהוָה וַיִּפְלְטֵם יִפְלְטֵם מִרָשָׁעִים וַיִּוֹשִׁיעֵם כִּי

חֲסוּ בּוֹ :

לח

1 מִזְמוֹר לְדָוִד לְהַזְכִּיר :

2 יְהוָה אֵל־בְּמִצְפֵּיךָ תִּוְכִיתֵנִי וּבַחֲמַתְךָ תִּיַפְרֵנִי :

3 כִּי־חָצִיךָ נִחְרוּ־בִי וַתִּנְחַת עָלַי יְהוָה :

4 אֵין־מָתָם בְּבִשְׂרֵי מִפְנֵי וְעַמְּךָ אֵין־שָׁלוֹם בְּגַעְצָמִי מִפְּנֵי

חֲפָאֲתַי :

5 כִּי־עוֹנֵנִתִי עָבְרוּ רֵאשִׁי כַּמֶּשֶׁא כָבֵד יִבְבְּרוּ מִפְּנֵי :

6 הַבְּאִישׁוֹ נִמְקוּ חֲבוּרָתִי מִפְּנֵי אֱוִלָתִי :

7 נִעֲוִיתִי שַׁחְתִּי עַד־מָאֵד כָּל־הַיּוֹם קָדַר הַלִּבִּיתִי :

8 כִּי־בִסְלֵי מִלְאוֹ נִקְלָה וְאֵין מָתָם בְּבִשְׂרֵי :

35. Zdanie swoje stwierdza autor własnym doświadczeniem. עריץ straszny, srogi, przemożny. וּמְתַעֲרָה wł. wylewać się, przen. o drzewie się rozszerzać. פְּאוּרָה drzewo jeszcze nie przesadzone, na pierwiastkowym swoim gruncie kwitnące, od יורה jaśnieć, kwitnąć.

37. Inni: Strzeż niewinności, zważaj na prawość. מִיְהוָה szczęśliwa przyszłość. Por. Jer. 29, 11. Według innych, potomstwo. Przyp. 24, 20.

Ps. 38. Ułożony przez Dawida pod wpływem moralnych i fizycznych cierpień którym uległ prawdopodobnie w skutek popełnionego

9. Strętwiałem i skruszyłem się wielce, jęczę ze wzburzenia serca mego.

10. Panie obecném Tobie całe pragnienie moje, a westchnie moje przed Tobą nie ukryte.

11. Serce moje kołace, opuściła mnie siła moja, a światło oczu moich, i ono nie zostało się przy mnie.

12. Przyjaciele moi i towarzysze od plagi mojej stronią, a blizcy moi zdala stanęli.

13. A zastawiają sidła co żądają duszy mojej, a pragnący nieszczęścia mego miotają obelgi, i zdrady cały dzień knują.

14. A ja jak głuchy nie słyszę, i jak niemy, co nie otwiera ust swoich.

15. I stałem się jak człowiek, który nie rozumie, a nie ma w usciech odprawy.

16. Bo Ciebie Boże wyczekuję; Ty odpowiesz Boże Panie mój.

17. Bom rzekł: niech nie mają uciechy ze mnie; gdy się chwieje noga moja, niech nademnie się nie wynoszą.

18. Bom ja na upadek gotów, a ból mój obecny mi zawsze.

19. Bo winę mą wyjawiam, a pokutuję za grzech mój.

20. A wrogi moje żyją, wzmacniają się, mnożą się nie nawidzają mnie niesłusznie.

21. I odpłacający złém za dobre, którzy mnie przesładują, za to że dążę za dobrém.

22. Nie opuszczaj mnie Boże Panie mój, nie oddalaj się odemnie.

23. Pospiesz na ratunek mój Panie, pomocy moja.

Ps. 39.

1. Przewodnikowi chóru Jedutunowi. Psalm Dawida.

2. Rzekłem: Strzedz będę dróg moich, bym nie zgrzeszył językiem moim; utrzymam ustom moim zamknięcie, póki niegodziwy przedemną.

Ps. 39. Wieszczyk wystawiony na ustawiczne ciosy losu, na zawody i cierpienia, postanowił zrazu poddać się w milczeniu przeznaczeniu swojemu. Obawia się bowiem aby utyskiwaniem swoim Boga nie obraził. Ból jednak przemógł, a z uciśnionej piersi wypada nareszcie skarga.

2. מוחסום Deut. 25, 5. Ezech 39, 11. Aby szemranie moje nie było powodem publicznego zgorzenia.

9 נפונתי ונדפיתי עד מאד שאנתי מנחמת לבי :

10 אדני נגדה כל פאתי ואנחתי מפה לא נסתרה :

11 לבי סחרחר עובני כחי ואור עיני נסתם אין אתי :

12 אחבי ורעי מנגד נגעי יעמדו וקרובי מרחק עמדו :

13 וינכשו מבקשי נפשי ודרשי רעתי דברו הוות ומרמות :

כל היום יהגו :

14 ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו :

15 ואתי כאיש אשר לא שמע ואין בפיו תוכחות :

16 כילדה יהיה הוחלתי אתה תענה אדני אלתי :

17 כיאמרת פני ישמחו לך במוט רגלי עלי הגדילו :

18 כיאני לצלע נבון ומכאובי נגדי תמיד :

19 כיעוני אנגד אדאג מחטאתי :

20 ואיבי חיים עצמו ורבו שנאי שקר :

21 ומשלמי רעה תחת טובה ישמנני תחת רדופי :

רמי קרי טוב :

22 אל תעובני יהיה אלתי אל תרתק מפני :

23 תושעה לעזרתי אדני תשועתי :

למ

1 למנצח לידיתון לידיתון קרי מזמור לדוד :

2 אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי :

מחסום בעוד רשע לנגדי :

9. רכה נכחתי nif. od מננ pokr. z מננ wł. twarzenie. nif. od רכה .

11. Piel redupl. od סחר כחך w około, o sercu bić przyspieszonym pulsem. עיני do app. עם .

13. נקש וינקש piel. od נקש .

16. Mam nadzieję, że Ty za mnie odpowiesz.

18. Gotów przyjąć z ręki Twojej karę na którą zasłużyłem.

23. Por. Ps. 40, 14, 70, 6.

3. Zaniemiałem milczeniem, zwątpiłem o dobrém, choć ból mój się zajątrzył.

4. Rozgorzało się serce we wnętrzu mojem, w umyśle moim zapłonął ogień, i przemówiłem językiem moim.

5. Objaw mi Boże koniec mój, i wymiar dni moich jakim jest, bym poznał jak nikłym ja.

6. Oto piędziesiątymi wymierzyłeś dni moje, a wiek mój jak nicosć przed Tobą. Zaprawdę, wszystko znikomością, każdy człowiek istniejący. — Sela.

7. Zaprawdę, niby widmo błąka się człowiek, tylko dla marności wrzawę czyni, gromadzi a nie wie kto to zabierze.

8. A teraz czego mam się spodziewać Panie? Nadzieja moja, w Tobie ona.

9. Od wszelkich przewinień moich wyzwól mnie, posmiewiskiem podłych nie czyni mnie.

10. Zaniemiałem i nie otwieram ust moich, boś Ty to uczynił.

11. Odwróć odemnie plagę Twą, od grozy ręki Twojej ginę.

12. Karami za winy karcisz człowieka i niweczysz, ni by mól, jego wspaniałość, zaprawdę, znikomością każdy człowiek. — Sela.

13. Wysłuchaj modlitwę moję Boże, wołanie moje usłysz, na lzy moje nie milcz, bo przychodniem ja u Ciebie, przy-siedlenieć jak wszyscy przodkowie moi.

14. Ulżyj mi, abym się orzeźwił, zanim odejdę, a nie będzie mnie.

9. Baczac na moję znikomość, chciéj mnie wyzwolié od skutków moich przewinień, od brzemienia cierpień moich.

10. Właściwie nie mogą nic zarzucić sprawiedliwym wyrokiem Twoim.

11. Wszakże ze względu na krótkość życia, błagam o ulgę w przy-szości. גרה תגרה .

12. מסם = מסה od חסם .

13. Obcy i przysiedleńcy mieli wyłączne prawa, Lev. 25, 23. na które się wieszcz niejako powołuje.

14. השע imp. חס od שוע zam. חסע wł. odstęp odemnie, poprzestań.

חס od חסע pok. z חס przezwyciężyć trudności, zebrać siły, w arab. jaśnieć, świecić. W księdze Hiob powtarzają się kilkakrotnie te same wyrażenia.

3 גאלמתי דומיה החשיתי מסוב וכאבי נעפר :

4 חס-לפי בקרפי בהניתי תבער-אש דברתי בלשוני :

5 הודי עני יהוה קצי ומדת ימי מה-היא אדעה מה :

חל אני :

6 הנה מפחות ונתתה ימי וחלפי כאין נגדך אנה-כל-הכל :

כל-אדם נצב סלה :

7 אנה-בצלם ויתלה-איש אנה-הכל והמיון יצפר ולא-יתע :

מי-אספם :

8 ועתה מה-קונתי אדני הוחלתי לך היא :

9 מפל-פשעי הציגני חרפת נכל אל-תשימני :

10 גאלמתי לא אפתח-פי כי אתה עשית :

11 הסר מעלי נגעך מתגרת ידך אני כליתי :

12 בתוכחות על-עון יסרת איש ותמם בעש חמודי אנה :

הכל כל-אדם סלה :

13 שמעה תפלתי ויהוה וישועתי והאזינה אל-דמעתי אל-

תחרש כי גר אנכי עמך תושב בכל-אבותי :

14 השע ממני ואבליגה במרם אלה ואיני :

3. Geier: zamilkłem daleki od szczęścia. De Wette: zamilkłem o wszystkim, elliptycznie zam. מסוב ועד רע Gen. 31, 24. Philippson i Hengstenb: bez dobrego skutku, bo ból bardziej tylko się zajątrzył. חס od חסע .

4. Ból przelamał postanowienie i wyrzekłem co następuje. Por. Jer. 20, 9.

5. Abym wiedział jak długo mi jeszcze cierpieć pozostaje.

6. כל-הכל cała uosobiona znikomość. Wedle innych pleonazm jak חסב 1 Król 10. Herksh: nawet w pełni sił zostający Mendelson: Jest to rzecz pewna!

7. I jak istota jego tak i jego sprawy i dążenia. Inni: בעלם w mroku nieświadomości.

Ps. 40.

1. Przewodnikowi chóru. Dawida pieśń.
2. Czekać czekałem Boga, a skłonił się ku mnie i wysłuchał wołanie moje.
3. I wydobył mnie z otchłani ogłuszającej, z grzęzkiego bagna, i postawił na opoce nogi moje, upewnił kroki moje.
4. I dał w usta moje pieśń nową, chwałę Panu naszemu; ujrzą to tłumy a ulękną się i zaufają Bogu.
5. Szczęsny mąż, który uczynił Boga nadzieją swą, i nie zwrócił się ku hardym i zwolennikom kłamstwa.
6. Wiele spełniłeś Ty Boże, Panie mój cudów i zamyśłów Twoich dla nas; nie nie dorówna Ci, by wymówić i wygłosić, zbyt liczne są, by je wymienić.
7. Ofiar bitych i śniednych nie żądasz, w uszy mi to wpoikęś, całopalenia i obiady rozgrzesznej nie wymagasz.
8. Tedy rzekłem, oto przybyłem ze zwojem księgi przepisanej mi.
9. Spełniać wolę Twoję, Panie pragnę, a nauka Twoja we wnętrzu mojem.
10. Zapowiadam zbawienie w zborze licznym, oto warg moich nie powściągam, Boże, wiesz o tém.
11. Sprawiedliwości Twój nie ukrywam w sercu mojem, o prawdzie i pomocy Twojej opowiadam, nie taję łaski i niezawodności Twojej przed zбором licznym.

5. Początek pieśni. *יש עמי* od silę własną od dumni, ufni w własną silę od skłaniający się ku kłamstwu, ku temu co ufność ludzką zawodzi.

7. Za podobne łaski należy się Najwyższemu wdzięczność, ale w jaki sposób ją Bogu okazać? Ofiar wszak żadnych nie potrzebuje. *קָרַד* kopać, ryć, tu otwierać uszy, wpajać.

8. Wtedy, gdy szukał sposobu wyrażenia Ci mojej wdzięczności, umyśliłem stanąć przed Tobą z księgą zakonu, aby świadczyła, że spełniłem wszystko co mi przepisane zostało. *על* przepisywać komu, 2 król. 22, 13.

9. Wiesz powołuje się na wszystkie swoje zasługi.

מ

- 1 *לְמַנְצַח לְדָוִד מִזְמוֹר :*
- 2 *בָּנָה קִוִּיתִי יְהוָה וַיִּט אֵלַי וַיִּשְׁמַע שׁוֹעֲתִי :*
- 3 *וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שְׁאוֹן מִטְּמֵי תַיִן וַיִּקַּם עַל-סֹלַע רַגְלִי*
בְּיַגְוֵן אֲשֶׁר־נִי :
- 4 *וַיִּתֵּן בְּפִי אֶשֶׁר חִדַּשׁ תְּהִלָּה לְאַלְהֵינוּ יִרְאוּ רַבִּים וַיִּירָאוּ*
וַיִּבְטְחוּ בַיהוָה :
- 5 *אֲשֶׁר הִבְבֵּר אֲשֶׁר-שָׁם יְהוָה מִבְּטָחוֹ וְלֹא-פָנָה אֶל-רֵתֵבִים*
וַיִּשְׁמֵי כְבוֹד :
- 6 *רַבּוֹת עֲשִׂיתָ אֲתָה יְהוָה אֱלֹהֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשַׁבֹתֶיךָ*
אֲלֵינוּ אֵין אֶרְךָ אֱלֹהֵי אֲנִידָה וְאַדְבָּרָה עֲצֻמוֹ מִסִּפֵּר :
- 7 *וַבַּח וּמִנְחָה לֹא-חִפְצָה אֲנִים כְּרִיתָ לִי עֹלָה וַחֲטָאָה*
לֹא שְׁאַלְתָּ :
- 8 *אֲנִי אֲמַרְתִּי הִנֵּה-בָאתִי בְּמִנְלַת-סִפֵּר כְּתוּב עָלַי :*
- 9 *לְעֲשׂוֹת רְצוֹנָה אֱלֹהֵי חַפְצֹתֵי וְתוֹרֹתֶיךָ בְּתוֹךְ מִעֵי :*
- 10 *בְּשִׁרְתִּי צָדֵק וּבְקָהֶל רֵב הִנֵּה שְׁפַתִּי לֹא אֶכְלָא יְהוָה*
אֲתָה יִדְעֵתָ :
- 11 *צִדְקָתֶךָ לֹא-כִפִּיתִי אֲבִי בְּתוֹךְ לִבִּי אֲמוֹנַתְךָ וַתִּשְׁוַעְתְּךָ*
אֲמַרְתִּי לֹא-כִתַּרְתִּי חֶסֶדְךָ וְאַמְתִּיךָ לְקָהֶל רֵב :

Ps. 40. Zdaje się że Dawid ułożył ten psalm w czasie rokoszu Seby. Wiersz 14—18. stanowi w nieco zmienionej redakcyi ps. 70. Nie zwracający uwagi na napis odnoszą go do czasu wyswobodzenia ludu z niewoli Babilońskiej.

3. *אין jama*, głębia, *שזון szum*: głębia grzmiąca, pełna wód szumiących. Por. Ps. 65, 8. Jez. 17, 12. *Inni*: ze zgubnej jamy. *וַיִּזְזוּ* trzęsawisko, od *וַיִּזְזוּ* brodzić. *טֵיט* topiel, błoto.

4. Dał mi powód do nowej pieśni. *יראו ויראו* gra wyrazów.

12. Ty Boże nie nchylisz miłosierdzia Twojego odemnie, łaska i niezawodność Twoja niechaj zawsze mnie strzegą.

13. Albowiem opadły mnie klęski bez liczby, doścignęły mnie winy moje, a nie mogą ich przejrzeć, liczniejszo są niż włosy głowy mojej, a serce moje opuszcza mnie.

14. Racz Boże ocalić mnie, Boże na pomoc mi pośpiesz.

15. Niech zawstydzą się i zarumienią społem, czyhający na życie moje, aby je porwać, niech pierzchną i okryją się hańbą pragnący nieszczęścia mojego.

16. Niech osłupieją ze sromoty, ci, którzy szczują na mnie-hej, hej!

17. Niech ucieszą i uradują się w Tobie wszyscy pożądamy Cię, niech powtarzają wciąż: wielkim jest Bóg, miłujący zbawienie Twoje.

18. Ja zaś biedny i nędzny, Pan o mnie pomyśli, pomocą moją i zbawcą moim Ty, Panie mój nie zwlekaj.

Ps. 41.

1. Przewodnikowi chóru. Psalm Dawida.

2. Szczęsny kto ma wzgląd na biednego, w dzień niedoli ocali go Bóg.

3. Bóg go ustrzeże i zachowa przy życiu; szczęsnym będzie na ziemi i nie odda go na wolę wrogów jego.

4. Bóg go wesprze na łożu boleści, całe posłanie jego odmienisz w chorobie jego.

powiernika Joaba, który podczas choroby Dawida ogłosił królem Adoniję. Por. 1 król 1.

2. *לֵךְ מִשְׁכֵּל* od *שָׁכַח* pokr. z *שָׁכַח* przenikać okiem, mieć wzgląd. Inni zaglądać, odwiedzać, por. Przyp. 21, 12.

3. *רַעוּה* odnosi się do *רַעוּה*—niedola nie odda go. *נַשׂוּ* por. Psalm 27, 12.

4. Odmienić łożo boleści = uzdrowić. *Mendels*: przesłać, udogodnić. *Sternberg*: Ty, który całe posłanie jego odmieniłeś. *Graetz*: על משכבו אשר הפכת.

12 אֲתָהּ יְהוָה לֹא-תִכְלֵא רַחֲמֶיךָ מִפָּנַי חֶסְדְּךָ וְאַמְתָּךְ תִּמְדֵּי יִצְרוּנִי :

13 כִּי אֶפְפוּ עָלַי רָעוֹת עַד-אֵין מִסְפָּר הַשִּׁינֹנִי עֹנְתֵי וְלֹא-יִכְלֵתִי לִרְאוֹת עֲצָמוֹ מִשְׁעָרוֹת רֹאשִׁי וְלִפִּי עֹבְבֵי :

14 רָצִיהָ יְהוָה לְחַזִּילָנִי יְהוָה לְעֹזְרֵתִי חוֹשֶׁה :
15 יִבְשׂוּ וַיִּחְפְּרוּ וַיִּבְלְמוּ חֲפָצַי רַעֲתֵי :

16 יִשְׁמוּ עַל-עַקֵּב בְּשֵׁתֶם הָאֲמָרִים לִי הֵאֱחָהּ וְהָאֵחָה :

17 יִשְׁשׂוּ וַיִּשְׁמְחוּ וּבָךְ בְּלִי-מִבְּקֵשֶׁיךָ וְאֲמָרוּ תִמְדֵּי יִגְדֵּל יְהוָה אֱלֹהֵי תְשׁוּעָתְךָ :

18 וְאֲנִי וְעַנִּי וְאֲבִיוֹן אֲדָנִי יִחְשַׁב-לִּי עֹזְרֵתִי וּמִפְּלִטֵי אֲתָהּ אֲלֹהֵי אֱלֵהֵי אֱלֵהֵי אֱלֵהֵי אֱלֵהֵי :

מא

1 לְמַנְצֵחַת מִזְמוֹר לְדָוִד :

2 אֲשֶׁרֵי מִשְׁפִּיל אֱלֹהֵי בְּיֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ יְהוָה :

3 יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וַיִּחַיְהוּ יֵאֱשֶׁר וְאִשֶׁר קִרִי בְּאָרְצָךְ וְאֵל-תִּתְּנֵהוּ :

בְּנַפְשׁ אִיבִיו :

4 יְהוָה יִסְעָדֵנוּ עַל-עֵרֶשׁ דָּוִד כָּל-מִשְׁכָּבוֹ הִפְכָת בְּחַלְוֵי :

13. רעוה odnosi się do עצמו.

14. Por. Ps. 70.

16. *שמם* od *ישמו* — שמם על z powodu. *האח* interj. por. Ps. 35, 21, 25.

17. Por. Ps. 35, 27.

Ps. 41. Wieszcz obłożnie chory i zarazem od wiarołomnych przyjaciół opuszczony, czuje żywo osamotnienie swoje. Niektórzy upatrują w wymienionym powierniku, Mesboseta lub Achitofela i wnioskują ztąd o ułożeniu ps. w czasie powstania Absalona. *Sternberg* uważa za owego

5. Jam rzekł: Boże zmiłuj się nademną, uzdrów duszę moją, bom zgrzeszył Tobie.

6. Wrogi moje mówią: źle ze mną, kiedyż umrze i zaginie imię jego.

7. A gdy przyjdzie kto odwiedzić, fałsz mówi, serce jego zbiera niegodziwości, wychodzi on na ulicę i rozgłasza..

8. Społem przeciw mnie szepcą, wszyscy nienawidzący mnie, na mnie knują; biada mi.

9. Sprawa zgubna rozlana w nim, a gdy się położył, już nie powstanie.

10. Nawet przyjaciel mój, na którym polegałem, który jada chleb mój, podniósł na mnie stopę.

11. A Ty Boże zmiłuj się nademną, dźwignij mię, a odpłacę im.

12. Przez to poznam, żeś Sobie upodobał we mnie, gdy nie zatryumfuje wróg mój nademną.

13. A mnie, dla niewinności mojej wspierasz mnie, i stawiasz przed Sobą na wieki.

14. Błogosławiony Bóg, Pan Izraela od wieczności do wieczności. Amen i amen.

10. Achitofel albo Joab. Podniósł pięte, aby mnie zdeptać. Inni: wielce mnie podszedł, albo zawzięcie mnie prześladuje.

11. *Vaih*: Dawid dalekim jest od uczucia zemsty póki idzie o prywatne, osobiste jego sprawy. (2 Sam. 19, 24.). Inaczej gdy idzie o porządek państwowy, o tron i dynastya, o zachowanie dóbr lub praw publicznych, powierzonych mu przez Boga. Por. Przyp. 20, 22.

12. *רַיַע* *לִי*: od *רָיַע*.

13. *וַאֲנִי* Co mnie się tyczy, w przeciwstawieniu do *וַאֲחֵיהֶם*.

14. Doksologja przy zakończeniu każdej z następujących trzech ksiąg, dodana prawdop. przez redaktora.

5 *אֲנִי אִמְרָתִי יְהוָה חֲנֻנִי רַחֵם נַפְשִׁי כִּי־חָטָאתִי לָךְ :*

6 *אֵינִי וְאִמְרוּ רַע לִי כִּמְתִי יָמוּת וְאֶבֶד שְׁמוֹ :*

7 *וְאִם־כָּפָא לְרֵאוֹתַי שְׁוֵא יַדְבֵּר לְבֹי יִקְבְּצֵנִי אֲנִי לֹי יֵצֵא*

לְחַוֵּץ יַדְבֵּר :

8 *יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל־שֹׁנְאֵי עָלַי וַיִּחְשְׁבוּ רָעָה לִי :*

9 *דְּבַר־כָּל־עַל יִצּוּק בּוֹ וְאִשֶּׁר שָׁכַב לֹא־יִוְסֶרֶת לְקוֹם :*

10 *גַּם אִישׁ־שְׁלוֹמִי וְאִשֶּׁר־בְּמִתְחַתַּי בּוֹ אוֹכֵל לֶחֶמִי הִגְדִּיל*

עָלַי עַקֵּב :

11 *וְאַתָּה יְהוָה חֲנֻנִי וְחַמִּימִי וְאִשְׁלָמָה לָהֶם :*

12 *בְּזֹאת יִדְעֵתִי כִּי־חֲפַצְתָּ בִּי כִּי לֹא־רִיעַ אֵיבֵי עָלַי :*

13 *וְאֲנִי בְּתַמִּי תִמְכַּתָּ בִּי וּתְצַיְבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם :*

14 *כִּי־יִרְוֶה יְהוָה וְאֶתְּוִי יִשְׂרָאֵל מִהָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם*

אָמֵן וְאָמֵן :

5. Inni: jak *אמר לה'* Ps. 91, 2: błagam. *נפשי* = *אנתי* bo w skutkach grzechów moich teraz cierpieć muszę. Inni: *כי* „choć”.

6. Inni: *רע עלי* zam. *רע עלי* Oprócz dolegliwości choroby trapi mnie nie-nawieść wrogów.

7. „odwiedzić” jak 2 król. 8, 29. 9, 16. *Vaih*: Udaje współ-czucie a tymczasem gromadzi materyał do nowych potwarzy. Po ostatnim wyrazie *ידבר* dop. *אן*.

9. Słowa nieprzyjaciół. *דבר בליעל* raz jeszcze Ps. 101, 3. „brzydka, zgubna rzecz” oznacza albo zbrodnię, albo jój następstwo karę i cierpienie—tu ciężką chorobę.

KSIĘGA II.

Ps. 42.

1. Przewodnikowi chóru, dumanie synów Koracha.
2. Jak łania tęskni do źródeł wód, tak dusza moja tęskni do Ciebie Panie.
3. Łaknie dusza moja Pana, Boga żywego, kiedyż przyjdę, i ukażę się przed obliczem Pana.
4. Była mi iza moja pokarmem dniem i nocą, gdy mówią mi codzień: gdzie Pan twój?
5. To pomnę, i wylewam w sobie duszę moją, jakem wstępował do przybytku, jak zdażałem z innymi do domu Pana, przy odgłosie wesela i dziękczynienia, poczet świętujący.
6. Czemużeś zgnębiona duszo moja, a zawodzisz we mnie; miej ufność w Panu, bo jeszcze dziękczynić będę Mu za zbawienie oblicza Jego.
7. Panio mój, we mnie dusza moja zgnębiona, gdy wspominam Cię na ziemi Jordanu i Chermou, na górze Micar.

5. Pytanie to wznieca w zbolalęj duszy wieszczka gorącą tęsknotę za lepszą przeszłością, kiedy w ogólnych dorocznych pielgrzymkach do świątyni brał udział. Rozlewam w sobie duszę: przejęty jestem głęboką, cichą żalnością. *Por.* *עו* , *תם* , *קם* . Konstrukcja *עברו בשערים* jak *אעבר בכך* Jez. 42, 10. Tak już *Raszi*. Inni: w pośród tłumu" z aram: liczba, summa. *lit.* od *דדה* pok. z *נדר* suff. *ם* = *עמהם* .

6. Wieszcz dodaje sobie sam otuchy. *lit.* od *שחה* = *שוח* i *שחה* — *הי* . Zgodnie z tym powtarzającym się jeszcze dwukrotnie wierszem czyt. niekt. jak *Sept.* i *Vulg.* *פני ואלהי* .

7. Chermou, najwyższa część Antilibanu w półn. ws. Palestynie, nosił rozmaite nazwy: *שניר* , *שנין* , *שניאן* , oznaczające zapewne oddzielne szczyty tego pasma gór, stąd pl. *חריטות* , jednym z takich szczytów była jak się zdaje góra Micar. *Philipp.* uważa *חריטון* za nom. deriv. od "zniszczenie" (por. *חריטוני קין*) wyraz zaś *מזער* : mały, drobny, za miarą ponizonej góry Cyon: Wspominam zwaliska góry ponizonej.

ספר שני

מב

- 1 לִמְנַחֵם מִשְׁכִּיל לִבְנֵי-קָרַח :
- 2 כָּאֵיל תַּעֲרַג עַל-אֲפִיקֵי-מַיִם בְּגוֹ נַפְשִׁי תַּעֲרַג אֱלֹהִים :
- 3 צְמֵאָה נַפְשִׁי | לְאֱלֹהִים לְאֵל תָּי מִתֵּי אָבוֹא וְאֶרְאֶה פָּנָי אֱלֹהִים :
- 4 הִיחַדְהֵלִי דַמְעָתִי לֶחֶם יוֹמָם וּלְיֵלָה בְּאִמְרוֹ אֵלַי כָּל-יְהוֹיִם אֵת אֱלֹהֶיךָ :
- 5 אֱלֹהִי אֲזַכֵּר | וְאֶשְׁכַּח עָלַי | נַפְשִׁי כִּי אֶעֱבֹר | בְּסֶף אַדְרָם עַד-בַּיִת אֱלֹהִים בְּקוֹל-רִנָּה וְתוֹדָה תִּמְוֶן חוֹנֵן :
- 6 מִחַדְשֵׁי-תוֹחֵלִי | נַפְשִׁי וְתַהֲבִי עָלַי הוֹחֵלִי לְאֱלֹהִים כִּי עוֹד אֲדַנּוּ יִשְׁעוֹת פָּנָיו :
- 7 אֱלֹהֵי עָלְי נַפְשִׁי תִשְׁתַּחֲוֶה עֲלֵיָּן אֲזַכֵּר מִאֲרָזֵי יַרְדֵּן | חֲרִמּוֹנִים מִתַּר מִצְעָר :

Księga II.

Ps. 42. Elegja prawdop. kapłana Izr. przebywającego po uprowadzeniu ludu do niewoli w okolicach górnego Jordanu. Zdaniem *Graetz*, skarga prześladowanego za czasów króla Menasse lewity. Dla powtarzającej się w tym i następnym ps. zwrotki, łączą je powszechnie w jedną całość.

2. *ערג* mas. zam. *אילה* pok. z *ארג* wł. ciągnąć, dążyć. *Por.* *ערוגה* źródło od *אמק* — *אמק* pok. z *אמק* rwać się, pędzić: *Pumptaiski* „nad” łożyskiem wód w którym woda się zbiera, a w czasie posuchy znika. *Por.* *Hiob* 6, 14. *Ezech.* 32, 40. *Joel* 1, 20.

3. Boga żywego, w przeciwstawieniu do martwych bożyszcz pogańskich. „Ukaże się” w świątyni. *Ob.* *Ex.* 23, 17. *Jez.* 1, 12.

4. Płynąc bezustannie łązy moje mieszają się z pokarmem. „Wedle pojęć starożytnych był ten Bóg bezsilnym, którego lud pokonany został, stąd pytanie: gdzież twój Bóg”. *Philipp.*

8. Przepaść przepaści przyzywa przy odgłosie wodospadów Twoich, wszystkie nurty i fale Twoje ponademną przeszły.

9. Dniem zsyłał Bóg łaskę Swą, a nocą pieśń Jego przy mnie, modlitwa do Pana życia mojego.

10. Wołam do Pana opoki mojej, czemu zapomniałeś mnie, czemu w żałobie chodzę pod uciskiem wroga.

11. Kalecząc kości moje znęcają się nademną ciemiecy moi, mówiąc do mnie codzień: gdzie Pan Twój?

12. Czemużes zgnębiona duszo moja i czemu zawodzisz we mnie? miej ufność w Panu, bo jeszcze dziękczynić będę Mu, zbawieniu oblicza mojego i Panu mojemu.

Ps. 43.

1. Sądź mnie Panie i obroń sprawę moję od ludu nie-miłosiernego, od ludzi zdrady i bezprawia wybaw mnie.

2. Bo Ty Panie mój wszechmocny, czemu porzucasz mnie, czemu w żałobie chodzę pod uciskiem wroga.

3. Zeszlij światło Twoje, i prawdę Twoję, niech one przewodniczą mi, zaprowadzą mnie do góry świętej Twojej i do przybytków Twoich.

4. Abym przyszedł do ołtarza Pana, do Pana radości i wesela mojego i dziękczynił Ci lutnią Panie, Panie mój.

Ps. 43. Stanowi wedle większej części kom. dalszy ciąg poprzedzającego. Słusznie jednak uważa go *Philipp*s. za pieśń odrębną, ułożoną w innych okolicznościach, mianowicie przez Dawida w czasie powstania Absalona, a która autorowi 42-go ps. za wzór służyła. Por. 2 Sam. 15, 23—25.

1. Lud wiarodolny, który Dawida odstąpił. *יש מי* może w znaczeniu zbiorowém, prawdopodobnie Absalon albo Achitofel.

4. *שמותי וגילי* = *שמות גילי*.

8 תָּהוֹם אֶל־תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרֵיהָ כָּל־מִשְׁפָּרֶיהָ וְגִלְיָה
עָלַי עֲבָרוּ :

9 יוֹמָם | יִצְוֶה יְהוָה | חֲסִדוֹ וּבְלִילָה שִׁירָה עִמָּי תִּפְלָה
לְאֵל תְּיָי :

10 אֹמְרָה | לְאֵל מִלֵּעִי לָמָּה שָׁכַחְתָּנִי לְמַה־קָּדַר אֲתָלֶךְ
בְּלַחַץ אֹיֵב :

11 בְּרִצָּח | בְּעֲצוֹתַי חֲרַפְוֵנִי צוּרֵי בְּאִמְרָם אֵלַי כָּל־הַיּוֹם
אֵינִי אֱלֹהִיהָ :

12 מַה־תִּשְׁתַּחֲוֶהוּ | נִפְשִׁי וּמַה־תִּתְקַמֵּן עָלַי הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים
בְּיַעֲוֹר אֹרְגוֹ יִשְׁוַעַת פְּנֵי וְאֱלֹהֵי :

מג

1 שָׁפַמְנִי אֱלֹהִים | וְרִיבָה רִיבִי מִנּוּי לֹא־חֲסִיד מֵאִישׁ מִרְמָה
וְעוֹלָה תִּפְלַמְנִי :

2 כִּי־אָמַתָּה | אֱלֹהֵי מַעֲוֵי לָמָּה וְנָחַתְנִי לְמַה־קָּדַר אֲתָלֶךְ
בְּלַחַץ אֹיֵב :

3 שְׁלַח־אֹרֶתְךָ וְאִמְתָּךְ הַמָּה יִנְחֹנֵנִי יְבִיאֹנֵנִי אֶל־תֵּרֶקֶתְשָׁךְ
וְאֶל־מִשְׁכְּנֹתֶיךָ :

4 וְאֶבְיֹאתָ | אֶל־מִזְבֵּחַ אֱלֹהִים אֶל־אֵל שְׁמַחַת גִּילִי וְאוֹדֶךָ
בְּכִנּוֹר אֱלֹהִים אֱלֹהֵי :

8. Z gór w pośród których wieszcz przebywa, a w których między innemi i Jordan bierze początek, spływają z szumem potoki wód, roznosząc echo po dalekich kotlinach—takie potoki nieszczęście powiada, przeszły i po nademną.

9. Niegdyś byłem szczęśliwym. Wtedy zlewała się na mnie łaska Boża dniami i nocą, tak że wciągnął mu śpiewał i dziękował. *לא לי* *Pump*: zam. *הוי* .

10. Teraz jest inaczej.

11. *Ebn Ez.* i inni: *ברצח* zam. *ברצח* Por. Przyp. 12, 4.

5. Czemużes zgnębiona duszo moja i zawodzisz we mnie, miej ufność w Panu, bo jeszcze dziękczynić będę Mu, zbawieniu oblicza mego, Panu mojemu.

Ps. 44.

1. Przewodnikowi chóru, synów Koracha dumanie.

2. Panie, na własne uszy słyszeliśmy, ojcowie nasi opowiadali nam o dziele, które spełniłeś za dni ich, za czasów dawnych.

3. Tyś dłońią Twoją ludy wygnał a zasadziłeś ich; wytraciłeś narody a rozkrzewiłeś ich.

4. Bo nie mieczem swoim posiadli ziemię, ani ramię ich pomogło im, lecz prawica Twoja, i ramię Twoje; i światło oblicza Twojego, bo upodobałeś ich sobie.

5. Tyś sam królem moim; Panie, nakaż zwycięztwa Jakóba.

6. Tobą gnębieli naszych odeprzemy; imieniem Twojem zdepczem przeciwników naszych.

7. Bo nie na łuku moim polegamy, ani mnie miecz mój ocali.

8. Lecz ty ocalasz nas od gnębieli naszych, a nieprzyjaciół naszych pohańbiasz.

9. Panem się chlubimy codzień, a imię Twoje na wieki wystawiamy.—Sela.

10. Wszelako porzuciłeś i zawstydziliśmy nas i nie wystąpiłeś w szeregach naszych.

11. Dałeś się nam cofnąć w obec wroga, a nieprzyjaciele nasi grabili dowoli.

12. Podałś nas jako trzodę na żer, a między ludy rozproszyłeś nas.

- 2. Mowa tu o czasach pierwotnego założenia państwa Izr.
- 3. Ludy kenaanejskie. *חַי* od *חַי* pok. z *יָע* Ich: Izraelitów.
- 4. Bliższe objaśnienie wyrazu *יָד*.
- 5. Ty sam. Por. Ps. 60, 14. Jer. 49, 12. Neh. 9, 6. Inni: Tyś ten sam jeszcze, Panie, królu mój.
- 6. Za pomocą Twoją.
- 8. *בְּיָד* od *בָּיִת*.
- 10. W tym i w następnych kilku wierszach fut. zam, praet.
- 11. „sobie“ tyle co bez przeszkody—albo też odnosi się ten wyraz do poprz. *צְבָאוֹתֵינוּ*.

5 מִדֵּתֶשֶׁתְּחַחֲתִי וְנִפְשִׁי וּמִדֵּתֶהֱמַן לְעַלְי הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים כִּי-
עוֹד אֶזְכְּרֶנּוּ יְשׁוּעַת פְּנֵי וְאֱלֹהֵי :

מד

1 לְמִנְצֶחַ לְבַגְי־קָרַח מִשְׁפָּכִיל :

2 אֱלֹהִים | בְּאַזְנוֹנוּ שָׁמְעֵנוּ אֲבוֹתֵינוּ סִפְרוּ-לָנוּ פְּעֻלַּת־פְּעֻלָּתָהּ
כְּיֹמֵיהֶם בְּיָמֵי קָדָם :

3 אַתָּה | יְדָהּ גּוֹיִם הוֹרֵשֶׁת וְהַפָּגַעַם תִּרְעֵ לְאֲמִים וְתִשְׁלַחֲהֶם :

4 כִּי לֹא בַחֲרָפָם יִרְשׁוּ-אֶרֶץ וְזִרְעֵם לֹא-הוֹשִׁיעָה לָמוֹ כִּי-

יִמְיָנָה וְזִרְעָה וְאוֹר פְּנֵיהָ כִּי רָצִיתָם :

5 אַתָּה-הוּא מִלְכֵי אֱלֹהִים צִוָּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב :

6 בָּהּ צָרֵינוּ נִגְנַת בְּשִׁמְךָ נָבֹרִים קָמִינוּ :

7 כִּי לֹא בַקְשָׁתִי אֲבַטַח וְחַרְבִי לֹא תוֹשִׁיעֵנִי :

8 כִּי הוֹשִׁיעַתָּנוּ מִצָּרֵינוּ וּמִשְׁנֵאֵינוּ תְּבִישׁוֹת :

9 בְּאֱלֹהִים תִּלְלָנוּ כָּל-הַיּוֹם וְשִׁמְךָ | לְעוֹלָם נֹדֶה סֵלָה :

10 אַתָּה-זָנַחַת וְתִבְלִימָנוּ וְלֹא-תִצֵּא בְּצַבָּאוֹתֵינוּ :

11 תִּשְׁיִבְנוּ אַחֲזֹר כְּמִי-צָר וּמִשְׁנֵאֵינוּ שָׁסוּ לָמוֹ :

12 תִּתְנַנְנוּ כְּצֹאן מֵאֲכָל וּבְגוֹיִם זָרִיחָנוּ :

Ps. 44. Pieśń błagalna w imieniu całego narodu po doznanej wielkiej klęsce ułożona. *Venema, Rosenm. Hitzig, Herksh.* i niekt. ze starożytnych kom. odnoszą go do czasów wojen Makkabejskich za Antjocha Epifanesa. Tak samo *Sternberg*, który go odnosi do nieszczęśliwej bitwy Judy Makkabejczyka z Bakchidesem wodzem Demetryusza. 1 ks. Makk. roz. 9. *Vaihinger* do cz. małoletności Joasa. Por. Joel 4, 3—8. który to prorok zdaje się być współczesnym wymienionego króla. *De Wette* do cz. Jojachina, *Philippson* do pierwszej epoki istnienia drugiej świątyni. Sądząc po kilku zwrotach i wyrażeniach psalm ten jest opracowaniem ps. 60. zastosowanem do innych okoliczności.

13. Sprzedałeś lud Twój za marne, i nie lichwiłeś o ich cenę.

14. Podales nas na wzgardę sąsiadom naszym, na. posmiewisko i uraganie otoczeniu naszemu.

15. Uczyniłeś nas przysłowiem między ludami, przedmiotem politowania między narodami.

16. Cały dzień hańba moja przedemną, a wstyd oblicza mego okrywa mnie.

17. Dla głosu bluźniercy i potwarcy, w obec wroga i mściciela.

18. Wszystko to spotkało nas, a nie zapomnieliśmy Cię, aniśmy przენiewierzyli się przymierzowi Twojemu.

19. Nie cofnęło się wstecz serce nasze, ani zbczyły kroki nasze od ścieżki Twojej.

20. Wszak zgmiotłeś nas pośród szakali, i rozciągnąłeś nad nami cień śmierci.

21. Gdybyśmy zapomnieli Imię Pana naszego, a wyciągnęli dłonie nasze do bóstwa cudzego;

22. Czyżby Pan nie dośłokł tego, wszak On zna skrytości serca.

23. Bo dla Ciebie zabijani bywamy codzień, uważani jako owce rzeźni.

24. Ocuć się, czemu śpisz Panie, przebudź się, nie porzucaj na zawsze.

25. Czemu oblicze Twe zakrywasz, zapominasz nędzę i ucisk nasz.

26. Bo poniżona do prochu dusza nasza, przylgnęła do ziemi żywot nasz.

27. Powstań na pomoc nam i wybaw nas dla miłosierdzia Twojego.

w pustyni przez którą do niewoli zabranych pędzono i gdzie marnie ginęli.

24. Inni: למנו zupełnie. Ps. 10, 11.

26. Obraz upokorzenia, smutku i żałoby, będący w żałobie siedzieli bowiem na ziemi.

27. לעוררה zam. עוררה.

13. תמכר עמך בלא־הון ולא־רְבִית בְּמִחְרֵיהֶם : 13

14. תְּשִׁימֵנו חֲרָפָה לְשִׁבְנֵינוּ לְעַג וְקָלָם לְסִבְיֹתֵינוּ : 14

15. תְּשִׁימֵנו מְשַׁל בְּגוֹיִם מְנוּד רֹאשׁ בְּלֵאמִים : 15

16. בְּלִיִּים בְּלִמְתֵי נִגְדֵי וּבִשְׂת פָּנֵי בְּפִתְנֵי : 16

17. מִקּוֹל מְחַרְחַ וּמְגַהֵף מִפָּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם : 17

18. בְּלִיִּים בְּאֵתֵנוּ וְלֹא שָׁבְחָנוּהָ וְלֹא שִׁבְחָנוּהָ בְּבְרִיתָהּ : 18

19. לֹא־נִסְיֹג אֶחָד לִבְנוֹ וְתַת אֲשֵׁרֵינוּ מִנִּי אֶרְחֹף : 19

20. כִּי רַפִּיתָנוּ בְּמִקְוִים תַּנִּים וְתַבֵּם עָלֵינוּ בְּצַלְמוֹת : 20

21. אִם־שָׁבְחָנוּ שֵׁם אֱלֹהֵינוּ וּנְפָרֵשׁ פְּפִינוּ לְאֵל זָר : 21

22. הֲלֹא אֱלֹהִים יִחְקְרוּ־אֵת כִּי הוּא יִדַּע הַעֲלָמוֹת לֵב : 22

23. כִּי־עָלֶיךָ הִרְגֵנוּ בְּלִיִּים נִחַשְׁבָנוּ כְּצֹאן מִבְּחָה : 23

24. עֹרֶה | לְמָה תִישָׁן | אֲדַנִּי הִקְיֵצה אֶל־תִּזְנוֹת לְנֶצַח : 24

25. לְמָה פָּנֶיךָ תִסְתֵּר תִשְׁכַּח עֵינֵינוּ וְלִחְצֵנוּ : 25

26. כִּי שָׁחָה לְעַפְרָ נִפְשָׁנוּ דְבַקָה לְאַרְצֵנוּ בְּמַנְנוּ : 26

27. קוּמָה עֹרְרָהָ לָנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חֲסֶדְךָ : 27

13. Zabraných sprzedawają za bezcen. רבית piel od רבם niedrożyłeś się. Inni: nie zyskałeś na ich zamianie, lud któremu nas sprzedałeś nie jest lepszym od nas.

14. Por. Ps. 79, 4.

20. rzuciłeś nas na miejsce szakali. De רבם piel od רביתנו. Inni: żebyś miał dla tego skruszyć nas w miejscu szakali t. j.

Ps. 45.

1. Przewodnikowi chóru na sześć głosów, przez synów Koracha, dumanie, pieśń miłości.

2. Wynurza się z serca mego słowo wdzięczne, wypowiadam wiersz mój królowi, język mój oby był rylcem pisarza biegłego.

3. Urodziwszy jesteś od synów Adama, rozlany wdzięk na ustach twoich; przeto pobłogosławi cię Pan na wieki.

4. Przypasz miecz twój do biodra mocarzu, świetność twą i strój twój.

5. A w stroju swoim wystąp, wyrusz dla sprawy prawdy, i pogrzebionej sprawiedliwości, a niech ci wskaże przewagi prawica twoja.

6. Strzały twoje ostre, ludy pod ciebie padają, ugodzą w serce wrogów króla.

7. Tron twój, jak Pan wiecznietrwały, berło sprawiedliwe, berło królestwa twego.

ły symbolizowane. *Phillipson* עלה wł. przenikać, przeprawiać się. Por. 2 Sam. 19, 18. 18. wyrusz na wozie wojennym 2 król. 9, 16. *Pumpiański*: „panuj”. Por. Ezech. 16, 13. Ps. 66, 12. *Phillipson* i *Herksk*, podążają zwycięzko. *Sternberg*: Przejdź po prawdzie, którą niby droga twoja zasłana i podążaj do celu na rydlwanie miłości i sprawiedliwości. *ענה* Nom. comp. uciśniona sprawiedliwość. *Kimchi* i *De Wette* zam. *ענה* miłość i sprawiedliwość.

6. Zdanie: ludy pod ciebie padają, wtrącone nawiasowo. *Eb. Ezra* i *Kimchi* powtarzają יפלו. Inaczej Luter: ostre są strzały twoje, że ludy przed tobą padają כלב wpośród wrogów króla. Uważa zatem *ענה* za zbrojne tłumy rozmaitej narodowości.

7. Z dzielnością łączy się majestat, symbolizowany przez tron i berło. Inni: מלכות genitivus objectivus: przez Boga ustanowiony tron, jak *כמהפכת אלהים*. *Eb. Ez.* zam. כסאך כסא א' por. 2 Kron. 15, 8. zam. והנבואה נבואה R. Albo: מלכות od Boga. Tron Dawida uważany za wieczny (2 Sam. 7, 13, 16), nosił miano כסא ה' tronu Bożego t. j. któremu lud Boży podlegał. Tak czytamy „ישב שלמה על כסא ה' „zasiadł Salomon na tronie Bożym”. 1 Kron. 29, 33. Tłumacze messjaniczni uważają מלכות w tym i w następnym wierszu za voc.

מה

1 לְמִנְצַחַת עַל־שִׁשִּׁים לְבָנֵי־מִזְבֵּחַ שֶׁנֶּחֱדָה יְרֵידָתָּ:

2 רָחֵשׁ לִבִּי וְדַבֵּר טוֹב אִמְרָ אֲנִי מִעֲשֵׂי לְמַלְךָ לְשׁוֹנֵי עַמִּי

3 מוֹפֵר מְהִיר :

4 יִפְיֵאֶת מִבְּנֵי אָדָם תִּצְדַק הֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ עֲלֵיבֵן בְּרַכָּה

5 אֱלֹהִים לְעוֹלָם :

6 חֲגֹר חַרְבְּךָ עַל־יְרֵךְךָ נִגְוֹר הַזֶּרֶךְ וְהַדְּרָךְ :

7 וְהַדְּרָךְ וְצִלָּה רֶכֶב עַל־יְדֵי־בְרִיאַת וְעִנְוֹת־צַדִּיק וְתוֹרָה

8 נִזְרָאוֹת יִמְיָךְ :

9 חֲצִיךָ שְׁנוֹנִים עִמָּי תִתְחַיֶּה יִפְלֹ בְּלֵב אוֹיְבֵי תִמְלֹךְ :

10 כִּסְאוֹת אֱלֹהִים עוֹלָם וְעַד שֶׁבֶט מִיֶּשֶׁר שֶׁבֶט מַלְכוּתֶךָ :

Ps. 45. Oda do króla z okoliczności jego ślubu z obcą księżniczką. Do którego mianowicie króla oda wystosowana oznaczyć niepodobna. *Eichhorn* wymienia Salomona, *Hitzig* Achaba, *Graetz* Chiskjasza, inni perskiego króla—Najtrafniejszem zdaje się zdanie *Phillipsona*, który wymienia Joszafata. Por. tego króla historją, 2 Kron. rozdz. 17—22. *Ew.* dzieli ps. ten na trzy części, z których każda zakończona wyrazami על כן. O messjanicznem znaczeniu polegajacem na fałszywem tłumaczeniu wiersza 7. mowy być nie może.

2. *רחש* kipieć, jako deriv. מרחש żarzynsko. Lev. 2, 7, 9. w przen. burzliwe, tłumne ciśnienie się uczuć z głębi serca. słowo piękne, radosne, złożone w jeden utwór myśli. Oby je język mój równie płynnie wypowiedział jak rylec biegłego pisarza, który ozdobnie i szybko pisze.

3. *יפיעת* *pual redupl.* od *יפה* być przesłiznym. Uroda i wymowa były zwłaszcza u panujących wysoko cenione. Do tych błogosławieństw przyłączy Bóg i inne, trwalsze.

4. Świetność i wspaniałość jest app. do *חרבך*.

5. Inni: ostatni wyraz powtórzony dla wyrażenia nacisku. Z pięknoscją i wymową łączy się dzielność, przez miecz, wóz wojenny i strza-

8. Ukochałeś cnotę, a nienawidzisz bezprawia. Przeto pomazał cię Pan, Bóg twój, olejem wesela, ponad rówieniki twoje.

9. Myrrha, aloesem i kassją wszystkie szaty twoje, z pośród pałaców z kości słoniowej, lirnicy cię rozweselają.

10. Córy królewskie są między oblubienicami twojemi; stanęła małżonka po prawicy twojej w złocie Ofiru.

11. Słuchaj córo i spojrz, i skłoń ucho twoje i zapomnij lud twój i dom rodzica twojego.

12. A gdy zażąda król wdzięku twojego, bo on pan twój, skłoń się ku niemu.

13. Córo Tyru, darami oblicze twoje powitają możni ludu.

14. Pełna wspaniałości królewna w swém wnętrzu, z tkaniny złotej jęj strój.

15. We wzorzystej odzieży prowadzą ją do króla, dziewice za nią, druchny przydane ci.

16. Prowadzone są wśród wesela i radości, wstępują na dwór królewski.

17. Miasto ojców twoich, będą synowie twoi, postanowisz ich książętami po całym kraju.

14. Niezrównanie piękna stoi królewna w wewnętrznych pokojach t. j. w oddzielnym gmachu zwanym בית הנשים Por. Est. 2. z kąd do komnat królewskich בית המלך przeprowadzoną będzie. *Philippus*. Inni rozumieją wew. strój, niby cnoty księżniczki. *Pump*. jak כבודת „cały przepych królewny wystawiony w wew. pokojach“. *Graetz* czyta בנימה zam. בנימה i במשכנות za במשכנות „cały przepych królewny, perły w kwadratach złotych jest strój jęj. (Hist. Izr. t. II uwaga 7). *Sternberg* od בנים oblicze, osoba najpiękniejszej z księżniczek promienieje z pośród szat utkanych złotem, albo też zam. בנימה perła.

16. *Sternberg* po dywanach różnobarwnych. Tyr słynął z wyrobu świetnych tkanin. *hof*. od חוף prowadzoną jest przez druchny, które razem z nią sprowadzono לך dla ciebie królu. Por. Gen. 29, 29. 24, 61.

17. Antor składa królowi życzenia: Synowie twoi podobni będą do twoich przodków. Interpretci stosujący ten ps. do Dawida albo Salomona nie zwrócili uwagi na to, że ani jeden ani drugi królewskich przodków nie miał. בכל הארץ w całym państwie albo we wszystkich prowincjach. Por. 1 Król 10, 24. 2 Kron. 21, 3.

8 אהבת צדק ותשנא רשע על-כן | משחך אלהים אלהיך
שמן ששון מתברך :

9 מר ואהלות קציעות כל-בגדתיך מן-היכלי שן מני
שמחה :

10 בנות מלכים במקרותיך נצבה שגל לימינך בבתי
אופיר :

11 שמעי-בת וראי והמי אונגה ושכתי עפה ובית אביך :

12 ויתאן המלך יפגה כי הוא ארניך והשתחוו-לו :

13 ובת-צור | במנחה פגיה יחלו עשירי עם :

14 כל-פבורה בת-מלך פנימה ממשפצות זהב לבושה :

15 לרקמות תובל למלך בתלות אחריה העותיה
מובאות לה :

16 תובלנה בשמחת ונגיל תבואינה בתובל מלך :

17 תחת אבתיך יהיו בנה תשיתמו לשרים בכל-הארץ :

8. אלהים app. do אלהים jak אלהי ob. Ps. 43, 4. 48, 15. 50, 7.

9. sądząc z podobieństwa brzmienia kassja—*Ebn Ez.* uważa ten wyraz za równoznaczny z מקצעה „końce wszystkich szat twoich“ Por. Ex 26, 24. מני zam. מנים pl. od מן z syr. מנא włos, struna, instrument muzyczny albo grywający na tych instrumentach. Suff. pl. odrzuca się często מק. אורגים חורי, וקרע חלוי, *Ebn Ez.* Minejczycy w poł. Arabii. *Targ.* מארע מני z Armemi (ob. Jer. 51, 27).

10. Córki królów zwyciężonych są w haremie twoim. שגל pierwsza małżonka króla, tytuł Chald. i perskich władczyń. Por. Dan. 5, 2. 3. Neh. 2, 6. Nazwa heb. jest גבירה „Po prawicy“ na honorowym miejscu. 1 Kr. 2, 19. בכמה אופיר 1 Kr. 9, 28. Jez. 13, 12. ubrana w złoto z Ofiru, miejscowości w połud. Arabii.

11. Apostrofa do księżniczki.

12. *Philippus*. ażeby pożądał. Inni: a wtedy pożąda.

13. *Hitzig*: A teraz, córo Tyru. *Ew. Graetz* i wielu innych: a córa Tyru niby lud Tyru jak בח כלל. Bogaci, dostojnicy państwa.

18. Wspominać będę imię twoje po wsze pokolenia; przeto narody sławić Cię będą na wieki.

Ps. 46.

1. Przewodnikowi chóru Korachidów. Dla chóru dziewic, pieśń.
2. Pan nam ucieczką i obroną, pomocą w utrapieniach, blizkim bardzo.
3. Przeto nie zatrwożym się gdy wstrząśnie się ziemia, a zapadną się góry w łono mórz.
4. Niech szumią, wzburzą się wody jego, niech zadrzą góry przed majestatem jego.—Sela.
5. Strumień i potoki jego, rozweselą gród Pański, święte przybytki Najwyższego.
6. Pan w pośród niego, nie zachwieje się; ocali go Pan, zanim zaświta poranek.
7. Burzyły się narody, runęły królestwa, rozległ się głos Jego, struchlała ziemia.
8. Bóg zastępów z nami, twierdzą naszą Pan Jakóba. Sela.
9. Pójdźcie, spójrzcie na dzieła Boże, który zrzucił spustoszenia na ziemi.
10. Uśmierza wojny do krańców ziemi; łuki druzgoce i kruszy kopie, wozy pali ogniem.
11. Przestańcie i poznajcie żem ja Pan, góruję ponad narody, góruję na ziemi.

6. Klęskę Sanheryba spostrzeżono nad ranem. Jez. 37, 36. *Hitzig*: z każdym porankiem. Inni: rychło.

7. Chociaż na głos Boga ziemia zadrzała, to jednak Bóg zastępów z nami.

9. Na dzieła Boże, który najprzód spustoszenia zrzucił, a następnie wojnę w różnych krajach się srożącą uśmierzył.

10. Według starożytnego zwyczaju kruszono i palono broń, której zabrać nie było można. *Philippson*.

11. *hif*. od *hif*. Niejako napomnienie Boże wystosowane do ludów, aby porzuciły zgubne drogi swoje.

18 זְמוּרָתְךָ אֱמַד בְּכָל־דֹּד וְדָר עַל־כֵּן עַמִּים יְהוֹדוּךָ
לְעַלְמֵם וְעַד :

מו

- 1 לְמִנְצַח לְבְנֵי־קָרַח עַל־עֲלָמוֹת שִׁיר :
- 2 אֱלֹהִים לָנוּ מִחֶסֶד וְעֵז עֲזָרָה בְּצָרוֹת נִמְצָא מָאֵד :
- 3 עַל־כֵּן לֹא־נִירָא בְּהַמִּיר אָרֶץ וּבְמוֹט הָרִים בְּלֵב יַמִּים :
- 4 יַהֲמוּ יַחְמְרוּ מִיַּמּוֹ יִרְעֲשׂוּ הָרִים בְּנֵאוֹתָו סֵלָה :
- 5 נָהָר פִּלְגָיו יִשְׁמְחוּ עִיר־אֱלֹהִים קֹדֶשׁ מִשְׁכְּנֵי עֲלוֹיו :
- 6 אֱלֹהִים בְּקַרְבָּהּ בְּלִתְמוֹט יַעֲזָרָה אֱלֹהִים לְפָנוֹת בְּקָר :
- 7 תָּמוּ גוֹיִם מָמוּ מִמְּלָכוֹת נָתַן בְּקוֹלוֹ תְמוּג אָרֶץ :
- 8 יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׁבֹּב־לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֵלָה :
- 9 לְבוֹחֵיו מִפְּעֻלוֹת יְהוָה אֲשֶׁר־שָׂם שְׁמוֹת בְּאָרֶץ :
- 10 מִשְׁבֵּית מַלְחָמוֹת עַד־קֶצֶה הָאָרֶץ קִשֵּׁת יִשְׁבֵּר וּקְצֵץ תְּנִית
עֲגֻלוֹת יִשְׂרָאֵל בְּאֵשׁ :
- 11 תִּרְפוּ וְדַעוּ כִּי־אֲנַכִּי אֱלֹהִים אֲרוּם בְּגוֹיִם אֲרוּם
בְּאָרֶץ :

Ps. 46. Pieśń pochwalno—dziękczynna napisana z okoliczności klęski Asyryjczyków pod wodzą Sanheryba za czasów Chiskjasza. Jez. 36, 37. Cała pieśń rozpada się na trzy strofy po trzy wiersze każda, z których druga i ostatnia kończy się zwrotką: Bóg zastępów z nami.

2. Ob. Jez. 65, 1.
3. *hif*. od *hif*. Inni odnoszą to słowo do Boga, zam. *בהמיו*.

4. Przed majestatem jego, morza, inni Boga. Walka Indów porównana do wstrząśnienia natury.

5. Król Chiskjasz zatamował przed oblężeniem, górny bieg rzeki Gichon na zachodzie Jerozolimy i sprowadził wody jej na południe, dla zasłonięcia twierdzy. 2 Kron. 32, 30. *נר מלני* jak *נר* Hab. 3.

12. Bóg zastępów z nami, twierdzą naszą Pan Jakóba. Sela.

Ps. 47.

1. Przewodnikowi chóru, Korachidów, pieśń.
2. Wszystkie narody udercie w dłoń, wołajcie do Pana głosem radości.
3. Albowiem Bóg Najwyższy wspaniały, król wielki nad całą ziemią.
4. Podbija ludy pod władzę naszą, a narody pod stopy nasze.
5. Wybrał nam dziedzictwo nasze, chwałę Jakóba, którego umiłował.—Sela.
6. Wstąpił Pan przy okrzykach, Bóg przy odgłosie trąb.
7. Śpiewajcie Panu śpiewajcie; śpiewajcie królowi naszemu śpiewajcie.
8. Bo królem całej ziemi Pan, zaśpiewajcie hymn.
9. Króluje Pan nad narodami, Pan zasiadł na tronie świętym Swoim.
10. Książęta ludów się gromadzą, lud Boga Abrahama; albowiem Pana są tarcze ziemskie, wielce, wywyższony.

-
6. Wracająca z wojny arka przymierza.
 8. *part. hif.* od *שכל* pieśń budująca, wzniosła. *Graetz* czyta *משכיל*, znawcy, artyści, stosując ten wyraz do lewitów.
 9. Arka przym. która wstąpiła niejako po stopniach w. 6. spoczęła teraz na tronie.
 10. Książęta zwyciężonych albo sprzymierzonych ludów się zebraли, aby wspólnie z ludem Abrahama uroczystość zwycięstwa obchodzić i Bogu hołd złożyć. Tarcze ziemskie, naczelnicy państw, królowie. Por. Hos. 4, 18. Ps. 98, 19. Niektórzy dop. *אל*.

12 יהוה צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה :

מו

- 1 לְמַנְצֵחַ לְבְנֵי-קָרַח מִזְמוֹר :
- 2 כָּל-הָעַמִּים תִּקְעוּ-בָהֶם הֲרִיעוּ לְאֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה :
- 3 כִּי-יְהוָה עֲלִינוּ נִוְרָא מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל-כָּל-הָאָרֶץ :
- 4 יְדַבֵּר עַמִּים תַּחֲתֵינוּ וְלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ :
- 5 יַבְחֲרֵנוּ לָנוּ אֶת-נַחֲלָתֵנוּ אֵת גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר-אָהַב סלה :
- 6 עֲלָה אֱלֹהִים בְּתִרְעָה יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר :
- 7 וּמְרוּ אֱלֹהִים וּמְרוּ וּמְרוּ לְמַלְכֵנוּ וּמְרוּ :
- 8 כִּי מֶלֶךְ כָּל-הָאָרֶץ אֱלֹהִים וּמְרוּ מִשְׁכִּיל :
- 9 מֶלֶךְ אֱלֹהִים עַל-גּוֹיִם אֱלֹהִים יֹשֵׁב | עַל-כַּפֵּי קְדֹשׁוֹ :
- 10 נְדִיבֵי עַמִּים וְנֹאמְרוּ עִם אֱלֹהֵי אֲבֹתָם כִּי לְאֱלֹהִים מִגְּדֵי-אָרֶץ מֵאֵד נַעֲלָה :

-
- Ps. 47. Pieśń tryumfalna po odniesioném zwycięztwie prawdopod. przez króla Joszafata nad połączonemi Amonitami, Moabitami i Seirytami w dolinie chwały. *2 Kron 20. Hitzig* odnosi ten ps. do zwycięztwa Chiskjasza nad Filistynami. Inni do uroczystego przeniesienia arki do świątyni.
2. Ob. Nah. 3, 19. 2 Król. 11, 12. *Raszi*, podajcie sobie dłoń.
 4. Ob. ps. 18, 48.
 5. Dziedzictwo = Palestynę. Chwałę Jakóba patryarchy, który pierwszy miejsce świątyni poświęcił. Gen. 7, 17. Por. Ezech. 24, 21.

Ps. 48.

1. Pieśń. Psalm Korachidów.
2. Wielkim Bóg i sławionym wielce w grodzie Pana naszego, na górze świętej Swojej.
3. Piękném wzgórzem, uciechą całej ziemi góra Cyonu krańcem północy, gród Króla wielkiego.
4. Pan w pałacach jego zastynał jako twierdza.
5. Bo oto królowie zgromadzili się, wyruszyli społem.
6. Spojrzeli a zdumieli, struchleli, pierzchli.
7. Trwoga ogarnęła ich tam, drzenie jak rodząca.
8. Wiatrem wschodnim połamałeś okręty Tarszyszu.
9. Jakaśmy słyszeli, tak i widzieliśmy, w mieście Boga zastępów, w mieście Pana naszego; Pan utwierdzi je na wieki.—Sela.
10. Wspominamy Panie łaskę Twoją pośród świątyni Twojej.
11. Jak imię Twoje, tak i chwała Twoja po krańce ziemi, sprawiedliwości pełna prawica Twoja.

4. W pałacach, które od zburzenia uchronił. Inni: w warowniach.

5. *נח* od *יער* oznaczył: zebrali się w oznaczonym miejscu.

6. *זאמ* *ראו* *כאשר ראו* por. w. 9. Gdy ujrzeli Jerozolimę.

8. Prawdop. brały wojska Tyru udział w walce z Joszafatem por. Ps. 83. Otóż może być, że flota Tyryjska zdążająca z posiłkami, przez burzę zaskoczona i zniszczona została. Tyr prowadził obszerny handel z Tortosą w połud. Hiszpanii, stąd nazwa okrętów, która przeszła później na wszystkie mocno zbudowane statki.

9. Jerozolimę otacza szczególna opieka Boża, jakaśmy to dawno z tradycyi słyszeli, a teraz nacznie się przekonali.

10. Lud zgromadzony w świątyni wynurza wdzięczność swoją. *דמיני* *פיה* od *דמה* wł. rozmyślamy.

11. Inni: *צדק* zwycięstwa pełną prawicą Twoją.

מה

- 1 שיר מוזמור לבני־קרח :
- 2 גִּדּוּל יְהוָה וּמַהֲלָל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ תִּרְקְדָשׁוּ :
- 3 יִפֹּה נוֹף מְשׁוּשׁ בְּלִי־הָאָרֶץ תִּרְצִיּוֹן יִרְפְּתֵי צִפּוֹן קָרְיַת מְלֶכֶת רָב :
- 4 אֱלֹהִים בְּאַרְמֹנֹתֶיהָ נִדְרַע לְמִשְׁנֹבָב :
- 5 כִּי־הִנֵּה הַמְּלָכִים נִוְעָדוּ עִבְרוּ יַחְדָּו :
- 6 הִמָּה רָאוּ בֶן תִּמְחֹה נִבְהִלוּ נִחְפְּזוּ :
- 7 רָעָדָה אֲתוֹנֹתָם שָׁם חָיִל בַּיּוֹלָדָה :
- 8 בְּרוּחַ קָרִים תִּשְׁפֹּר אֲנִיּוֹת תִּרְשִׁישׁ :
- 9 בְּאַשֶׁר שָׁמַעְנוּ אֲנִי רָאוּנוּ בְּעִיר יְהוָה צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהִים יְבוֹנְנָה עַד־עוֹלָם סֵלָה :
- 10 דִּמְיֵנוּ אֱלֹהִים הַסִּיָּהֵף בְּקָרֵב הִיכָלָהָ :
- 11 כְּשִׁמְהָ אֱלֹהִים בֶּן תִּהְלֹחֶה עַל־צִוְיֹ־אָרֶץ צִדֵּק כְּלֵלָהָ יִמְיָנָהָ :

Ps. 48. W tej samej okoliczności co ps. poprzedni ułożony, z tą wszakże różnicą, że śpiewano go w świątyni po skończonej wyprawie, nie jak poprzedni podczas uroczystego wjazdu do miasta. Sprzymierzeni królowie posuwając się wzdłuż brzegów morza martwego doszli aż do Tekon, gdzie Jerozolima z dali się im ukazała. Sam jednak widok wspaniałego tego grodu i silnych jego warowni wprawił w zdumienie ich szeregi, które przejęte nagłą trwogą i obawiając się zdrady, wzajemnie zwalczać i tępić się zaczęły. Ob. 2 Kron. 20, 23. *De Wette, Ev, Hitzig, Tholuck* i inni odnoszą ten ps. do kłosa Sanhoryba.

3. *נח* wzniesienie, pagórek—welle innych okręg, prowincja *כרתי* która to na zwą oznacza prorok siedlisko bóstw pogańskich: Napróžno siedziby Bożęj szukają na krańcu północy, bo jest nią jedynie góra Cyon.

12. Cieszy się góra Cyonu, weselą córę Jehudy wobec wyroków Twoich.

13. Otoczcie Cyon i okrążcie go, policzcie wieże jego.

14. Zwróćcie bacność waszą na zamek, dotrzyjcie do pałaców jego, byście opowiadali pokoleniu późnemu.

15. Bo oto ten Pan, Panom naszym na zawsze i na wieki; On przeprowadzi nas aż do zgonu.

Ps. 49.

1. Przewodnikowi chóru, Korachidów, pieśń.

2. Usłyszcie to wszystkie narody, posłuchajcie wszyscy mieszkańcy świata.

3. Zarówno dzieci ludu jak synowie mężów, społem bogaty i biedny.

4. Usta moje głoszą mądrość, a myśl z serca mego roztropność.

5. Skłonię ku przypowieści ucho moje, wyłożę przy lutni zagadkę moję.

6. Czemu bym się obawiał w dni złego, gdy grzech napastników moich mnie otacza.

7. Wy którzy polegacie na swoim mieniu i wielkiem bogactwem swoim się przechwalacie.

8. Zaprawdę odkupić się nie odkupi nikt, nie złoży Panu okupu swego.

5. *כשל* oznacza nietylko przypowieść, porównanie, ale w ogóle każdą wyższą postać mowy, w której moralna prawda pod przezroczystą zasłoną się przedstawia, w której zaś zagadkę, sentencję, alegoryję od *חוט* = *חוט* przyczepiać—przenosić, aluzję czynić. Tu mówi autor o starzej zagadce dla czego tak często złym dobrze a dobrym źle się wiedzie.

6. W dni pomyślności złego. Inni: w dni niedoli. Grzech tyle co grzeszność, niecnosć. *עקב* st. const *עקב* prześladowca, napastnik. Inni zam. *קובעי*.

7. Tak już Targ.

8. *איש* interj. o! zaprawdę! Por. Ezech, 6, 11. 21, 20. Powszechnie „i brat brata nie odkupi“ — nie pisze się jednak *איש*, lecz *איש* *אחי*.

12 *ישמח* | *הר-ציון הגלגלה פגות יהודה למען משפטיה* :

13 *סבו ציון והקיפוה ספרו מגדליה* :

14 *שיתו לבכם* | *לחילה פפגו ארמנותיה למען תספרו*

לדור אחרון :

15 *כי זה* | *אלהים אלהינו עולם ועד הוא ינהגנו עלמות* :

ממ

1 *למנצח לבגיקרח מזמור* :

2 *שמעו זאת פלחעמים האינו פלישבי חלד* :

3 *גם-בגנ אדם גם-בגיאיש יחד עשיר ואביון* :

4 *פי ידבר חכמות והגות לפי תבונות* :

5 *אמה למשל אנני אפתח בכנור חידתי* :

6 *למה אירא בימי רע עון עקבני יסובגני* :

7 *הכמתים עליחילם וברב עשום יתחללו* :

8 *אח לא-פרה יפרה איש-לא-יתן לאלהים כפרו* :

12. Córy Judei, miasta prowincjonalne.

13. Satyra wystosowana do wrogów. Otoczcie wojskami waszemi Cyon, policzcie wieże zdobytego miasta, którą zostawić, a którą zburzyć należy. Por. Jez. 33, 18.

14. Inni: w pośród niebezpieczeństw śmierci. Targ. *עלמות* (jak) za młodu. *Sept. Ebn Ezra Ewald*. *יולמות* wiecznie. *Hitzig* i inni: skróconą formuła muzyczna z Ps. 9, 1.

Ps. 49. Pieśń dydaktyczna przeciw uciskowi możnowładców wymierzona.

4. *חנה* od *חנה* rozmyślanie, rozpamiętywanie.

- 9. Bo trudny okup duszy ich, a nie dokaże tego nigdy.
- 10. A choćby żył jeszcze długo, czyż nie obaczy grobu?
- 11. Tak obaczy! Mędrycy umierają, spolem głupi i ograniczeni giną, i zostawiają innym mienie swoje.
- 12. W myśli ich, domy ich wieczne, mieszkania ich od pokolenia do pokolenia, nazywają od swego imienia ziemie swoje.
- 13. Ale człowiek w świetności nie ostanie się, podobnym jest do zwierząt które giną.
- 14. Taką ich droga, w tém niedorzeczność ich, a postępujący w ich ślady mowom ich potakują.—Sela.
- 15. Jako stado do grobu pędzą, śmierć pasterzy im, a panować tam będą prawi nazajutrz, a osoba ich będzie pastwą mogiły z pośród przybytku swojego.
- 16. Ale Pan wybawi duszę moję z mocy grobu, bo przyjmie mnie.—Sela.
- 17. Nie zajrzyj, gdy się kto bogaci, gdy się mnoży chwała domu jego.
- 18. Bo przy zgonie swoim nie zabierze wszystkiego, nie zstąpi za nim chwała jego.
- 19. Bo duszy swojej za życia jeszcze zlorzeczyć będzie, a przyzna ci, żeś dobrze sobie uczynił.
- 20. Przejdzie ona do rodu ojców jego, którzy na wieki nie będą oglądali światła.
- 21. Człowiek w świetności gdy nie zrozumie, podobny do zwierząt które giną.

czesnych—ale często panują już w ich domach (בם) prawi, nazajutrz po ich zgonie, podczas gdy postać ich (צורם = צורם) wyrugowana z przybytku swojego. Inni: tak dalece przywiązani są do swoich bogactw, że i samych siebie by nie wykupili.

17. Nie spoglądaj z zazdrością, gdy kto krzywdą bliźnich bogactwa mnoży. כבירי Por. Gen. 31, 1 Est. 5, 11.

19. Nie spoglądaj z zazdrością, gdy kto krzywdą bliźnich bogactwa mnoży. כבירי Por. Gen. 31, 1 Est. 5, 11.

20. Przejdzie dusza jego do rodu jego ojców.

- 9 וַיִּקַּר פְּדִיּוֹן נַפְשָׁם וַחֲדָל לְעוֹלָם :
- 10 וַיִּחִי עוֹד לְנֶצַח לֹא יִרְאֶה הַשְּׁחָת :
- 11 כִּי יִרְאֶה ׀ חַכְמִים יָמוּתוּ וַיַּחַד כָּסִיל וּבָעַר יֶאֱבֹדוּ וַעֲזָבוּ לְאַחֲרֵים חֵילָם :
- 12 קִרְבָּם בְּתֵימוֹ ׀ לְעוֹלָם מִשְׁפָּנָתָם לְדוֹר וָדָר קִרְאוּ בְשֵׁמוֹתָם עַל אֲדָמוֹת :
- 13 וְאָדָם בִּיקָר בְּלִילָיוֹן נִמְשַׁל בְּפִתְמוֹת נַדְמוֹ :
- 14 זֶה דְרָבָם כָּסֵל לָמוֹ וְאַחֲרֵיהֶם ׀ בְּפִיהֶם יִרְצוּ סֵלָה :
- 15 כַּצֹּאֵן לְשֵׂאוֹל שְׂתוֹ מוֹת יִרְעֶם וַיִּרְדּוּ בָּם יִשְׁלִים ׀ לְבִקָּר וַצִּירִים וְצוּרִים קִי לְבִלּוֹת שְׂאוֹל מִזֶּבֶל לוֹ :
- 16 אַחַד־אֱלֹהִים יַפְדֶּה־נַפְשִׁי מִיַּד שְׂאוֹל כִּי יִקְחֵנִי סֵלָה :
- 17 אַל־תִּירָא כִּי־יַעֲשֶׂר אִישׁ כִּי־יִרְפָּה כְּבוֹד בֵּיתוֹ :
- 18 כִּי לֹא בְמוֹתוֹ יִקַּח הַכֹּל לֹא־יִהְיֶה אַחֲרָיו כְּבוֹדוֹ :
- 19 כִּי־נַפְשׁוֹ בְּחַיָּיו יִבְרָךְ וַיִּוֹדֶה כִּי־תֵימֵיב לָהּ :
- 20 תָּבֵא עַד־דְּרוֹר אֲבוֹתָיו עַד־נֶצַח לֹא יִרְאוּ־אוֹר :
- 21 אָדָם בִּיקָר וְלֹא יִכֹּן נִמְשַׁל בְּפִתְמוֹת נַדְמוֹ :

9. Bo wł. ciężki, trudny, niedościgły—ztał cenny. נפשם odnosi się do ich bogactw, które są im tak dalece przywiązane, że i samych siebie by nie wykupili.

11. Wprawdzie i mędrycy umierają—ale głupcy giną na wieki, bo cała treść ich życia już na ziemi ich opuszcza.

12. Ciężki jest im wewnątrz, myśl—tak już Raszi. Inni: zam. קרבם ich groby.

13. Inni: od nif. od רמה przestać być.

15. To też pędzą (שווה od שמה dążyć) do grobu, jak stado bezmyślnych owiec—śmierć im pasterzy prowadząc po bujnych niwach uciech do-

Ps. 50.

1. Psalm Asafa. — Pan nad Pany, Bóg przemawia i wzywa ziemię od wschodu słońca do zachodu jego.
2. Z Cyonu, pełni wspaniałości, Pan zajaśniał.
3. Nadchodzi Pan nasz, a nie zmilczy, ogień przed Nim, a naokoło Niego zaburzyło się wielce.
4. Przyzywa niebiosa z wysoka i ziemię na sąd ludu Swego.
5. Zgromadźcie Mi pobożnych Moich, zawierających przymierze ze Mną przy ofierze.
6. I zaświadczyły niebiosa o sprawiedliwości Jego, że Pan sędzią sam.—Sela.
7. Słuchaj ludu Mój bo przemawiam, Izraelu, bo świadczę przeciw tobie; Panem, Panem twoim Ja.
8. Nie dla ofiar twoich rozprawiam się z tobą, ni dla całopaleń twoich, które przedemną są ustawicznie.
9. Nie wezmę z zagrody twojej wołu, ani z okołu twego kozłów.
10. Albowiem Moim wszelki zwierz leśny, bydło na gór tysiącach.
11. Znam wszelkie ptactwo w wysokościach, i dziczyzna pól jest Moja.
12. Gdybym głód cierpiał, nie powiedziałbym tobie, bo Moim świat i co go napełnia.

2. Por. Treny 2, 15.
 3. Bóg objawia się wśród grzmotów błyskawic i burzy. Por. Ex. 19, 18. Ps. 18, 9.
 4. Niebo i ziemia mają być świadkami rozprawy. Por. Deut. 32, 1. Jez. 1, 2.
 7. *Pumpjański* odnosi i כַּךְ i do וּמְדַבֵּר por. Hab. 2, 1.
 8. Por. Mal. 1. 7.
 10. כּוֹסְפֵר אַנְשִׁים „na tysiącach gór“ tak większość kom. Inni: do mnie należy bydło na wzgórzach wołów, na których woły mają swoje pastwiska. Por. כְּהַרְרֵי נְמָרִים Pieśń Sal. 4, 8. מְהַרְרֵי טוֹרָף Ps. 76, 5.

נ

- 1 מוֹמֹדוֹ לְאַסָּף אֶל אֱלֹהִים יְהוָה דִּבֶּר וַיִּקְרָא אֶרֶץ מִמְּזֻרְחָ שְׁמוֹשׁ עֵרֶב־מִבְּאוֹ :
- 2 מִצִּיּוֹן מִכְּלַל־יְפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ :
- 3 יָבֹא אֱלֹהֵינוּ וְאֵל־חֲרָשׁ אִש־לִפְנֵינוּ תֹאכֵל וְסִבִּיבֵינוּ נִשְׁעֲרָה מֵאֵד :
- 4 יִקְרָא אֶל־הַשָּׁמַיִם מֵעַל וְאֶל־הָאָרֶץ לְדוֹן עָמוֹ :
- 5 אִסְפוּ־לִי חֲסִידֵי בְרִיתִי בְרִיתִי עֲלֵי־זָבַח :
- 6 וַיִּגְדְּלוּ שָׁמַיִם צְדָקוֹ כִּי־אֱלֹהִים וְשֹׁפֵט הוּא סֵלָה :
- 7 שִׁמְעָה עַמִּי וְאַדְבַּרְתָּה יִשְׂרָאֵל וְאַעֲיֵדָה בְּךָ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ אֲנֹכִי :
- 8 לֹא עַל־זִבְחֶיךָ אֹכֵלֶיךָ וְעוֹלֹתֶיךָ לְנַגְדֵי תַמִּיד :
- 9 לֹא־אַתָּה מִבְּרִיתֶךָ פֶּךָ מִמִּכְלַל־אֲתֵיךָ עֲתוּדִים :
- 10 כִּי לֹי כָל־חַיֹּת־הָעֵר בְּהֵמוֹת בְּהֵרְרֵי־אַלְפָּה :
- 11 יִדְעֲתִי כָל־עוֹף הָרָקִיעַ וַיִּזוּ שְׁרֵי עֲמָרֵי :
- 12 אִם־אַרְעֵב לֹא־אֹמַר לָךְ כִּי לִי תִבֵּל וּמְלֵאָה :

Ps. 50. Pieśń dydaktyczna ułożona prawdopodobnie za czasów Salomona. Wieszcz obruszony na panujący wpośród współwyznawców swoich obłąd, jakoby cześć Bożą tylko na zewnętrznych obrzędach i ceremonjach się zasadzała, widzi w duchu ukazującego się na Cyonie, jak niegdyś na Synaju Boga, aby lud o prawdziwych wymaganiach Swoich objaśnić. Zdaniem *Graetza* ułożony za czasów króla Jozyasza, gdy Pismo Ś-te odnalezioném, a bałwochwalstwo usuniętém zostało.

1. Tak *Sep. Kimchi* i inni. Wedle akcentów stoją jednak tu i Joz. 22, 22. nazwy Boga w app. i należałoby tł. Wszzechmocny, Pan, Wiekuisty; objawia swoje wolę i wzywa ziemię t. j. jej mieszkańców przed sąd Swój. Hie może tu być nazwą ciał niebieskich. Por. Hiob 38, 7.

13. Alboż jadam mięso bawołów, albo krew kozłów pijam?

14. Ofiaruj Panu dziękczynienia i spełnij Najwyższemu śluby twoje.

15. A wezwij Mnie w dzień niedoli, ocalę cię, a ty Mnie uczcisz.

16. A do niegodziwca rzecze Pan: czemu ci liczyć Moje ustawy i brać przymierze Moje na usta twoje.

17. Ty wszak niecierpisz napomnienia i rzucasz słowa Moje po za siebie.

18. Gdy widzisz złodzieja bratasz się z nim, a z wszechtechnikami spółka twoja.

19. Usta twoje rozpuszczasz na złe, a język twój układa zdradę.

20. Zasiadasz i przeciw bratu twemu mówisz, na syna matki twojej rzucasz zakatę.

21. Toś czynił a Jam milczał, a wtedy mniemałeś że będę jak ty; ale rozprawię się z tobą i stawię przed oczy twoje.

22. Zrozumiecież to, niepomni Pana, bym nie porwał, a nikt nie ocali.

23. Kto ofiaruje dziękczynienie, czci Mnie, kto baczy na drogę, temu wskażę pomoc Pana.

Ps. 51.

1. Przewodnikowi chóru. Psalm Dawida.

2. Gdy go odwiedził Natan, prorok, po przyjściu do Bat—Szeby.

23. על לב יכבדני przy pauzie zam. יכבדני ישם דרך—dorozumiewa się Na drogę prawdy. Por. Jez. 41, 20.

Ps. 51. Nie ma zasady powątpiewać o dokładności podanej w napisie (w. 2) sytuacji historycznej. W. 20 i 21. są późniejszym dodatkiem.

2. Por. 2 Sam. 12.

13 הָאוֹכֵל בְּשֵׁךְ אֶפְיָרִים וְדָם עֲתוּדִים אֲשַׁתָּה :

14 זֶבַח לְאֱלֹהִים תּוֹדָה וְשִׁלְמִם לְעֹלִיזוֹן נְדָרֶיךָ :

15 וְקָרָאתִי בְּיוֹם צָרָה אֶחְלָצֶנָּה וְתִכְבְּדֵנִי :

16 וְלִרְשָׁעִים אֲמַר אֱלֹהִים מַה־לָּךְ לְסַפֵּר חֲקֵי וּתְשֵׂא בְרִיתִי

עֲלֵי־פִיךָ :

17 וְאַתָּה שִׁנְאתָ מוֹסֵר וּתְשֵׁלֶךְ דְּבַר־י אֶחְרֶיךָ :

18 אִם־רָאִיתָ גִּבּוֹר וּתְרַץ עִמּוֹ וְעִם מְנַאֲפִים חִלַּקְתָּ :

19 פִּיךָ שִׁלַּחְתָּ בְּרַעַה וְלִשׁוֹנְךָ תִצְמִיד מִרְמָה :

20 תֵּשֵׁב בְּאַחֶיךָ תִדְבַּר בְּבֶן־אִמְךָ תִתְנַדֵּפִי :

21 אֱלֹהֵי עֲשִׂיתָ וְהִחַרְשֵׁתִי דְפִיתָ הַיּוֹת אֲהַיֵּת כְּמוֹת אוֹכְלֵי־חֶלֶב

וְאֶעֱרֹבָה לְעֵינֶיךָ :

22 בְּיַעֲרֹבֶנָּה וְאַתָּה שִׁבַחְתָּ אֱלֹהִים פְּרוֹ־אִמְרֶךָ וְאַנּוֹן מִצִּיל :

23 זֶבַח תּוֹדָה יִכְבְּדֵנִי וְשִׁם דְּרָךְ אֲרָאֵנוּ בִישַׁע אֱלֹהִים :

נא

1 לְכַנְיָצַח מוֹמֹר לְדוֹךְ :

2 בָּבוֹא־אֵלָיו נָתַן הַנְּבִיא בְּאִשְׁר־כָּא אֶל־בַּת־שָׁבַע :

17. Rzucać po za siebie, nie zważać.

18. Nie od wrocy lecz od rym być w zgodzie, upodobać. Por. Hiob. 34, 9.

19. od צמר wł. zawięzywać, splatać.

20. od דמה = דרך wł. uderzenie, przen. miotać obelgi.

21. Dla tego żem milczał i bezpośrednio nie karał mniemałeś żem jak ty obojętny na występki—ale karcić cię będę. דמה piel od דמה.